

EBEVEYNLER İÇİN EĞİTİM HAKKINDA

A. V. VEDENOV

AİLEDE ÇOCUĞUN İRADE GÜCÜNÜN YETİŞTİRİLMESİ

**RSFSR Eğitim Bakanlığı Devlet Eğitim ve
Pedagojik Yayınevi**

Moskova • 1953

Родителям о воспитании

А. В. ВЕДЕНОВ

ВОСПИТАНИЕ
ВОЛИ
У РЕБЕНКА
В СЕМЬЕ

Учпедгиз 1953

Kaynak: Ebeveynler İçin Eğitim Hakkında, Ailede Çocuğun İrade Gücünün Yetiştirilmesi, A. V. Vedenov, RSFSR Eğitim Bakanlığı Devlet Eğitim ve Pedagojik Yayınevi, Moskova, 1953.

Dilin kökeni: Rusça

Google Translate ve Yandex Translate kullanılarak Türkçeye çevrilmiş ve düzenlenerek E-kitap olarak hazırlanmıştır.

Ocak 2026.

**Kıbrıs'ta Sosyalist Gerçek
(Londra Bürosu)**

<http://www.st-cyprus.co.uk>

**Doğrudan Demokrasi (Komünist
Parti)**

www.directdemocracy4u.uk

РОДИТЕЛЯМ О ВОСПИТАНИИ

А. В. ВЕДЕНОВ

ВОСПИТАНИЕ
ВОЛИ
У РЕБЕНКА
В СЕМЬЕ

*Государственное
Учебно-педагогическое издательство
Министерства просвещения РСФСР
МОСКВА · 1953*

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: SOSYALİST BİR AİLEDE ÇOCUK YETİŞTİRMENİN GÖREVLERİ..... 7

1. EĞİTİMCİLERİN FAALİYETLERİ.....	8
2. EĞİTİM VE SOSYAL DENEYİM.....	14
3. EBEVEYNLERİN ÇOCUK YETİŞTİRME SORUMLULUĞU.....	17

BÖLÜM II. ÇOCUKLARIN AHLAKİ EĞİTİMİ VE İRADE GÜCÜNÜN GELİŞİMİ 23

1. AHLAKİ GELİŞİMİN DOĞASI ÜZERİNE.....	25
2. ÇOCUKLARIN AHLAKİ GÖREVLERİ HAKKINDA	28
3. ÇOCUKLARDA AHLAKİ GELİŞİMİN KAYNAĞI OLARAK YETİŞKİNLERLE İLETİŞİM.....	32
4. SOVYET ÇOCUĞUNUN AHLAKİ KARAKTERİ ÜZERİNE	34

BÖLÜM III. İRADENİN DOĞASI HAKKINDA.....38

BÖLÜM IV. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN

GELİŞTİRİLMESİ.....47

1. Giriş.....	47
2. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	48
3. DAHA KÜÇÜK OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	53
4. DAHA BÜYÜK OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	57
5. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EBEVEYNLİK HATALARI VE İRADE GÜCÜNDEKİ EKSİKLİKLERİ	63
<i>Kaprisler</i>	64
<i>İnatçılık</i>	73

BÖLÜM V. OKUL ÇAĞINDAKİ KÜÇÜK ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN

GELİŞTİRİLMESİ.....81

1. ÇOCUĞUN OKULA HAZIRLIĞI ÜZERİNE	81
2. OKUL ÇAĞINDAKİ KÜÇÜK ÇOCUKLARIN EV SORUMLULUKLARI ÜZERİNE	83
3. BİR GÖREV OLARAK ÇALIŞMAK.....	86
4. OKUL ÇAĞINDAKİ KÜÇÜK ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	89
5. DÜRTÜSELLİK VE ÜSTESİNDEN GELME.....	97
6. OKUL ÇAĞINDAKİ KÜÇÜK ÇOCUKLARDA EBEVEYNLİK HATALARI VE ZAYIFLIKLARI <i>Tembellik, Sorumluluklarda Sorumsuzluk ve Çalışma Yeteneği</i> <i>Eksikliği</i>	103
<i>Kararsızlık ve Özgüven Eksikliği</i>	109
<i>İrade Zayıflığı Olarak Yalan Söylemek</i>	116

BÖLÜM VI. ERGENLERDE İRADE GÜCÜNÜ GELİŞTİRME 120

1. Giriş.....	120
2. İRADE GÜCÜ VE ERGENLERİN ZİHİNSEL FAALİYETİ	122
3. SOSYAL VE ÇALIŞMA FAALİYETİ YOLUYLA ERGENLERDE İRADE GÜCÜNÜ GELİŞTİRME.....	128
4. ERGENLERDE İRADE GÜCÜNÜN ŞEKİLLENMESİNDE GRUBUN ROLÜ.....	132
5. ERGENLERDE İRADE GÜCÜNÜN ÖZ GELİŞİMİNE REHBERLİK ETME	138
6. ERGENLERDE EBEVEYNLİK HATALARI VE İRADE EKSİKLİĞİ.....	140
<i>Ergenlikte Olumsuzluk, Nedenleri ve Üstesinden Gelme Yolları.....</i>	<i>140</i>
<i>Ergenlerde Ebeveynlikte İrade Eksikliği Olarak Batıl İnançlar ve Önyargılar</i>	<i>146</i>

BÖLÜM VII. ERGENLİKTE İRADE GELİŞTİRME..... 152

BÖLÜM 1: SOSYALİST BİR AİLEDE ÇOCUK YETİŞTİRMENİN GÖREVLERİ

Ülkemizde, genç neslin komünizm ruhuyla eğitilmesine büyük önem verilmektedir. Muzaffer sosyalizmin ülkesi Sovyetler Birliği'nde, insanın insan tarafından sömürülmesi ortadan kaldırılmış, işsizlik yok edilmiş; her Sovyet vatandaşı eğitim hakkına, çalışma hakkına sahiptir ve yaratıcı bir yaşam sürmesi ve kişiliğinin en iyi özelliklerini geliştirmesi için her türlü fırsat sağlanmıştır.

İnsanlığın iyiliği için çalışmak, ülkemizde komünizmin inşasına katılmak; işte gerçek insan mutluluğu budur.

Sosyalist toplumumuz, yeni nesil Sovyet insanlarını eğiterek, tüm yaşamlarını proletarya devrimine, sosyalist toplumun inşasına ve komünizm davasına adanmış nesillerin çalışmalarına layık bir halef olmasını sağlamaktadır.

Sovyet halkı sermaye veya mülklerden elde edilecek geliri, çocukları için kazançlı meslekleri ve mevkileri hayal etmez; aksine, sosyalist vatana bağlılığı ve çalışmalarının her alanında onur ve saygı kazanarak yaratıcı işler yapmayı hayal eder.

Burjuvazi ve dolayısıyla burjuva pedagojisi, yüksek insani nitelikleri geliştirmekle ilgilenmez. Aksine, daha aşağılık kişisel nitelikleri geliştirmekle ilgilenir: bireycilik, egoizm, korku, bağımlılık ve irade zayıflığı. İşçilere daha iyi bir yaşam için mücadele etme arzusu değil, mevcut koşullara uyum sağlama yeteneği ve alçakgönüllülük aşılır. Burjuva eğitimi, her türlü din ve görüşle birlikte, işçileri bölmek, birbirlerine karşı kıskırtmak ve onları burjuvazinin etkisine boyun eğdirmek için elinden gelen her şeyi yapar.

Burjuva pedagojisinin savunucuları, temel insan niteliklerinin insan doğasında var olduğunu ve eğitimin olanaklarının çok sınırlı olduğunu kanıtlamaya çalışırlar.

Gerçekte, hem temel hem de üstün nitelikler, doğal insan özelliklerinden değil, insanlar arasındaki sosyal ilişkilerin, yani eğitimin ürünü olarak ortaya çıkar ve gelişir. Kapitalist sistemin kendisi temel insan niteliklerini üretir, ancak burjuvazi ve onun iradesini yerine getiren burjuva akademisyenler bunu insan doğasına atfetmeye çalışarak, eğitimin bu doğada hiçbir şeyi değiştiremeyeceğini savunurlar.

Sovyet gerçekliğimiz bu sözde bilimsel burjuva “teorilerini” çoktan çürütmüştü. Sovyet halkının en iyi nitelikleri sosyalist ailede, okulda, vatanın iyiliği için özgür yaratıcı emeklerde, yoldaşça kolektif çalışmalarda ve komünizmi inşa etme mücadelesinde beslenmişti.

Bir çocuğun kişilik gelişimini belirleyen ırk veya milliyet değil, amaçlı bir yetiştirme biçimidir. Elbette, bir çocuk ebeveynlerinden veya daha uzak atalarından bazı fiziksel özellikler miras alır: vücut yapısı, ten rengi, saç, gözler ve hatta üst sinir sisteminin türü tarafından belirlenen bazı mizaç özellikleri. Ancak, yetiştirme biçimi kişilik gelişiminde belirleyici bir etkiye sahiptir. Kalıtsal veya doğuştan gelen organik özelliklerin kişilik gelişimini olumsuz etkileyebileceği durumlarda bile, doğru yetiştirme sistemiyle bu etki ortadan kaldırılabilir.

Sovyetler Birliği’nde yaşayan çeşitli ırk ve milliyetlerden insanların yüksek kişisel niteliklerin gelişmesini sağlayan koşullar altında bulunduğu, insanların gelişim için tüm fırsatlara sahip olduğu sosyalist bir toplumda, köken olarak hangi millete veya milliyete ait olduklarına bakılmaksızın yeni çağın yeni insanları yetişir.

1. Eğitimcilerin Faaliyetleri

Komünist eğitim, sosyalist toplumumuzun, Sovyet okulunun, ailenin koşullarında gerçekleştirilir, ancak çocuk belirli kişiler tarafından yetiştirilir.

Ebeveynler ve bakıcılar, çocuklarının gelişimini sadece gözlemlemekle yetinmemelidir. Proaktif olmalıdırlar: eylemleri, çocukları için yarattıkları yaşam tarzı ve onları başkalarıyla ve bir bütün olarak toplumla ilişkilendirme biçimleri, çocuklarının gelişiminin alacağı yönü belirler. En elverişli ortamda bile, etrafındaki yetişkinler kendileriyle ve başkalarıyla yanlış ilişkiler kurarsa, çocuk kötü bir yetiştirme alabilir.

Tek çocuklu bir aileyi hayal edelim; çocuk doğal olarak herkesin gözdesi olur. Bol bol ikram edilir, oyuncaklarla şımartılır ve sorumluluklardan ve endişelerden özenle korunur. En ufak bir zorlukta, çevresindekiler yardıma koşar, kendilerinin yapması gerekenleri onlar adına yaparlar. Zaman geçer, çocuk büyür ve başta anne baba olmak üzere büyükanne ve büyükbabalar, teyzeler ve amcalar, işçi sınıfından gelen ailelerinin tembel, görevlerinde sorumsuz, kaprisli, talepkar ve kaba bir çocuk yetiştirdiğine ikna olurlar. İyi bir çocuğun itici, kaba ve bencil bir kişiye, bazen tüm aile için bir felakete dönüşmesinin sorumlusunu aramaya başlarlar. Ve bu durumdan aile sorumludur; çocuğa görev bilinci, sorumluluklarına karşı sorumlu bir tutum ve iş sevgisi aşılayamamaktan dolayı. Mantıksız sevgi ve ilgi, çocuğun bencil ve tembel büyümesine yol açmıştır. Eğer bir çocuk aile içinde düzgün, iş odaklı bir yetiştirme alırsa, en iyi karakter özelliklerini geliştirir; yaşam koşulları kötüye gitse bile kişiliği doğru yolda gelişir. Bir örnek verelim. Vasya S. okula başladıktan kısa bir süre sonra babası ciddi şekilde hastalandı; bacakları felç oldu ve uzun süre engelli kaldı. Annesi babasının yerini aldı ve Vasya, okula gitmenin yanı sıra ev işlerine yardım etmek ve hasta babasına bakmak zorunda kaldı. Bu, çocuk için çok zordu ve okulda geri kalmaya başladı: ödevlerini tamamlamak için zamanı yoktu. Bunu fark eden babası, Vasya'nın günlük rutininin sıkı bir şekilde kontrol altına aldı ve ders çalışması, gerekli tüm ev işlerini yapması, hatta yürüyüşe çıkıp oynaması için zaman ayırmasını sağladı. Bu, Vasya'nın okulda iyi bir öğrenci olarak konumunu hızla geri kazanmasına yol açtı.

Vasya'nın ailevi koşulları oldukça olumsuz görünüyordu, ancak hayatının bu yönü kişisel gelişimini olumsuz etkilemedi. Babasına bakmak ve annesinin küçük ev işlerinden kurtulmasını sağlamak, çocuğa zaten aşılarmıştı. Çevresindekilere her şeyden önce bakmaya, aile üyelerine ve okula karşı sorumluluklarını yerine getirmeye alışmıştı. Babasının hastalığı onu sadece geçici olarak yolundan saptırdı, ancak herhangi bir kişilik bozukluğuna yol açmadı. Babasının rehberliği, çocuğun tüm sorumluluklarıyla başa çıkmasına yardımcı oldu.

Çocuk yetiştirmenin kendiliğinden gerçekleşmediğini göstermek için bu örnekleri verdik.

Bir çocuk öz bakıma ne kadar erken alışır, yetişkinlere ev işlerinde yardımcı olabileceğini ne kadar erken hissederse, üstesinden gelebileceği, isteyip istememesine bakılmaksızın yerine getirmesi gereken ve kendini sorumlu hissettiği sorumluluklar ne kadar erken verilirse, kişiliği o kadar tam olarak gelişir, yetiştirirken katılık ve titizlik gereklidir, ancak bunlar yalnızca ahlaki eğitimin amaçları doğrultusunda uygulandığında faydalı olabilir; aksi takdirde, ters etki bile yaratabilirler.

Altı yaşında bir çocuk, öğle yemeğinden önce temiz bir gömlek ve yeni bir pantolonla arkadaşlarıyla oynamak için bahçeye bırakıldı. Oyun oynarken o kadar kendini kaptırdı ki, gömleğinin kirlendiğini ve pantolonunun yırtıldığını fark etmedi bile. Eğer bir çocuğun ailesi ona sorumluluk duygusu aşılamazsa, çocuk davranışlarıyla ilgili endişelenmeyecektir: "Anne yıkayacak, anne tamir edecek."

Eğer aile katıysa, çocuk ceza bekleyecektir. Sadece cezadan nasıl kaçınacağını, nasıl haklı çıkaracağını düşünecektir: "Tökezledim ve düştüm," "Kostya beni itti." Bu durumda çocuk sadece kendini düşünür.

Fakat eğer ailede karşılıklı ilgi ve saygı hakimse, çocuk kendini yetişkinlere yardımcı olarak görmeye alışmışsa, yıpranmış takım elbisesini görünce annesinin pantolonunu nasıl diktiğini, gömleğini nasıl yıkadığını hemen hatırlayacak ve annesi her şeyi yeniden yapmak zorunda kalacaktır. Sonra

babası veya yanından geçen daha büyük bir çocuk, “Ah, ne kadar kirlisin, annen ne kadar uğraşmış!” diyecektir. Çocuk davranışından utanacak; hatta şimdi cezayı memnuniyetle karşılayabilir. Ancak bu tür bir ceza şu anda esasen gereksizdir. Bir aile üyesinin davranışını kınaması zaten yeterince ağır bir cezadır.

Sosyalist bir toplumda gelişen aile ilişkilerinin karakteristik bir özelliği, aile üyeleri arasında karşılıklı saygı, her bir aile üyesinin insanlık onuruna saygı ve onların çalışmalarına ve sosyal faaliyetlerine yüksek değer verilmesidir. Böyle bir ailenin üyeleri her zaman birbirlerine özen gösterirler. Ve çocukların başkalarına özen göstermeyi amaçlayan faaliyetleri özellikle değerlidir. Küçük bir çocuk temel öz bakımı öğrenmeye yeni başladığında bile, ebeveynler bu yeni becerilerin başkaları için önemini göz ardı etmezler. Örneğin, eskiden anne çocuğu giydiren ve yatağını toplarken, şimdi çocuk bunları kendisi yapar ve anneyi bu küçük işlerden kurtarır. Aynı zamanda, çocuğa tüm aileye veya bireysel üyelere faydalı olan basit görevler emanet edilir. Bu, çocuğu takımın yararlı bir üyesi yapar ve ailenin refahı bir ölçüde onun faaliyetlerine bağlıdır. Çocuk, ailenin bu refahından sorumlu hisseder. İşte böylece çocuk, aile içinde sorumluluk duygusu geliştirir.

Sadece ahlak canavarları çocukları sevmez. Ama bir çocuğu, bize neşe ve zevk veren şeyleri sevdiğimiz gibi sevmeyiz. Bir çocukla eğlenmeye hakkımız yok. Onlara karşı ne küçümseyici veya umursamaz bir tavır sergilemek, ne de sürekli hayranlık ve tapınma duymak tamamen kabul edilemez. Çocuk ne kadar küçük olursa olsun, onları büyüyen, hala çok zayıf ve istikrarsız, dikkatsizce davranılması gelecekteki tüm gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek bireyler olarak görmeliyiz. Bir çocuğu sevmek, her şeyden önce, içlerindeki büyüyen bireye saygı duymak, sonunda insan toplumunda belirli bir yer edinmeleri gerektiğini sürekli hatırlamak demektir.

Seçkin Sovyet eğitimci A. S. Makarenko, diğer eğitim ilkeleri arasında en önemlisini kabul etmiştir: çocuğa büyük saygı duymak ve onlardan yüksek beklentilerde bulunmak.

Çocuğa saygı duymak, her şeyden önce, yaşının özel ihtiyaçlarını dikkate almak ve ihtiyaçlarının ve isteklerinin meşruiyetini kabul etmek anlamına gelir. Ancak bu, çocuğun tüm isteklerinin sorgusuz sualsiz yerine getirilmesi gerektiği anlamına gelmez; onlara saygı duymak, onları mümkün ve ulaşılabilir olanın sınırları içinde yönlendirmek ve isteklerini yönetmek demektir.

Çocuğa saygı duymak, onların faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin ürünlerine saygıyla yaklaşmak, güçlü yönlerini fark etmek, zayıf yönlerini düzeltmeye yardımcı olmak ve yeteneklerini yaşlarının sınırları içinde geliştirmek anlamına gelir. Çocuğun yetersizliğini veya zayıf yönlerini vurgulamak, onlara sınırlarını göstermektir ki bu da yaratıcılıklarını geliştirmez, aksine köreltir.

Çocukların yaratıcı faaliyetlerinin tüm tezahürlerine ve öncelikle evde, daha sonra da okul çağında sorumluluklarını yerine getirmelerine saygı göstermenin özellikle önemli olduğunu vurgulamak gerekir.

Bir çocuğa saygı duymak, onlardan yüksek beklentilerde bulunmak anlamına gelir. Bir çocuğun sorumlulukları yaşına göre belirlenir. Bir okul öncesi çocuğuna, bir okul çocuğunun yapabileceği sorumlulukları ve bir okul çocuğuna da yalnızca genç bir erkeğin yapabileceği sorumlulukları yüklemek tamamen kabul edilemez olurdu. Bununla birlikte, belirli bir yaşa uygun sorumluluk sınırları içinde, tutarlı performans ve yüksek kaliteli çalışma talep etmeliyiz. Bir çocuğun sorumluluklarını yerine getirmesine yönelik yüksek beklentiler, onların aile ve toplum için önemini gösterir ve kendi faaliyetlerine ve başkalarının faaliyetlerine saygı duymalarını sağlar.

Çocuğa saygı duymak, sorularına dikkatle kulak vermek, onları ciddiyetle ve ustalıkla cevaplamak ve “Büyüyünce öğrenirsin” diyerek geçiştirmemek anlamına gelir. Genel olarak, ne kadar küçük olursa olsun, bir çocukla yapılan

konuşmalar, bir yetişkinle yapılan konuşmalar kadar ciddiye alınmalıdır. Çocuklar kesinlikle “küçük çocuklar gibi” konuşulmaktan hoşlanmazlar. Yetişkinler bir çocukla yapılan konuşmaları geçiştirirse, açıkça saygısızlıklarını ortaya koymuş olurlar. Sonuçta, bunu asla diğer yetişkinlere yapmazlar, ancak kendileri için çok ilgi çekici olmasa bile konuşmaya devam ederler. Yetişkinler meşgul olduklarında, çocuğun konuşmayı başka bir zamana ertelemesini önerebilir ve önermelidirler, ancak asla “Beni rahat bırak, sinir bozucuyum!” diye bağırarak konuşmayı kesmemelidirler.

Bu kitapta çocukların dil ve konuşma becerilerine değinmiyoruz. Ancak, ebeveynlerin ve genel olarak yetişkinlerin bir çocukla iletişim kurarken kullanmaları gereken dil hakkında birkaç söz söylemenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

J. V. Stalin’in dilbilim alanındaki çalışmaları ışığında, dilin bir çocuğun gelişimindeki muazzam önemi özellikle belirgin hale gelmiştir. Bir çocuğun bilinci ve düşünme biçimi, bu güçlü, insana özgü iletişim aracı olan dille birlikte gelişir.

Çocuklar konuşma ve dil becerilerini başkalarıyla etkileşim yoluyla edinirler. Bu nedenle, yetişkinler çocuklarla kullandıkları dili dikkatle izlemelidir. Çocuğun diline uyarlamak için dili bozmak kabul edilemez. Kasıtlı olarak bebek konuşması, peltek konuşma ve boğuk konuşma, çocuğun dil gelişimini ve bununla birlikte genel zihinsel gelişimini geciktirir. Ebeveynler de dahil olmak üzere tüm yetişkinler, çocuklarının telaffuzunu ve konuşmalarının doğru yapısını izlemelidir.

Her yaştan çocuğa hitap ederken yetişkinlerin çocuksu bir tonlama kullanmaktan kaçınması çok önemlidir; “tatlı” bir ton ve kasıtlı “ahlak dersi verme” özellikle zararlıdır. Bütün bunlar çocukların konuşma gelişimini olumsuz etkiler ve bazen onları yetişkinlerden uzaklaştırır. 5 veya 6 yaşındaki bir çocuk bile “çocuk gibi” konuşulmaktan hoşlanmaz, çünkü saygısızlık ve dayanılmaz derecede küçümseme hisseder.

Yetişkinlerin çocuklarla konuşması açık, net ve anlaşılır olmalıdır. Ebeveynler veya bakıcılar yeni bir kelime

kullanıyorsa, anlamını açıklamalıdır. Başka bir deyişle, çocuklarla konuşurken yetişkinler, diğer yetişkinlerle konuşur gibi aynı nezaket ve tonlamayı kullanarak, yalnızca çocuğun içeriği anlamasını sağlamaya odaklanmalıdır.

Çocuklarla konuşma şeklimiz her zaman onlara karşı tutumumuzu, ihtiyaçlarına ve faaliyetlerine duyduğumuz saygıyı yansıtır ve okul öncesi çağındaki çocuklar bile bunu iyi hissederler.

Bir çocuk, hakları ve sorumlulukları tutarlı olduğu sürece, ailesi içinde ve daha sonra okulda diğerleri arasında hak ettiği yeri alacaktır. Çocuğun sorumlulukları yaşla birlikte artar. Çocuğun hakları, sorumlulukları genişledikçe değişir ve genişler, ancak bir çocuğun en temel ve değişmez hakkı her zaman başkalarının saygısını ve ilgisini görme hakkıdır.

2. Eğitim ve Sosyal Deneyim

Komünist eğitimin ayırt edici bir özelliği, çocuklara aşılanan kişisel niteliklerin, toplumumuzun önde gelen isimlerinin sosyalizm altında yaşamları ve çalışmaları sırasında zaten oluşmuş olan en gelişmiş, en mükemmel insan nitelikleri olmasıdır. Hem üretimde hem de günlük yaşamda sosyalist ilişkiler ülkemizde yaygın, günlük bir olgu haline gelmiştir; çocuklarımız bu koşullar altında büyüyorlar.

Okulda bilimin temellerini öğrenmek çocukların gelişimi için çok önemlidir. Hayatları boyunca edindikleri deneyimler de kişiliklerinin şekillenmesinde aynı derecede önemlidir.

Çocuğun etrafındaki yetişkinler, onun kişiliğinin şekillenmesinde büyük rol oynarlar, çünkü onlar çocuk için en gelişmiş deneyimlerin taşıyıcılarıdır. Çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleriyle sürekli iletişim halinde olarak, onların faaliyetlerini gözlemleyerek, mümkün olduğunca onlara katılarak ve onlarla konuşarak, onların deneyimlerini özümser ve onlardan öğrenir.

Sovyet ailesinde iş odaklı bir atmosfer hakimdir. Çocuklar da dahil olmak üzere tüm aile üyeleri sorumluluklarını

paylaşır. En önemli sorumluluklar, aile üyelerinin topluma ve devlete karşı olan sorumlulukları olarak kabul edilir ve bunların yerine getirilmesi tüm ailenin çıkarlarının merkezinde yer alır.

Böyle bir ailede çocuklar, devletin ve toplumun refahı için sürekli bir kaygı ortamında yaşarlar. Çocuklar her zaman çevrelerindeki yetişkinleri taklit ederler.

Bu durum öncelikle çocukların oyunlarını, muhakeme yeteneklerini ve davranışlarını etkiler. Çocuğun ailesinin iş odaklı atmosferi, yetişkinlerin ve genel olarak yaşlıların sürekli olarak faydalı faaliyetlerde bulunması ve yaşlıların insan emeğine ve bu emeğin ürünlerine günlük olarak gösterdiği saygı, çocuklar için taklit edilecek nesneler haline gelir.

Eğer aynı zamanda çocuklara toplum ve her bireyin hayatında çalışmanın önemi hakkında açıklamalar yapılırsa, ayrıca büyükler de aileye ve dolayısıyla topluma faydalı olacak etkinlikler düzenlerse, o zaman çocukların gelişimi doğru yönde ilerleyecektir.

Çocuklar, yetişkinlerin aile dışında büyük ve önemli işlerle meşgul olduğunu, sosyal ve işle ilgili faaliyetlerin her zaman diğer tüm ev işlerinden öncelikli olduğunu hissedebilirler. Bu koşullar altında, çocuklar yetişkinleri küçük ailevi sorumluluklardan kurtarma ve işten döndükten sonra dinlenmelerine izin verme isteği geliştirirler. Yetişkinlere duydukları bu ilgiyle çocuklar, kendilerini ebeveynlerinin yaptığı daha büyük ve daha sorumluluk gerektiren işlere katkıda bulunuyor olarak görürler.

Çocuklarını komünist bir toplumun gelecekteki kurucuları olarak yetiştirme kaygısı, ebeveynleri ailenin kendisinin sosyalist toplumun birimi olduğunu ve aile içinde gerçekten sosyalist ilişkilerin hakim olması gerektiğini hatırlamaya mecbur kılar. Bir çocuğun kişiliğinin gelişimi ailede başlar; çocuk sosyalist ilişkilerle ilgili ilk deneyimini ailede kazanır.

Çocukların bilinçli yaşamlarının ilk adımlarından itibaren, eğitimciler onların faaliyetlerini, faydalı pratik deneyimler biriktirecek şekilde düzenlerler. Bu amaçla, çevrelerindeki

nesneleri keşfetmelerini sağlayan oyunlarını organize ederler ve daha sonra onlara bazı basit sorumluluklar verirler.

Ev işleri gibi çeşitli görevler, çocuğu okula başladığı andan itibaren yerine getirmesi gereken sosyal sorumluluklara hazırlar.

Bir çocuk okula başladığında, öğretmen ona okul sorumluluklarını yerine getirmeyi öğretir. Öğretmen ve ebeveynler, çocukların sınıfta, evde ve ödev yaparkenki davranışlarını düzenler.

Pioneer örgütüne katıldıktan sonra çocuğun sosyal aktivite yelpazesi önemli ölçüde genişler ve eğitimcilerin görevi çocuğun davranışlarını düzenlemek ve ona Pioneer olarak yeni sosyal konumuna uyum sağlamayı öğretmektir.

Bir çocuk, onu yetiştirenlerin rehberliğinde kişisel deneyimler kazanır. Eğer etrafındaki yetişkinler yaşam deneyimlerini onunla paylaşılmıyorsa, bir çocuk bu kadar hızlı bir şekilde ruhsal olarak gelişemezdi. Çocuklar ancak yetişkinlerden oynamayı ve oyuncak kullanmayı öğrenir; ancak yetişkinlerin faaliyetlerini gözlemleyerek sorumluluklarını yerine getirmeyi öğrenirler.

Bir çocuk, ihtiyaç duyduğu tüm becerileri ancak çevresindekilerden edinir; tıpkı iş ve her türlü mesleği başkalarıyla etkileşim yoluyla öğrenmesi gibi. İlk adımlarından itibaren sürekli öğrenir, sürekli başkalarının deneyimlerini özümser. Rehberlik edilmezse, bir çocuk karşılaştığı tüm iyilikleri olduğu kadar kötülükleri de öğrenir.

Çocuklar, okul öncesi çağdan itibaren birçok şeyi anlamaya ve kavramaya başlarlar. Ancak bu, çevrelerindeki gerçekliği ve özellikle de yetişkinlerin davranışlarını doğru bir şekilde anlamaya başladıkları anlamına gelmez. Çoğu zaman, yetişkinlerin davranışlarını değerlendirme kriteri kişisel sevgi ve şefkattir. Daha küçük çocuklar bir yana, ergenler ve genç yetişkinler bile bazen yetişkinlerin veya akranlarının davranışlarını nesnel değerlerine veya sosyal bağamlarına göre değerlendirir ve bu davranışları yalnızca dışsal, gösterişli bir bakış açısından taklit etmeye çalışırlar. İşte tam da bu nedenle, sadece küçük çocukların değil, daha büyük

çocukların da görüş ve yargılarını sürekli olarak yönlendirmek ve ahlaki davranışlarının gelişimine rehberlik etmek gereklidir.

Çocuğun gelişiminde kişisel deneyimin önemi ve çocuğun deneyim kazanmasında kendi etkinliğinin önemi büyüktür; bu nedenle, ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuğun etkinliklerini düzenlemede sürekli özen göstermeleri gereklidir.

3. Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Sorumluluğu

Ülkemizde Parti, hükümet ve tüm Sovyet halkı çocukların yetiştirilmesi ve eğitimi konusunda büyük bir özen göstermektedir. Ancak devletin çocuklara olan ilgisi, ebeveynleri çocuklarını yetiştirme sorumluluğundan kurtarmaz. Bu sorumluluk, çağımızın insanlarına -komünizmin kurucularına- yüklenen talepler her geçen gün arttıkça daha da artmaktadır.

Bir çocuk genellikle zamanının çoğunu ailesiyle geçirir. Ebeveynler, her koşulda, en yakın arkadaşları olmaya devam eder ve etkileri her zaman son derece önemlidir. Öğretmenler, çocukları eğiterek ve yetiştirerek ulusal öneme sahip bir görevi yerine getirirler, ancak ebeveynler çocuklarının yetiştirilmesine dahil olmazsa çalışmaları sekteye uğrar. Ebeveynlerin kendi eğitim sistemlerini okulda öğretilen sisteme karşı çıkmaları tamamen kabul edilemez; çocuğun geleceğine karşı bir suç işlerler.

Bazı ebeveynler, çocukluklarında aldıkları eğitimi ideal olarak görür ve bu deneyimi çocuklarının eğitime aktarmaya çalışırlar. Ebeveynlerini idealize ederek, modası geçmiş bir eğitim sistemini de idealize ederler. Sadece ebeveynlerinin değil, toplumun da kendi eğitimlerinde rol oynadığını; Sovyet yönetimi yıllarında Komünist Parti, Sovyet devleti ve okul sisteminin kişisel gelişimleri üzerinde muazzam bir etkiye sahip olduğunu; öğretmenlerin çoğu zaman aile eğitimi bağlamında ortaya çıkan bu sistemlerin eksikliklerinin üstesinden gelmek zorunda kaldığını fark

edemezler. Okul öğretmenlerinin onlara önerdiği eğitim sistemi, bilimsel verilere ve ülkemizin en iyi öğretmenlerinin deneyimine dayanan komünist bir eğitim sistemidir.

Bazı ebeveynler, çocuklarının önünde öğretmenlerin eksikliklerini eleştirme hatasına düşerler. Sovyet devleti, genç neslin eğitimi öğretmenlere emanet etmişti ve bu unvanı taşıdıkları sürece, öğrencilerinin ebeveynlerinden saygı görme hakkına sahiplerdir. Ebeveynler, çocuklarının önünde öğretmenlere saygısızlık ederek öncelikle kendi çocuklarına zarar verirler; çocuklar da ebeveynlerinin örneğini izleyerek öğretmenlere olan saygılarını kaybedebilir ve aynı zamanda derslerini ihmal etmeye başlayabilirler. Ancak öğretmenler, öğretim deneyimleri ve derin bilgileri sayesinde, ebeveynlerin görüş ve açıklamalarına rağmen çocukların saygı ve sevgisini kazanmayı başarabilirlerse, bu durumda sadece ebeveynlerin kendi çocuklarının gözündeki otoritesi değil, onlara duydukları basit saygı bile tehlikeye girer. Ebeveynler çocuklarıyla iletişimlerini kaybedecek ve onları etkileme yeteneklerini yitireceklerdir.

Veliler, özel pedagojik eğitim ve öğretim deneyimine sahip kişiler olan öğretmenlerin tavsiyelerini dinlemek, talimatlarını titizlikle yerine getirmek ve okulun pedagojik faaliyetlerinde her bakımdan iş birliği yapmakla yükümlüdürler.

Öğretmenler, aile eğitimi konusunda ebeveynler için her zaman en iyi danışman olmuşlardır ve olmaya devam etmektedirler.

Ebeveynler, okul öğretmeni veya anaokulu öğretmeniyle yakın işbirliği içinde çalışarak aile ve toplum eğitiminin birliğini sağlarlar. Bir öğretmenin geniş öğretim deneyimine rağmen, büyük bir çocuk grubuyla çalışmak, öğrencilerin bireyselliklerinin tüm çeşitliliğini hesaba katmakta genellikle yetersiz kalır. Öğretmenler, ebeveynleri tarafından iyi bilinen, çocuğun karakterinin çeşitli, bazen de ince ayrıntılarının farkında olmayabilirler.

Örneğin, okulda bir öğretmen çocuklara evde ödevlerini nasıl yapacaklarını, genel teknikleri açıklayarak anlatır.

Ebeveynler, çocuklarının ödevlerini takip ederek, bu talimatları çocuklarının bireysel ihtiyaçlarına uygun şekilde uygulamalarına yardımcı olurlar. Bir öğretmen her zaman çocuğun bireysel çalışma hızını veya hafızasını bilemeyebilir. Ebeveynler, çocuklarının çalışmalarını gözlemleyerek bu özellikleri fark etmeli ve tavsiye ve rehberlikleriyle çocuğun bağımsız çalışma için en uygun yöntemleri bulmasına yardımcı olmalıdırlar.

Çocuklar bazen öğretmenlerinden yardım veya tavsiye istemekten utanırlar, ancak genellikle ebeveynlerine her konuda özgürce yaklaşırlar. Çocuklarının akademik başarıları ve okul hayatlarıyla ilgilenen ebeveynler, her zaman tavsiye ve rehberlik sunabilirler. Küçük çocuklar okul ödevlerinde daha sık ebeveyn yardımına ihtiyaç duyarlar. Ülkemizde eğitimsiz insan bulmak giderek daha nadir hale geliyor ve sonuç olarak daha fazla ebeveyn çocuklarına ödevlerinde yardımcı olabiliyor. Çocukların çeşitli sosyal aktiviteleri söz konusu olduğunda, okul hayatları boyunca yetişkin tavsiyesi çok önemlidir.

Toplumsal hizmet konusunda deneyimli ebeveynler, çocuklarına her zaman tavsiye ve rehberlik sunabilirler. Elbette, okul hayatı ebeveynler için tamamen yabancıysa, eğer okul hayatına ilgi duymuyorsa, genellikle çocuklarının sorularını yanıtlayamazlar veya onlara doğru tavsiyeyi veremezler.

Sovyet ailesi, tüm üyeleri arasında dostane ve karşılıklı destekleyici ilişkilerle karakterize edilir. Sovyet ailesinin üyeleri sadece günlük ortamlarda bir araya gelmezler; yemek yerler, dinlenirler, tiyatroya ve sinemaya giderler; aynı zamanda birbirlerinin ilgi alanlarını paylaşır, iş hayatındaki başarılarını, karşılaştıkları zorlukları ve başarısızlıklarını paylaşırlar. Doğal olarak, ailedeki ebeveynler ve büyükler de çocuklarının hayatlarıyla ilgilenir, başarılarını ve başarısızlıklarını onlarla paylaşır, tavsiyelerde bulunur, faaliyetlerine rehberlik eder ve böylece onları yetiştirirler. Aralarındaki karşılıklı anlayış ve işleyen ilişki sayesinde, bir

baba veya annenin dile getirdiği düşünceler, fikirler ve tavsiyeler genellikle çocuklar tarafından kolayca özömsenir.

Bazı ebeveynler, aşırı iş yüklerinin çocuk yetiştirmeye kendilerini adamalarını engellediğini iddia ediyor. Bu durum genellikle çocuklarına ve onların yetiştirilmesine karşı küçümseyici bir tavrı gizliyor. Toplumumuzda, her ne kadar istisnai olsa da, çocukları bir yük olarak gören insanlar da var. Çocuklarıyla vakit geçirmekten zevk alsalar da, onlarla çalışmayı, kendi zevklerinden ve eğlencelerinden vazgeçmeyi imkansız buluyorlar ve çocuklarının yetiştirilmesini tamamen yabancılara bile emanet ediyorlar.

Çocukların yetiştirilmesinin temelleri ailede atılır. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme yükümlölüğü Sovyet yasalarıyla (Evlilik, Aile ve Vesayet Kanunu'nun 42. maddesi) düzenlenmiştir. Bu, çocuk yetiştirmenin Sovyet vatandaşlarının en önemli sorumluluklarından biri olduğunu ve "meşgul" olmanın çocuk yetiştirmeyi ihmal edenleri haklı çıkaramayacağını göstermektedir.

Elbette, aşırı yoğunluktan şikayet eden ebeveynler arasında, çocuklarını yetiştirmek isteyen ancak eğitim süreci hakkında yanlış bir anlayışa sahip olanlar da var. Özel koşullar olması gerektiğini, çocuklarına çok zaman ayırmaları gerektiğini düşünüyorlar. Elbette, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirmeye çok zaman ayırmaları iyidir, ancak anne ve babanın büyük bir otoriteye, karşılıklı anlayışa ve birbirlerine karşı özen göstermeye sahip olmaları durumunda, ebeveynler çok meşgul olsalar bile, çocukları üzerindeki etkileri muazzam kalır. Ebeveynler izin günlerini çocuklarına ayırırsınlar ve onlarla birlikte dinlensinler. Diğer günlerde, oğullarıyla veya kızlarıyla sadece birkaç kelime konuşabilirler, hatta bazı günlerde hiç görüşmeyebilirler, ancak çocuklar her gün ebeveynleriyle olan bağlarının kesintiye uğradığını hissetmelidirler. Ve eğer bir görüşme sırasında, anne veya baba pazar günü oğlunu rahatsız eden cebir sınavının nasıl geçtiğini, öncü toplantısının nasıl geçtiğini veya okulda beklenen münazaranın nasıl geçtiğini sormayı unutursa, çocuklar ebeveynlerinin her birinin ilgisini

eken Őeylerle ilgilendiğinden tamamen emin olacaklardır; Bu koşullar altında, çocuklar ve ebeveynler arasındaki iletişim ve karşılıklı anlayış sağlanır.

Bu koşullar altında, le yemeğinde, yürüyüş sırasında veya birlikte çalışırken yapılan kısa bir sohbet, saatlerce süren derslerden ve tlerden çok daha güçlü bir rol oynayabilir. Çocuklarını nadiren gören meşgul ebeveynlerin, onlarla uzun saatler geçirebilen ebeveynlere kıyasla çocuklarının yetiştirilmesinde çok daha büyük bir etkiye sahip olabileceğine dair sayısız örnek vardır.

A. Makarenko'nun "Ebeveynler İçin Kitap" adlı eserinde gösterdiği gibi, bazı ebeveynler çocuklarından uzaklaŐarak, onlarla özellikle katı ve mesafeli bir tavır sergileyerek, yargıları ve kararları sorgulanamaz olan yüce bir yargıç gibi davranarak yapay bir otorite duygusu yaratırlar. Bu yabancılaşma, nihayetinde ebeveynler ve çocuklar arasındaki yakınlığın, güvenin ve karşılıklı anlayıŐın aŐınmasına yol açar; çocuklar resmi olarak boyun eğseler de, dışarıdan bakıcılar bulurlar ve bazı durumlarda bu bakıcılar çocuklara fayda sağlamaz, hatta onları olumsuz etkileyebilirler.

A. S. Makarenko ayrıca, çocuklarıyla "dostane ilişkiler" kurma çabasıyla onlara yaltaklanan ve boyun eğen ebeveynleri de alaya almıştır. Bunların hiçbiri doğru ebeveyn-ocuk ilişkisi rneği olarak gösterilemez.

Çocuklar ve ebeveynler arasındaki yakınlık ve dostluk, pratik iletişim üzerine kuruludur. Ebeveynler ancak çocuğın ilgi alanlarına, akranlarının, sınıf arkadaşlarının ve izci grubunun ilgi alanlarına odaklanarak, bu ilgi alanlarını anlayıp saygı göstererek, çocuklarının zorluklarında onlara yardımcı olarak ve başarılarına sevinerek kendileriyle çocukları arasında gerçek bir dostluk kurabilirler. Çocuklar, ebeveynlerinden karŐılık, ilgi, saygı ve bağlılık gördüklerinde hayallerini, ilgi alanlarını ve endişelerini her zaman paylaşmaya isteklidirler.

Öte yandan, ebeveynler çocuklarıyla, onların anlayabileceği Şekilde, iş ve sosyal yaŐamlarındaki başarıları ve zorlukları paylaşarak, onların işlerine olan ilgilerini

artırırlar. Baba veya annenin mesleği ne olursa olsun - doktor, mühendis, tamirci, tramvay sürücüsü veya hademe - toplumsal olarak gerekli ve bu nedenle önemli bir iş yaparlar. Ailedeki ebeveynlerin otoritesi, her şeyden önce, işçi ve toplum lideri olarak sahip oldukları otoritedir. Çocuklar, çalışmalarına saygı duyarak ebeveynlerine de saygı göstereceklerdir. Bu nedenle, çocukların ebeveynlerinin iş hayatlarının farkında olmaları özellikle önemlidir. Dahası, ebeveynler iş ve sosyal yaşam deneyimlerini çocuklarıyla paylaşarak, onların bu yaşamlara olan ilgilerini artırır ve böylece onları gelecekteki bağımsız yaşamlarına hazırlarlar.

Bir ailede anne baba ve çocuklar arasında tam bir eşitlik olamaz, ancak bir çocuk, özellikle görevlerini yerine getirdiğinde ve bunları iyi bir şekilde yerine getirdiğinde, kendisi için belirli bir haklar yelpazesi talep eder.

Bir öğretmenin kişiliği bir çocuk için güçlü ve etkilidir, ancak anne veya babasının kişiliği sonsuz derecede daha değerlidir. Ve ebeveynler çocuklarının saygısını gerçekten kazandıklarında, sözleri muazzam bir ağırlık taşıyacaktır. Hem ebeveynler hem de öğretmenler ortak bir hedefi paylaşırlar: çocuklarını Sovyet vatanseverleri, yaratıcı figürler ve komünizmin kurucuları olarak yetiştirmek. Bu çalışmada, ebeveynler ve öğretmenler birbirlerini karşılıklı olarak destekleyerek çocuklarını koordineli ve uyumlu bir şekilde yetiştirirler; bu, genç nesli eğitme konusundaki ciddi ve sorumlu çalışmalarının başarısının anahtarıdır.

Bölüm II. ÇOCUKLARIN AHLAKİ EĞİTİMİ VE İRADE GÜCÜNÜN GELİŞİMİ

Çocuklarda çok erken yaşlardan itibaren irade gücünü geliştirmek, eğitimin en önemli görevlerinden biridir; çocuğun bilinçli iradesini geliştirerek, onlarda insan kişiliğinin en önemli niteliklerini geliştiririz. Komünist toplumun gelecekteki kurucuları, büyük yaratıcı çalışmalarında, büyük hedeflerine ulaşma yolunda ortaya çıkabilecek çeşitli zorlukların üstesinden gelmek zorunda kalacaklardır. Hedeflerine ulaşma mücadelesinde sağlam ve güçlü bir irade, Sovyet halkının karakteristik bir özelliğidir.

J. V. Stalin, şanlı koşularının ardından Türkmen süvarilerini selamlarken şunları söyledi: “Böylesine şanlı bir zaferi ancak amaç netliği, ona ulaşmada azim ve tüm engelleri aşan karakter gücü sağlayabilirdi. Komünist Parti kendini tebrik edebilir, çünkü tam da bu nitelikleri geniş vatanımızın tüm milletlerinden çalışan insanlar arasında yetiştiriyor.”¹.

Komünist Parti’nin merkezi yayın organı Pravda, J. V. Stalin’in bu sözleri üzerine şu yorumu yaptı: “Sovyet topraklarının her vatandaşı, Yoldaş Stalin’in bu dikkat çekici sözleri üzerinde düşünmelidir. Sovyet topraklarının gençliğinin eğitimini emanet ettiği kişiler, özellikle bu sözleri iyice düşünmeli ve hatırlamalıdır. Bu kısa ve güçlü sözler, bir Sovyet vatandaşının karakterini şekillendirmek için derin bir program içermektedir. Bilinçli, kararlı ve mücadelede tecrübeli olmalıdır. Kendi bireyselliğine sahip olmalı, kendine bir hedef belirleyebilmeli ve onu seçtikten sonra hiçbir engel karşısında durmamalıdır.

¹ İzvestia, 26 Ağustos 1935.

Bu, devrimci işçi sınıfının yüksek bilincinin, zafere olan boyun eğmez iradesinin, inatçılığının ve kararlılığının, Komünist Parti’de en iyi ifadesini bulan özelliklerinin, Sovyet topraklarındaki her işçinin temel nitelikleri haline gelmesi gerektiği anlamına gelir” (Pravda, 21 Eylül 1935).

İrade eğitiminin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi, bireyin genel eğitiminin bir unsuru olarak ve özellikle de ahlak eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak yapılabilir.

Sosyalist bir toplumda çocuğun iradesinin gelişimi, ahlaki niteliklerinin gelişimiyle yakından bağlantılıdır; çünkü sosyalist bir toplumda bir kişiden genel olarak güçlü bir irade değil, belirli bir amaca, yani komünizmin inşasına yönelik güçlü bir irade beklenir.

İradeye dayalı faaliyet her zaman toplumsal gerekliliğe dayanır ve bu nedenle Sovyet bireyinin iradesi, burjuvazinin iradesinden farklı bir ahlaki içeriğe sahiptir. Toplumumuz, bireylerde yalnızca kendi kişisel refahlarını sağlamayı amaçlayan bencil olmayan bir irade geliştirir. Sosyalist bir toplumda, bireyler kişisel refahlarına ortak hedefler için mücadele ederek, komünizmi inşa etme mücadelesiyle ulaşırlar; kişisel çıkarları toplumun çıkarlarıyla bütünleşir.

Sovyet bireyinin iradesinin ahlaki içeriği, iradeli davranışlarını belirler. Sovyet bireyinin iradesinin gücü, kolektivizmde temellenir. Sovyet bireyinin gücü, toplum içinde her zaman iyi girişimleri için destek bulmasında yatar. İş yerinde, yakın yoldaşlar grubunda ve ailesinde, hem maddi hem de manevi desteğe her zaman güvenebilirler. Bu destek, tavsiye, talimat ve ayrıca eylemlerinin eleştirisi şeklinde ifade edilir. İşte bu, Sovyet bireyinin iradesini, başkalarının iradesine karşıt olarak dar kişisel hedeflere ulaşmaya odaklanan burjuvazinin iradesinden tamamen farklı kılan şeydir. Ahlaki izolasyon, kendini başkalarına karşıt hale getirme, sosyalist bir toplumdaki bireyler için yabancıdır.

Kolektivizm, Sovyet bireyinin temel kişilik özelliğidir ve kolektivizmi geliştiren ve derinleştiren bir kolektif olmadan, sosyalist bir toplumda çocuğun iradesinin gelişmesi düşünülemez. Bu nedenle, çocuğun iradesini geliştirmenin

yollarını açıklarken, ahlaki karakterin gelişiminden ve her şeyden önce kolektivizmin gelişiminden bahsetmeden geçemeyiz. Çocuğun iradesini aile topluluğunda, okul topluluğunda ve başka yerlerde geliştirmenin yollarını gösteriyoruz.

İnsan faaliyetleri her zaman toplum içinde gerçekleşir ve bu nedenle belirli bir ahlaki içeriğe sahiptir. İradeyi geliştirmek elbette kişisel gelişimin tüm yönlerini kapsamaz, ancak önemli bir parçasıdır.

Bazen “Çok iyi bir insan, ama iradesi zayıf “ sözlerini duyarız. Bir kişinin iradesi zayıfsa, bu öncelikle ahlaki gelişiminde bazı büyük eksiklikler olduğu anlamına gelir. İradeye dayalı nitelikler, faaliyet yoluyla, ahlaki sorunları çözme süreciyle geliştirilir ve beslenir. İrade zayıflığı her zaman kişinin topluma, başkalarına, kendine, görevlerine karşı davranışlarında, yani ahlaki davranışında kendini gösterir.

Sınıf toplumunda ahlakın her zaman bir sınıf boyutu vardır. İradeye dayalı davranışın da bir sınıf içeriği vardır. Sosyalist toplumumuzda, ahlaksızlığın bazı özellikleri kapitalizmin kalıntıları olarak hâlâ varlığını sürdürmekte, bazen insanların irade gücündeki bazı eksiklikler olarak gizlenmektedir. Örneğin, kararsızlık (zayıf irade gücünün bir biçimi) bazen sorumluluktan korkakça bir korku olarak gizlenebilir. Zayıf irade gücü genellikle egoizmi, sorumsuzluğu vb. gizler. Bu nedenle, hastalıktan kaynaklananlar hariç, zayıf irade gücünün tüm biçimlerini, irade gücü gelişimindeki eksikliklerin sonucu olarak değil, bireyin bir bütün olarak gelişimindeki ve özellikle ahlaki gelişimindeki kusurların sonucu olarak görüyoruz.

1. Ahlaki Gelişimin Doğası Üzerine

Bir insanın ahlaki karakteri, toplumdaki baskın ideoloji tarafından şekillendirilir ve bu ideoloji aynı zamanda bireyin iradesinin uygun şekilde yönlendirilmesini de sağlar. Bazı

ahlaki nitelikler, kişinin yaşam deneyimi ve insanlar arasındaki gerçek hayattaki ilişkiler yoluyla oluşur. İşte tam da bu nedenle, sınıf toplumunda insanların ahlaki nitelikleri sınıflarına göre farklılık gösterir.

Egemen sınıfın emirlerini yerine getiren burjuva bilginler, sınıf toplumunda sözde “evrensel” bir ahlakın var olduğunu iddia etmeye çalışırlar. Bazıları bu “evrensel” ahlakın ilkelerinin Tanrı tarafından belirlendiğini ilan eder. Diğerleri ise ahlakın insanın doğal, biyolojik doğasından kaynaklandığını kanıtlamaya çalışır. Her iki “öğreti” de büyük bir aldatmacadır, çünkü kapitalist toplumda “evrensel” ahlak kisvesi altında kilise, okul ve basın, insanlara burjuvazinin çıkarına olan ahlaki ilkeler aşılar; bu da kapitalist toplumun egemen sınıflarının işçileri cezasız bir şekilde sömürmesine ve bunun tersine, işçileri egemen sınıflara körü körüne itaat etmeye zorlamasına olanak tanır. Burjuva toplumunda, proletaryanın çıkarları için burjuvaziyle sürekli mücadelesi, sınıf dayanışması, kolektivizm, sömürücülere karşı nefret ve onlarla savaşma iradesine dayalı bir proletarya ahlakının gelişmesine yol açar. Proletaryanın ahlaki ve psikolojik nitelikleri, proletaryanın ideolojisi olan Marksizmin ortaya çıkmasıyla özellikle güçlü bir şekilde gelişir. Komünist partiler, bilimsel sosyalizm fikirlerini geniş çapta yayarak ve proletarya kitlelerini burjuvaziye karşı savaşmak üzere örgütleyerek, proletarya psikolojisinin ve ahlakının daha da gelişmesine katkıda bulunurlar. Burjuvazi ise, proletarya saflarında fitne çıkarmak için tüm güçlerini seferber eder. Bu amaçla okulları, tüm dini öğretileri, tüm kilise örgütlerini, basını, sinemayı ve çeşitli eğitim ve spor kuruluşlarını kullanır. Bu örgütlerin amacı, proletaryanın dayanışmasını yok etmek ve saflarında ulusal, ırksal ve dini nefret ekmektir. Marksizm-Leninizm ve bilimsel sosyalizm fikirlerine kendi burjuva ideolojileriyle karşı çıkmaya çalışırlar.

Kapitalist ülkelerde egemen sınıf olan burjuvazi, muazzam bir ideolojik etkiye sahiptir. Zaman zaman proletaryanın saflarını dağıtmayı başarak bir süreliğine

egemenliğini sürdürmüştür. Ancak işçi sınıfının yaşam deneyimiyle bağlantısı olmayan bir ideoloji kırılmıştır.

Rusya'daki Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferinden, sosyalizmin inşasındaki başarılarından, SSCB'deki savaş öncesi beş yıllık planların başarıyla tamamlanmasından ve SSCB'nin II. Dünya Savaşı'ndaki büyük zaferinden sonra, uluslararası proletarya, SSCB, geniş Çin Halk Cumhuriyeti ve halk demokrasilerinin işçilerinin deneyimleriyle sınanmış bilimsel sosyalizm ve Marksizm-Leninizm fikirlerinin doğruluğuna daha da ikna oldu. Durumu kurtarmak için burjuvazi ideolojik etkisini güçlendirdi, ancak işçileri aldatma girişimlerinin boşuna olduğunu anlayınca, onlara karşı polis terörü ve acımasız şiddet yolunu seçti.

Sosyalizmin zafer kazandığı ve sosyalizmden komünizme kademeli geçiş yoluna girdiği Sovyetler Birliği'nde, insanlar arasında sosyalist ilişkiler kuruldu.

“Burada artık sömüren ya da sömürülen yok,” diyor I. V. Stalin. “Üretilen ürünler, üretilen emeğe göre, ‘çalışmayan yiyemez’ ilkesine göre dağıtılıyor. Üretim sürecindeki insanların karşılıklı ilişkileri burada, sömürüden arınmış, yoldaşça işbirliği ve sosyalist karşılıklı yardımlaşma ilişkileri olarak nitelendiriliyor.”¹

Komünist ahlak, insanların sömürenler ve sömürülenler olarak ayrılmadığı, aksine ortak çabalar ve karşılıklı yardımlaşma yoluyla komünist bir toplum inşa ettikleri sosyalist bir toplumda doğar. Komünist ahlakın ilkeleri, Sovyetler Birliği işçilerinin yaşam deneyimiyle tam bir uyum içindedir.

Doğru, kapitalizmin bazı kalıntıları hâlâ bireysel işçilerin bilincinde varlığını sürdürüyor: Sovyet ülkemizde bireysel çocukların yetiştirilmesinde hâlâ bir miktar etki gösteriyor, ahlaki gelişimlerini engelliyor ve iradelerinin gelişmesini sekteye uğrattıyor.

¹ J. Stalin, Leninizmin Sorunları, 11. baskı, Gospolitizdat, 1952, s. 597.

Sovyet ÷lkemizdeki bazı ailelerde hâlâ varlığını sürdüren bu kalıntıları tartışmayacağız. Toplumumuz bunlara karşı aktif ve başarılı bir mücadele yürütüyor.

Burada sadece, ilerici Sovyet insanların bile, çocuklarının aile içindeki konumuna önem vermeyerek yaptıkları büyük hataya bir kez daha dikkat çekmek istiyoruz. Maddi refahtaki istikrarlı artış, elbette ilk olarak çocukları etkiliyor. Toplumumuz çocuklara büyük ilgi gösteriyor ve ÷lkemizin okullara, anaokullarına, kreşlere, öncü kamplarına, çocuk sanatoryumlarına, öncü kulüplerine, kütüphanelere, teknik merkezlere, tiyatrolara ve benzeri yerlere yaptığı maddi harcamalar sürekli artıyor. Sovyet çocuklarına sadece temel ihtiyaçlar değil, oyuncaklar, ikramlar ve eğlence de sağlanıyor.

Bir çocuğun yetişkin yaşamının en erken yıllarından itibaren çevresindekilerin refahına katkıda bulunma ihtiyacını hissetmesi, böylece kendi refah duygusunun çevresindekilerin refahıyla bağlantılı olması çok önemlidir.

Bir çocuğun ahlaki eğitiminin en önemli yönü, bilincini çevresindekilere odaklaması, onların iyiliğini önemsemesi ve başkalarının yararına hareket etmeye çalışması olmalıdır. Bir çocuğun bir şeyi başkaları için gerekli olduğu için, onların ihtiyacı olduğu için yapma alışkanlığını geliştirmesi çok önemlidir.

Çocuğun bilincinin ve faaliyetinin, okul öncesi çağdan itibaren başkalarına özen göstermeye yönlendirilmesi, komünist ahlakın eğitiminde ve aynı zamanda çocuğun iradesinin son derece ahlaki yöneliminde en önemli unsurdur.

2. Çocukların Ahlaki Görevleri Hakkında

Sosyalist üretim sürecindeki kişilerarası ilişkiler, yoldaşça işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ile karakterize edilir; bu ilişkiler Sovyet ailesi içindeki ilişkileri de karakterize etmelidir. A. S. Makarenko, her kolektifin, çevresindeki

gerçekliği yansıtan bir su damlası gibi, toplumun bütününe dair temel unsurları içerdini söylemiştir.

Sovyet ailesindeki yetişkinler arasındaki ilişkilerin spesifik bir analizini burada yapamayız—bu kitabımızın amacı değil—ancak irade geliştirme konularıyla bağlantılı olarak Sovyet ailesindeki çocuğun konumunu karakterize etmeye çalıştık.

Bir çocuk, yetişkin yaşamının en erken yıllarından itibaren, ailenin ve Sovyet toplumunun faydalı bir üyesi olduğunu hissetmelidir. Çocuğun yaşı ne kadar küçükse, aile işlerine katılımının anlamı o kadar az olacaktır. Ancak, okul öncesi çağındaki bir çocuğun anne veya babasının işlerine katılımının sadece maddi faydalarını değil, bu katılımın çocuk için sahip olduğu muazzam eğitimsel değeri de hatırlamak önemlidir. Bir çocuk, ebeveynlerine yardımcı olan faaliyetlerinin pratik önemini görmeli ve hissetmelidir.

Okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların doğru şekilde yetiştirilmesi için, ebeveynlerine yardımcı olacak faaliyetlere katılmaları gerekir. Bu faaliyet için pratik bir gereklilik yoksa, çocuğa başka bir görev verilir, ancak çocuğun bu faaliyeti pratik olarak gerekli görmesi şarttır.

Elbette, ergenlerin ve genç erkeklerin ebeveynlerine yardım etmek için bu tür faaliyetleri yapay olarak yaratmalarına gerek yok. Bir ergen bunların yapaylığını kolayca anlayabilir. Ancak bir ergen, özellikle de genç bir erkek, artık yetişkinler adına gerçekten önemli ve ciddi işler yapabilir.

Önemli olan, çocukların küçük yaşlardan itibaren çevrelerindeki insanlara faydalı olmaya alışmaları ve böylece basit görevleri yerine getirebildikleri zamandan itibaren görevlerini tutarlı bir şekilde yerine getirmeleridir.

Ahlak eğitiminin temelleri aile içinde, aile ilişkileri aracılığıyla atılır. Topluma yönelik ahlaki bir tutum ise okul eğitimi ve grup çalışmaları yoluyla gelişir.

Yazar B. Izyumsky, “Kırmızı Omuzluklar” adlı öyküsündeki karakterlerden birinin sözleriyle, gencin öğrenmeye yönelik sosyalist tutumunu ustaca ifade etmiştir. Suvorov askeri okulunda okuyan Artemy Kamenyuk, Komsomol’a kabul edilir:

“Yoldaş Kamenyuk’a sormak istediğiniz bir soru var mı?”

Büronun ufak tefek, keskin kaşlı üyesi Gorkin, hayati önem taşıyan ve ilkesel nitelikteki sorular sormayı seven biriymi ve “Evet,” dedi.

—Söyleyin bakalım, komünizmin inşasında bizzat yer aldınız mı?

“İnşaatçı olmak için eğitim alıyorum!” diye coşkuyla haykırdı Artyom, Gorkin’e dönerek. “A alacağım—bu da biraz hazırlık yaptığım anlamına geliyor... Hepimizin sevinci aynı: Urallarda bir yüksek fırın başlattılar—hepimiz mutluyuz, sonra Suvorov öğrencisinin iyi bir öğrenci olduğunu öğreniyorlar—onlar da mutlu oluyorlar.”¹

Öğrenci, okul topluluğu içinde, öğrenmeyi toplumsal sorumluluğunun yerine getirilmesi olarak daha iyi anlar. Okulda geçirdiği her yıl, akademik çalışmalarının pratik önemi ve komünist bir toplum inşa etmedeki rolü giderek daha belirgin hale gelir.

Eğer bir aile çocuğun çevresindekilere karşı ahlaki tutumunu geliştirmişse, başkalarına odaklanma çocuğun kişiliğinin belirleyici bir özelliği haline gelmişse, çocuklar öğrenme faaliyetlerinin sosyal önemini ve sosyal gerekliliğini kolayca kavrayacaklardır. Çocuğun, okul öncesi dönemden başlayarak, çalışmanın sosyal gerekliliğini anlaması yeterlidir.

Şunu belirtmek gerekir ki, eğitimciler okul öncesi çocuklara insan emeğinin önemini öğretme fırsatını her zaman değerlendirmezler; oysa bu, bir çocuğun ahlaki gelişimi için çok önemli bir ön koşuldur. Okul öncesi çağındaki bir çocuk, tüm nimetlerin insanlar tarafından yaratıldığını, insan emeğinin tüm değerlerin temelinde yattığını ve her insanın çalışmanın görevi olduğunu anlayabilir ve anlamalıdır. Elbette, okul öncesi çağındaki bir çocuğun bu gerçeği özümsemesi ancak yaşam deneyimi, tecrübe ve

¹ Boris Izyumsky, Kırmızı Omuz Askıları, Genç Muhafız, 1950, s. 314.

başkalarına karşı sorumluluklarını yerine getirme alışkanlığı yoluyla başarılı olabilir.

Okul öncesi dönemde bile, çocuk ebeveynlerinin sosyal ve emek faaliyetlerini anlamalı; tıpkı tüm insan faaliyetlerine saygı duymaları gerektiği gibi, bu faaliyetlere de saygı duymaları aşılmalıdır. Değer ölçütü olarak parayı önceliklendiren ebeveynler büyük bir hata yaparlar. Bir çocuk belirli bir eşya için ne kadar para ödendiğini bilmeyebilir, ancak onun yaratılmasına ne kadar insan emeği harcadığını bilmelidir. Ve ev işlerini yapmak, yaratıcı çalışmanın hem sevincini hem de zorluklarını anlamalarını sağlayacaktır.

Okul öncesi çağındaki çocuklar için öğrenme, hayatlarının yeni bir aşaması, topluma karşı sorumluluklarının yerine getirilmesi olarak görülmelidir. Okul öncesi çağındaki çocuklar bile edindikleri her yeni beceriden büyük sevinç duyarlar. Küçük yaştaki okul çocukları için öğrenme, yeni bilgi ve beceriler edinmek için büyük fırsatlar sunar ve bunları öğrenmek, bir anne veya babanın çalışma görevi kadar önemli bir sorumluluk haline gelmelidir.

Ebeveynler ve eğitimciler, küçük yaştaki öğrencilere, çalışmanın toplumsal önemine benzer şekilde, çocuklarının öğrenmesinin toplumsal önemini açıklamalıdır. Yazar S. Marshak, bu benzetmeleri kullandığı “Bir Yıl Nedir?” adlı bir şiir yazmıştır. Bir çocuğun öğrenmenin toplumsal öneminin farkında olması, akademik çabaları için en iyi teşvik olabilir.

Ebeveynler ve bakıcılar, çocukların evde ve okulda sorumluluklarını yerine getirmeyi öğrenmelerine yardımcı olmalıdır.

Çocuklar, gerekli becerilere sahip olmadıkları için sorumluluklarını ne sıklıkla kötü bir şekilde veya hiç yerine getirmiyorlar? Bir çocuğun sorumluluklarını bilmesine rağmen, bir nedenden dolayı bunları yerine getirememesinin, kişiliği, ahlakı ve iradesi üzerinde her zaman yıpratıcı bir etkisi olduğunu hatırlamak önemlidir. Her yeni sorumluluk, yeni bilgi ve beceriler gerektirir. Çocuklara sadece sorumluluklar verilerek yetiştirilmeleri pek bir işe yaramaz; onlara gerekli bilgi ve beceriler de sağlanmalıdır.

3. Çocuklarda Ahlaki Gelişimin Kaynağı Olarak Yetişkinlerle İletişim

Çocukların ahlaki eğitiminin ve aynı zamanda iradelerinin eğitiminin temel kaynağı, çocukların yaşam biçimlerinin, faaliyetlerinin, yani çocuğun çevresindeki insanlara karşı sosyalist tutumunun pratiğinin düzenlenmesidir.

Eğitim çalışmalarının çok önemli yöntemleri arasında, yetişkinler ve çocuklar arasında ahlaki davranış ve ahlaki faaliyet konularında yapılan günlük konuşmalar, çocukların tiyatro ve sinemaya gitmeleri, roman okumaları vb. yer almaktadır. Şüphesiz ki, bir çocuğun Sovyet okulunda öğrendiği bilginin içeriği büyük bir eğitimsel öneme sahiptir.

Çocuğun ahlaki gelişiminin tüm bu kaynaklarını “tamamlayıcı” olarak adlandırıyoruz çünkü bunların çocuğun kişiliği üzerindeki etkisi büyük ölçüde kişisel deneyimlerine bağlıdır. Ahlaki davranış ve başkalarına karşı ahlaki tutumlar konusundaki kişisel deneyim, çocuğun okul ödevleri, konuşmalar, dersler, oyunlar veya film gösterimleri sırasında kendisine sunulan ahlaki fikir ve ilkeleri algılamasını belirleyen temeldir. Bu fikirler, çocuğun bilincinde başkalarıyla olan gerçek hayattaki ilişkilerine göre şekillenir.

Ancak bu kaynakları ek kaynaklar olarak adlandırarak, bir çocuğun ahlaki gelişimi için ikincil önemlerini vurgulamak gibi bir niyetimiz kesinlikle yoktur. Bu eğitim kaynakları çok önemlidir, ancak ahlaki davranış üzerine yapılan konuşmaların etkinliği ve kitapların, filmlerin ve tiyatronun etkisi her zaman çocuğun kişiliğinde, başkalarıyla kurduğu ahlaki ilişkiler deneyimiyle oluşan bir temelin varlığına bağlıdır.

Konuşmanın yanı sıra, belki de konuşmadan daha da önemlisi, ortak etkinlik, bir görevin birlikte başarılmasıdır. Küçük çocuklar için, okul öncesi çağındaki çocuklar için, bu ortak başarı somut olmalıdır: bir çocuk annesiyle birlikte bir odayı temizler, markete gider veya birlikte yürüyüşe çıkar. Okul öncesi dönemin başlarında anneleriyle birlikte oynarlar. Daha sonra çocuklar yetişkinler olmadan oynarlar, ancak

ebeveynler, yetişkinlerin oyunlarına eşit şekilde katıldıklarında çocukların her zaman ne kadar mutlu olduklarını bilirler.

Okul çağındaki çocuklar ve ebeveynleri, bahçe bakımı, odun toplama gibi işlerle ilgili görevlerde iş birliği yaparlar. Okul çağındaki çocukların akademik ve sosyal aktiviteleri genellikle ebeveynlerin doğrudan katılımı olmadan gerçekleşir. Ancak ebeveynler bu aktivitelere derin bir ilgi göstermelidir. Bu durumda, iş birliği ilişkisi sona ermez. Ebeveynlerin oğullarının veya kızlarının akademik başarısıyla değil, sadece okuldan getirdikleri notlarla ilgilenmeleri kötü bir durumdur. Bir anne veya baba, oğulları veya kızları iyi notlar getirdiğinde sevinmenin yanı sıra, öğretmenlerinin çok övdüğü denemede oğullarının ne yazdığını veya kızlarının kullandığı yeni problem çözme tekniğini de sormalıdır.

Çocukların, ebeveynlerinin tüm okul hayatlarına, sadece akademik başarılarına değil, aynı zamanda bir Öncü ve daha sonra bir Komsomol üyesi olarak sosyal sorumluluklarını nasıl yerine getirdiklerine de duydukları derin ilgiyi görmeleri özellikle önemlidir.

Oğlunuzun veya kızınızın heyecanla beklediği tüm okul etkinlikleri, ebeveynlerin dikkatini çekmelidir. Öğrenci, ebeveynlerinin de bu etkinliklerle ilgilendiğini hissetmelidir.

Veliler, okulda planlanan etkinliklerden her zaman haberdar olmalıdır. Bu etkinlikler hakkında çocuklarından bilgi edinebilirler veya sınıf öğretmenleri ve okul müdürü tarafından bilgilendirilmelidirler. Ayrıca, velilerin çocuklarının okulda yapılacak etkinliklere hazırlıklarına katılmaları da iyi bir fikirdir.

Bütün bunlar, çocuklar ve ebeveynler arasında sürekli bir iletişim kurulmasını ve aralarındaki samimi ilişkinin korunmasını sağlar.

Çocukların temel faaliyetleri okulda öğretmen rehberliğinde gerçekleşse de, bir arkadaş grubu çocuğu yetiştirmeye başladığında bile, aile çocuk için en önemli yaşam ortamı olmaya devam eder ve ebeveynlerin kişiliğinin oluşumundaki etkisi muazzam olmaya devam eder.

Ergenlik çağındaki bir genç bile, hayatındaki tüm zor durumlarda öncelikle anne ve babasına danışır ve bu da anne ve babaya onun kişiliğinin gelişimini yönlendirme fırsatı verir.

Çocuklar her zaman ebeveynlerinin işlerine karışmasından hoşlanırlar. Bu, ebeveynlerin eğitim rollerini yerine getirirken, çocuklarının önemli ve gerekli hale gelen faaliyetlerde bağımsızlıklarını göstermelerine izin verebilmeleriyle ilgili kişisel bir incelik meselesidir.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarının temelinde, kitabımızın 1. bölümünde detaylı olarak ele aldığımız gibi, çocuğun kişiliğine saygı gelmelidir.

4. Sovyet Çocuğunun Ahlaki Karakteri Üzerine

Çocukların ahlaki eğitimini tartışırken, doğuştan gelen ahlaki niteliklerin ya da çocuklara özgü belirli bir ahlak anlayışının olmadığını hatırlamak önemlidir. Bir çocuğun ahlaki karakteri her zaman yetiştirilme tarzının ve çevresinin etkisinin doğrudan bir sonucudur. Bu nedenle, bir çocuğun okula başlarken ahlaki karakteri, ailesinde aldığı yetiştirilme tarzına göre değerlendirilebilir. Daha sonra, okulda çevrelerindeki insanlardan ve aralarındaki konumdan etkilenirler. Edindikleri bilimsel bilgi sistemine dayanarak, ahlaki karakterlerini de belirleyen materyalist bir dünya görüşü geliştirirler.

Çocuk ahlakının belirli bir türü diye bir şey yoktur. Okul öncesi çocukların bile bencil karakter özellikleri doğal kişilik özelliklerinden kaynaklanmaz, aksine yetiştirilme biçimindeki büyük hataların sonucudur: çocuğun ailevi durumu, onun bencil olmasına yol açmıştır.

Komünist ahlakın unsurları çok erken yaşlardan itibaren çocuklara aşılanmaktadır. Bu unsurlar, kişilik özellikleri gibi, çocuğun gelişimi boyunca korunur ve gelişir; ancak her yaşta karşılaştıkları zorluklar farklıdır ve giderek daha da zorlaşır.

Eğer bir okul öncesi çocuğunun farkındalığı çevresindekilere yönelikse, onlara ellerinden gelen her şekilde yardım etmeye çalışıyorsa, anne veya babasına

yardım ettiğini hissediyorsa ve küçük kardeşlerine özen gösteriyorsa, ahlaki karakterinden oldukça memnunuz. Büyüklerine her zaman gerçek bir yardımcı olamayabilirler, ancak olmak isterler ve bunu başarmak için ellerinden gelen her şeyi yaparlar, hatta kendi eğlence ve zevklerinden bile vazgeçerler.

Okul öncesi çağındaki bir çocuğun ahlaki yapısında bu özelliklerin ortaya çıkmasının nedeni, çocuğun çevresindekilerle olan gerçek ilişkilerinin, yetişkinlerin yaratıcı faaliyetlerine asistan olarak erken yaşta dahil olmasını ve yaşam deneyiminde, diğer insanlarla ilgili basit bir sorumluluk sisteminin kademeli olarak gelişmesini içermesidir.

Okul çağında, anaokulunda zaten geliştirilmiş olan ahlaki niteliklere ek olarak, Sovyet devletine karşı bir görev bilinci de eklenir. Okul çocukları, öğrenmeyi sadece kendileri için bilgi ve beceri edinmek olarak değil, aynı zamanda vatanlarına karşı görevlerini yerine getirmek olarak da görürler.

Bir öğrencide bu ahlaki niteliklerin gelişimi, her sınıfın ve okulun bir bütün olarak ne ölçüde gerçek bir sosyalist kolektif olduğu ve çocuklar arasında karşılıklı yardımlaşmanın, öğrencilerin arkadaşlarının başarısından duydukları karşılıklı sorumluluk temelinde nasıl organize edildiğiyle de belirlenir.

Tüm Birlik Leninist Genç Komünist Birliği'nin 11. Kongresi'nin "Komsomol'un Okullardaki Çalışmaları Hakkında" başlıklı kararı, öncü örgütün görevlerine ilişkin olarak şunları belirtmektedir:

"Pioneer örgütü, öğretmenlere okul çocuklarına öğrenmeye ve toplumsal açıdan yararlı çalışmaya yönelik sosyalist bir tutum aşılama da yardımcı olmakla; öğrencilerin iyi ders çalışmasına, merak, azim ve çalışkanlık geliştirmesine ve okul topluluğunun yaşamına aktif olarak katılma arzusu

duymasına yardımcı olmakla görevlidir. Bir Pioneer, öğrenme ve disiplin konusunda okul çocuklarına örnek olmalıdır.¹

Öncü kuruluş, faaliyetlerinin düzgün bir şekilde organize edilmesi, deneyimli öğretmenlerin doğrudan rehberliğinde yürütülmesi ve çocuklarının eğitim ve yetiştirilmesinde öncü çalışmalarını çok önemli bir halka olarak gören ebeveynlerin yardımıyla bu görevleri başarabilir.

Bir gencin ahlaki karakterinde, yetişkin aile üyelerinin ev işlerindeki yerini alma, onları küçük ev işlerinden kurtarma görevine dair farkındalıkla birlikte, bir öğrenci olarak görevlerini iyi ve mükemmel bir şekilde yerine getirme arzusu da gelişir; bu durum, okul topluluğunun pratik faaliyetleriyle Sovyet devletine faydalı olmasını sağlama isteğini de beraberinde getirir.

Komsomol'un 11. Kongresi'nin kararı şöyle diyor: "Komsomol, gençleri her gün sosyalist emeğe derin saygı ve sevgi ruhuyla ve Anavatan için gerekli her türlü işi yapma isteğiyle eğitmekle yükümlüdür. Öğrenciler, sosyal açıdan yararlı işlere olabildiğince katılmalıdır: okulların donatılmasına yardımcı olmak, okullara ve kolektif çiftlik evlerine radyo ve elektrik tesisatı kurmak, okul arazilerinde çalışmak vb."¹

Önceki eğitim sisteminin tamamı tarafından hazırlanan bir genç, aktif olarak toplumsal açıdan faydalı işler için çaba gösterir ve bu, özellikle ergenliğin psikolojik özelliklerini ifade eder. Sosyalist vatana faydalı olma fırsatının olduğu bir alanda pratik faaliyet, Sovyet gencinin ahlaki niteliklerini daha da geliştirir ve güçlendirir. Daha büyük gençler, giderek sadece kendi faaliyetlerinden veya hatta sadece birimlerinin, takımlarının veya sınıflarının

¹ Komsomol'un XI. Kongresi'nin kararları ve belgeleri, gecikmiş durumda. "Genç Muhafızlar", 1950, s. 32.

¹ Komsomol'un XI. Kongresi'nin kararları ve belgeleri, Molodaya Gvardiya tarafından yayınlandı, 1950, s. 30.

faaliyetlerinden sorumlu olmadıkları bir konumda bulurlar kendilerini. Bir şekilde onları tüm okul topluluğundan sorumlu kılan faaliyetlere katılırlar. Takım konseyi üyeleri, öğrenci komitesi üyeleri ve okul nöbetçileri, faaliyetlerini sınıfın ötesine taşıyan görevler yerine getirirler. Komsomol'a katılmak, öğrencinin okulun tamamına karşı sorumluluğunun farkında olmasını gerektirir. Okuldaki Komsomol, okul içinde kamuoyu oluşturan daha büyük, daha yetkili ve daha iyi öğrencileri bir araya getirir. Bu anlamda, Komsomol örgütü, okul müdürüne ve öğretmenlere tüm okul topluluğunu örgütlemeye yardımcı olur. Burada, Komsomol örgütünde, öğrencinin manevi olgunluğa hazırlanması tamamlanır. Komünizm döneminde genç bir erkeğin ahlaki karakteri, Komsomol görevlerini yerine getirmesiyle nihayet şekillenir ve vatan için gerekli her türlü işi yapabilecek hale gelir.

Çocuğun ahlaki gelişimi işte böyle gerçekleşir.

Bu, çocuğun çevresindekilerle kurduğu gerçek bağlara dayanır; öncelikle çocuğun doğrudan çevresindekilere, ardından da Sovyet sosyalist devletine karşı sorumluluklarını yerine getirmesine dayanır. Çocuk, okul çocuğu, genç veya genç yetişkin, ailesine ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirirken iradesi şekillenir.

Bölüm III. İRADENİN DOĞASI HAKKINDA

İrade gücü, yetiştirilme tarzının bir sonucudur. Bir çocuğun iradeli mi yoksa iradesiz mi olacağı, yetiştirilme tarzına bağlıdır.

Burjuva idealist psikolojisi ve pedagojisi, iradeyi insanlara özgü psikolojik bir özellik olarak görür. Bu yanlış bakış açısına göre, bir çocuk önceden belirlenmiş irade nitelikleriyle doğar: güçlü veya zayıf, iyiliğe veya kötülüğe yönelmiş. İradenin bu idealist yorumu, burjuva toplumunun genç nesillere yönelik politikalarını ifade eder. Psikologlar ve eğitimciler de dahil olmak üzere burjuva teorisyenleri, belirli olguların gerçek maddi doğasını ortaya çıkarmayı amaçlamazlar; amaçları, burjuvazinin işçilere yönelik politikalarını haklı çıkarmak ve desteklemek, bilinçlerini bulanıklaştırmak ve mevcut düzene karşı mücadele etme iradelerini kırmaktır.

Sovyet psikolojisi ve pedagojisi, Marksizm-Leninizm felsefi teorisine ve büyük Rus fizyologları I. M. Sechenov ve I. P. Pavlov'un araştırmalarına dayanmaktadır. Sovyet psikologları irade gücünü materyalist bir bakış açısıyla, insana özgü bir faaliyetin özel bir özelliği olarak görürler.

Hayvanların içgüdüsel davranışlarının aksine, insanlar ihtiyaçlarını ancak sosyal ve emek faaliyetlerine katılarak karşılayabilirler; hayvanlar doğal çevreye uyum sağlayarak ihtiyaçlarını giderebilirler.

İnsanlar toplum içinde yaşarlar. Toplumda belirli bir konumda yer almak ve böylece ihtiyaçlarını karşılayabilmek için belirli toplumsal talepleri yerine getirmeleri gerekir. Toplumun gelenek ve göreneklerine uymalı, bu gelenek ve görenekleri titizlikle gözetmeli; toplumsal üretime katılmalı ve topluma karşı belirli emek yükümlülüklerini yerine getirmelidirler. Böylece, toplumsal tarih boyunca, iradenin

gelişmesinin temelini oluşturan toplumsal olarak gerekli insan faaliyeti ortaya çıkmıştır. İrade geliştikçe, kişinin amaçlı faaliyet kapasitesi, belirli bir hedefe ulaşmanın önündeki engelleri aşma yeteneği haline gelir ve genel olarak insan faaliyetinin bir özelliği olur. Emek, insan bilincini doğurmuştur. Emek, toplumun ve onunla birlikte toplumsal olarak gerekli insan davranışının gelişiminin temelini oluşturur ve bu da insan iradesinin kaynağı haline gelir.

İradeye dayalı faaliyet, özellikle insan faaliyeti olarak adlandırılır çünkü insanlar hayvanlar gibi çevrelerine uyum sağlamazlar, aksine çevrelerindeki gerçekliği aktif, yaratıcı ve amaçlı bir şekilde etkileyerek, toplumsal olarak gerekli hedeflere ulaşmak için onu değiştirir ve dönüştürürler. Bunu yaparken, insanlar çoğu zaman sadece dış engelleri değil, aynı zamanda bazen kendilerine belirlenen hedefe ulaşmak için gerekli faaliyetle doğrudan çatışan kendi istek ve duygularını da aşmak zorundadırlar.

Bu bağlamda, insanlar kaba ve basitleştirilmiş bir şekilde de olsa, güçlü iradeli ve zayıf iradeli olarak ikiye ayrılabilir. Birinciler genellikle davranışlarında belirli hedeflere göre hareket eder ve gerekirse bireysel isteklerini, ruh hallerini ve duygularını bastırarak bu hedeflere ulaşmak için sürekli çaba gösterirler. İkinciler ise ihtiyaçlarının, isteklerinin, duygularının ve ruh hallerinin insafına kalmışlardır. Onlar da hedefler belirlerler, ancak çeşitli engellerden kaynaklanan bireysel deneyimleri onları hedeflerine ulaşmaktan alıkoyduğu için nadiren bu hedeflere ulaşırlar.

İradeye dayalı faaliyetler de dahil olmak üzere tüm insan zihinsel faaliyetleri, beyinde meydana gelen maddesel-fizyolojik süreçlere dayanmaktadır.

I. P. Pavlov, yüksek hayvanların ve insanların yüksek sinirsel aktivitesinin, beyin korteksinde geçici sinirsel bağlantıların (şartlı refleksler) oluşmasına dayandığını göstermiştir. Bu bağlantılar, yüksek hayvanların çevrelerine uyum sağlamalarını, yani ihtiyaçlarını karşılamalarını ve

böylece varlıklarını ve yavrularının varlığını sürdürmelerini sağlar.

Daha alt seviyedeki hayvanlar, önceki nesillerden miras kalan, beyinde kalıcı bağlantıların varlığıyla karakterize edilir. Bu kalıcı bağlantılar (koşulsuz refleksler), bu hayvanların tüm davranışlarını belirler; bu nedenle daha alt seviyedeki hayvanların adaptasyon yetenekleri çok sınırlıdır.

Gelişmiş hayvanların davranışları, beyinlerinde geçici bağlantıların çok daha büyük bir rol oynamasıyla karakterize edilir. Bu geçici bağlantılar (şartlı refleksler), hayvanın bireysel yaşamı boyunca oluşur ve hayvanın çevresine nispeten hızlı ve etkili bir şekilde uyum sağlamasını mümkün kılar.

İnsanlar, hayvanlardan farklı olarak sadece çevreye uyum sağlamakla kalmaz, aynı zamanda çevreyi de kendilerine uyarırlar. Çevre üzerindeki bu aktif etki, insan toplumunun varlığı ve gelişimi için gerekli maddi malları üretmeyi sağlayan aletlerin imalatı ve kullanımı yoluyla gerçekleştirilir.

Amaçlı faaliyetlerde bulunma yeteneği, insanların hayvanlardan farklı olarak, doğuştan özel, maddi olmayan bir ruha sahip oldukları ve bu ruhun özelliklerinden birinin de irade olduğu yönündeki hatalı inancın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Aslında, irade aktivitesi de dahil olmak üzere insan kişiliğinin tüm zihinsel özellikleri, insan beyninin özel, en üst düzey ve en karmaşık aktivitesinin bir sonucudur. I. P. Pavlov, parlak ve son derece bilimsel araştırmalarıyla, yüksek hayvanların adaptif aktivitesinin, hayvanların bireysel yaşamları boyunca kalıcı, kalıtsal bağlantılara (koşulsuz refleksler) dayalı olarak oluşan geçici bağlantılar (koşullu refleksler) oluşturma yeteneklerini belirlediğini, dolayısıyla amaca yönelik insan aktivitesinin de yaşam ortamı tarafından koşullandırıldığını göstermiştir.

Ancak, uyum sağlama faaliyetleri bireysel deneyim süreçlerinde beyinde oluşan geçici bağlantılara dayanan gelişmiş hayvanların aksine, insanlar sosyal deneyim

kazanımına, yani insanlığın biriktirdiği deneyime dayalı geçici bağlantılar kurma yeteneğini geliştirmişlerdir.

Sosyal deneyimi kavrama yeteneği, insanların iletişim yoluyla gösterdiği emek sonucunda ortaya çıkmıştır. İnsanlığın sosyal deneyimi, düşünceyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olan dilde saklıdır; düşüncenin fizyolojik mekanizması, koşullu bağlantıların karmaşık bir sistemidir.

İnsanlarda ve hayvanlarda ortak olan ilk sinyal sistemine ek olarak, insanlar konuşma ve düşüncenin maddi fizyolojik temeli olan ikinci bir sinyal sistemi geliştirirler. İnsan beyninin en yüksek aktivite biçimi olan bu ikinci sinyal sistemi, emek yoluyla insan iletişiminin ortaya çıkması ve insan toplumunun oluşumuyla birlikte gelişmiştir.

İkinci sinyal sistemi, iradeye dayalı faaliyetler de dahil olmak üzere, insan zihinsel aktivitesinin en üst düzey tezahürlerinin fizyolojik mekanizmasıdır.

F. Engels, olağanüstü eseri “*Maymunun İnsana Dönüşüm Sürecinde Emeğin Rolü*”nde, doğa bilimcilerimizin daha sonra yapacağı keşifleri zekice öngörmüştür.

Şöyle yazdı: “Önce emek, sonra da onunla birlikte anlaşılır konuşma, maymun beyninin yavaş yavaş insan beynine dönüşmesinde etkili olan en önemli iki uyarıcıydı; insan beyni, maymununkine olan tüm benzerliklerine rağmen, büyüklük ve mükemmellik bakımından onu çok geride bırakmaktadır”—ve ayrıca: “El, konuşma organları ve beynin birleşik faaliyeti sayesinde, sadece her bireyde değil, toplumda da insanlar giderek daha karmaşık işlemler yapma, kendilerine her zaman daha yüksek hedefler koyma ve bunlara ulaşma yeteneği kazandılar.”

İnsan iradesi, yani bir hedef belirleme ve çeşitli engelleri ve zorlukları aşarak bu hedefe ulaşmak için çabalama yeteneği, insan toplumunun gelişme sürecinde ortaya çıktı. Ve bir çocukta bu yetenek, ancak insanların bilişsel başarılarının ve deneyimlerinin kaydedildiği anadilini öğrenme sürecinde, yani yetiştirilme sürecinde ortaya çıkar ve gelişir.

İ. P. Pavlov'un öğretileri, zihinsel süreçlerin maddi doğasını ortaya koyarak, insan ruhsal yaşamının incelenmesinde idealizme yer bırakmaz. Pavlov'un yüksek sinirsel aktiviteye ilişkin öğretileri, zihinsel aktivite de dahil olmak üzere karmaşık bir organizmadaki tüm yaşam biçimlerinin varoluş koşulları tarafından tamamen belirlendiğini ortaya koymaktadır. Bir çocuğun kişiliğinin gelişiminde ve dolayısıyla irade niteliklerinin oluşumunda, çocuğun kişisel deneyimi son derece önemlidir. Çocuk, kişisel deneyim yoluyla sosyal deneyim kazanır. Güçlü iradeli bir insan, engelleri sürekli olarak aşma, zorluklarla mücadele etme ve gerekirse çeşitli sıkıntılara katlanma yeteneğini kazanmamış biri olamaz.

Aynı durum çocuğun ahlaki gelişimi için de geçerlidir. Komünist ahlakın geliştirilmesi, öncelikle çocukta yüksek ahlaklı bir yaşam tarzının teşvik edilmesinden oluşur. Eğitimciler öncelikle çocuğun toplumla ve çevresindeki insanlarla olan özel ilişkisiyle ilgilenmelidir. Çocuğun kişisel deneyimi, yaşına uygun pratik sorunları çözme süreciyle şekillenen, başkalarıyla sosyalist ilişkiler kurma deneyimi olmalıdır.

Çocuğun irade ve ahlaki eğitimi birbirinden ayıramaz bir şekilde ilerlemelidir, çünkü sosyalist bir toplumda insanların amaçlı davranışları her şeyden önce bu toplumun iyiliğine yönelik ahlaki davranışlardır.

Ebeveynler ve eğitimciler, irade gücünün ahlaki eğitimden ayrı olarak geliştirilmesinin her zaman Sovyet halkı için doğal olmayan bencil bir iradenin geliştirilmesine yol açtığını unutmamalıdır. Ahlaki ve irade eğitiminin birliği, komünist eğitimin temel koşullarından biridir.

Öncelikle, çocukların yaşam tarzlarını ve faaliyetlerini şekillendirerek, sosyalist toplumumuzun ve çevrelerindeki insanların ortaya koyduğu zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olarak irade gücünü geliştirmeye odaklanacağız. Bir çocuğun irade gücü ve ahlaki gelişiminde belirleyici bir faktör, başkalarına karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmesidir; bu, okul öncesi

dönemde bir çocuğun irade gücü ve ahlaki gelişiminin temelidir. Okul çağında, topluma karşı sorumluluklar ortaya çıkar; iyi ders çalışmak ve okulda başarılı olmak. Aynı yaşta çocuklar, özellikle Öncü ve Komsomol örgütlerine katılım ile ilgili diğer sosyal sorumlulukları da edinirler.

Ebeveynler, bakıcılar ve öğretmenler, bir çocuğun gelişen faaliyetlerini pasif bir şekilde gözlemleyemezler. Sorumlulukları, bu faaliyetleri günlük olarak organize etmeyi ve yönlendirmeyi içerir. Yetişkinler, çocuklara yaşlarına uygun görevler sunarlar. Yetişkinler, çocuklara bu görevleri çözmeyi öğretir ve çocuklar bu sayede sorumluluklarını yerine getirme ve haklarını kullanma becerisini kazanırlar. Dolayısıyla, çocukların yaşlarına uygun faaliyetler düzenleyerek, yetişkinler -yani ebeveynler, bakıcılar ve öğretmenler- çocuğun kişisel deneyimini organize ederler. Ebeveynler, çocuklarının aktif ve amaçlı eğitimine mümkün olduğunca erken başlamanın gerekliliğini hatırlamalıdır. Bu kitap, okul öncesi çağındaki çocuklar da dahil olmak üzere çocukların sorumluluklarını ele almaktadır. Bazı ebeveynler bu konudaki tavsiyelerimizi aşırı bulabilir. Belki bazıları çocuklarına acıyacak, onları oyun ve eğlenceden uzaklaştıran faaliyetlere zorladıkları için üzüleceklerdir. Ebeveynlerin çocuklarını herhangi bir şekilde yüklemelerini önermediğimizi belirtmeliyim. Sunduğumuz her şey çocukların yaş aralığı içindedir ve çocuk tüm bunlara aşırı çaba harcamadan, özgürce alışır.

Unutmamak gerekir ki, bir çocuk hayatının ilk yıllarından itibaren yaşam koşullarının şekillendirdiği alışkanlıklar ve ihtiyaçlar geliştirir. Okurlarımızı, çocuklarının yaşam tarzını aktif olarak organize etmeye teşvik ediyoruz ki, gerekli alışkanlıkları, ihtiyaçları ve iradelerini geliştirebilsinler. Eğer ebeveynler çocuklarının yaşam tarzını aktif olarak organize etmez ve faaliyetlerine rehberlik etmezlerse, çocuklar yine de hayatlarının ve faaliyetlerinin kendiliğinden gelişen koşullarının etkisi altında alışkanlıklar ve ihtiyaçlar geliştireceklerdir. Bu alışkanlıklar ve ihtiyaçlar arasında, kişiliklerini olumsuz etkileyecek olanlar da olacaktır.

Örneğin, bir çocuk bencil, tembel, kaprisli veya inatçı olarak büyüyebilir. Böyle bir çocuğun yeniden eğitilmesi gerekecektir.

Çocuğun kendiliğinden edindiği kişisel deneyimlere izin verilmemelidir. Doğru, sosyalist bir toplumda yaşayan bir çocuk yine de tam teşekküllü bir birey olarak büyüyecektir, ancak bu durum sayısız başarısızlık, kişisel hata ve gereksiz enerji harcamasıyla ilişkili olabilir.

Büyük fizyolog I. P. Pavlov şöyle yazmıştır: “Beyin yarımküreleri, hem dış dünyadan hem de organizmanın iç ortamından gelen, nitelik ve yoğunluk bakımından değişen sayısız uyaranla sürekli olarak bombardımana uğrar. Bunlardan bazıları henüz keşfedilme aşamasındadır (yönlendirme refleksi), diğerleri ise zaten çok çeşitli koşulsuz ve koşullu eylemlere sahiptir. Bütün bunlar karşılaşır, çarpışır, etkileşime girer ve nihayetinde sistemleştirilmeli, dengelenmeli, bir nevi dinamik bir kalıp yargıya dönüşmelidir.”

Ne muhteşem bir eser!..

Dinamik bir stereotipin oluşumu ve yerleşmesi, bir yandan uyaran sisteminin karmaşıklığına, diğer yandan da hayvanın bireyselliğine ve durumuna bağlı olarak, son derece değişken yoğunlukta sinirsel bir iştir.

Beyin fonksiyonuna sistematik bir yaklaşımın geliştirilmesi, nihayetinde dinamik bir kalıp yargının oluşumuyla sonuçlanır ve sinir sistemi gerginliği ve sinir enerjisinin harcanmasıyla ilişkilidir. Pedagojik rehberlik olmadan kendiliğinden gelişen bir çocuk, hayatının tüm koşullarını anlamakta zorlanır; çocuğun kendiliğinden biriktirdiği kişisel deneyimler oldukça çelişkili olabilir ve yaşam, sistematiklik, davranış birliği ve tutarlı bir dünya görüşü gerektirir; bunların hepsi olmadan tam olgunluğa ulaşmak imkansızdır.

Ebeveynlerin, bakıcıların ve öğretmenlerin görevi, çocuğun kişisel deneyimini, gelişim ve bilgi edinimi sürecinde kazandığı sosyalist toplumun gelişmiş sosyal deneyimiyle tam olarak tutarlı olacak şekilde düzenlemektir. Çocuğun

iradesini geliştirmenin temel yolu, faaliyetlerini organize etmek ve yönlendirmektir. Çocuğun iradesini organize etmeden ve yönlendirmeden onu güçlü iradeli olmaya ikna etmek veya inandırmak zaman ve enerji kaybıdır. Ergenler ve hatta genç yetişkinler, bazen güçlü iradeli niteliklerin öneminin tamamen farkında olsalar ve bu nitelikleri başkalarında içtenlikle kıskansalar da, kendileri için güçlü iradeli davranışlar organize edemezler. Bir ğretmenin veya akran grubunun rehberliğine ve kontrolüne ihtiyaç duyarlar. Ebeveynler, küçük çocukların yetiştirilmesinde daha da büyük bir rol oynarlar.

Kişiliğin yeniden eğitilmesi her yaşta mümkündür, ancak ocuk ne kadar büyükse, yeniden eğitim süreci onun için o kadar acı verici olur.

Bu durum, bir çocuğun yetiştirilme tarzının, yaşam biçiminin ve çevresindekilerin etkisiyle gerçekleştirdiği faaliyetlerin, her zaman belirli bir koşullu bağlantı sisteminin oluşmasına yol açmasıyla açıklanmaktadır; bu sistem, kişinin ruhsal yapısının fizyolojik temelidir. Yetiştirmedeki hatalar, çocukta kalıcı, yani yerleşik, olumsuz özelliklerin gelişmesine yol açabilir.

Yeniden eğitim, ebeveynlikten her zaman daha karmaşık ve zordur. Çocuğun kişiliğinde önemli bir bozulmaya, çevresindekilerle çatışmaların ortaya çıkmasına yol açar ve ocuk üzerinde kalıcı izler bırakır.

Gerçek şu ki, bir çocuğun alışkanlıklarını ve ihtiyaçlarını geliştirmek, beyinde I. P. Pavlov'un beyin üst bölgelerindeki dinamik kalıplar olarak adlandırdığı istikrarlı sinirsel bağlantılar sisteminin oluşmasını gerektirir. Bu dinamik kalıpları kırmak bir insan için her zaman zordur ve ne kadar derine yerleşmişlerse, o kadar zorlaşır. Bu nedenle, bir çocuğun alışkanlıklarını değiştirmeye, alışkanlık haline gelmiş davranışlarını kırmaya ve yerine yenisini koymaya çalışırsak, ocuk her zaman direnir. Bu da yeniden eğitimin neden eğitimden her zaman daha zor olduğunu, çocuğu her zaman bir dereceye kadar acı verici bir şekilde etkilediğini ve bazen yaşam boyu süren bir etkiye sahip olduğunu açıklar.

Yeniden eğitim ihtiyacını önlemeliyiz; bir çocuğu, hayatının en erken yıllarından itibaren, daha sonra yeniden eğitime ihtiyaç duymayacak şekilde yetiştirmeliyiz. Bu nedenle hedefli, sistematik eğitimin önemi büyüktür. Ayrıca, okul öncesi çağda bile, çocuğa daha sonraki yetiştirilme süreçlerinde gelişecek ve güçlenecek kişilik özelliklerini aşlamak gereklidir.

Erken çocukluk dönemi, eğitim sürecinde karakterin temellerinin atıldığı, kişiliğin başlıca ahlaki özelliklerinin belirlendiği ve güçlü iradeli kişilik özelliklerinin gelişmesi için zeminin oluşturulduğu zamandır.

Çocuğun iradesini geliştirmek, genel olarak çocuğun kişiliğinin gelişiminden ayrı özel önlemler veya belirli eğitim teknikleri gerektirmez. Çalışmalarımızda irade geliştirme için belirli yöntemler belirtmiyoruz, ancak çocuğun iradesini geliştirmek için özellikle önemli olan yetiştirilme biçiminin yönlerini vurguluyoruz.

Bölüm IV. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İRÂDE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ

1. Giriş

Çocuğun irade gücünü geliştirmek, her şeyden önce onun faaliyetlerini yönlendirmek ve organize etmektir.

Çocuğun iradesini yalnızca ikna veya nutukla geliştirmek imkansızdır. Amaç, çocuğun iradesini geliştirmektir. Bu olmadan, tüm eğitim çabaları sonuçsuz kalacaktır.

Bir çocuğun irade gücü, belirli bir yaştaki çocuğa verilebilecek görevlere uygunluğuyla belirlenir. Dolayısıyla, temel faaliyeti ders çalışmak olan bir ilkökul öğrencisinin irade gücü, oyun oynayan bir okul öncesi çocuğunun irade gücüyle aynıysa , zayıf bir iradeden bahsedebiliriz. Daha büyük bir okul öncesi çocuğun irade gücü, yeni ve daha karmaşık bir faaliyete (ders çalışmaya) geçmesini sağlıyorsa, iyi gelişmiş bir iradeden bahsedebiliriz.

Çocuğun irade gücünün gelişimi, yaşına uygun temel etkinliklerle tam olarak uyumlu olmasını gerektirir . İrade gücü gelişiminin amacı, çocuğun daha karmaşık ve zorlu görevlere geçişine hazırlanması için yaşa uygun etkinlikler kullanmaktır. Okul öncesi dönemin üst yaşlarında, okul öncesi çocuklara uygun etkinlikler kullanarak çocuğu akademik çalışmalara hazırlarız. Bu öğrenme sürecinde yeni irade nitelikleri geliştirilir. Okulun ilk yıllarındaki öğrenme, çocuğu ergenlere uygun daha karmaşık etkinlik biçimlerine geçişe hazırlar.

Her yaştan çocuk, kişiliklerini geliştiren ve iradelerini şekillendiren çeşitli etkinliklerden keyif alır. Okul öncesi dönemin üst yaşlarında, oyunun yanı sıra eğitici etkinlikler de eklenir ve çocuklar (yetişkin rehberliğinde) yeteneklerine uygun iş etkinliklerine katılmaya teşvik edilir. İlkokul

çağında, öğrenme çocuklar için birincil etkinlik haline gelir, ancak oyun dışlanmaz ve belirli ev işlerini yapmak şeklinde bile olsa, çalışmanın önemi artar. Ergenler için öğrenme birincil odak noktası olmaya devam ederken, sosyal ve iş etkinliklerine katılma fırsatı ve ihtiyacı geliştirirler ve ergen oyunları yeni biçimler alır. Çocuğun yaşına göre düzenlenen tüm etkinlikler, irade gücünün gelişmesi için de önemlidir. Etkinliğin, belirlenmiş bir hedefe ulaşmayı amaçlayan en azından bir çaba unsuru içermesi ve çocuğun peşinde koştuğu hedeflerin asil, yani bazı sosyal faydalarla ilgili olması önemlidir.

Eğitimsiler, çocuğun iradesinin şekillenmesinde önemli bir rol oynarlar. Çocuk ne kadar küçükse, eğitimsinin organizasyonel ve yönlendirici liderliği o kadar önemlidir, çünkü irade nitelikleri burada ortaya çıkar ve gelişir. Daha sonra, okul, sınıf ve öncü birlik topluluğu, ebeveynlere ve öğretmenlere destek sağlar. Daha sonra, ergenlerin ve genç erkeklerin davranışları öncelikle topluluk aracılığıyla yönetilir; eğitimsi topluluğun faaliyetlerini organize eder ve denetler. Bununla birlikte, ebeveynlerin ve öğretmenlerin her üyenin kişiliği üzerindeki doğrudan etkisine de izin verirler.

2. Okul Öncesi Çocuklarda İrade Gücünün Geliştirilmesi

Belirtildiği gibi, irade gücünün geliştirilmesi, çocuğun aktivitelerini organize etmeyi içerir ve bu çok erken başlamalıdır. Her canlıda doğuştan var olan hareket ihtiyacıyla doğar çocuk. Bu ihtiyaç, bebeğin motor aktivitesinde ifade bulur. Bakıcılar, bu motor aktiviteyi çok erken yaşlardan itibaren yönlendirmelidir. Çocuğun yatağının üzerine parlak veya renkli bir top asarak, sadece görsel duyularının ve algılarının gelişimini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda bebeği topa uzanmaya teşvik ederek hareketlerini nesneye doğru yönlendirmesini sağlarız. Çocuğu yüzüstü yatırın ve önüne parlak veya canlı bir nesne koyun;

çocuk da ona uzanacaktır; henüz emeklemeyecek olsa da, başını dik tutacak ve kollarını ve bacaklarını nesneye doğru hareket ettirecektir. Bu yaşta muazzam biyolojik öneme sahip olan motor aktivite, bakıcı tarafından organize edilir ve böylece yeni bir anlam kazanır—amaçlı hale gelir.

Bebek başını dik tutabildiğinde ve oturabildiğinde, genellikle bir nesneye uzanır. Bazen bebeği nesneye yaklaştırıp dokunmasına veya tutmasına izin vermek faydalı olabilir, ancak nesneyi bebeğe vermekten kaçının, çünkü bebekler daha bebekken bile kendi başlarına uzanmaya alışmaları gerekir. Bu, bebek bağımsız olarak hareket edebildiğinde (emekleyebildiğinde veya yürüyebildiğinde), nesnenin kendisine getirilmesini talep etmek yerine, istediği nesneye doğru yönelmesini sağlayacaktır.

Çocuğun iradesini geliştirmek, bağımsız eylemlerini organize etmekle başlar. İradeyi geliştirmek için gerekli tüm unsurlar burada mevcuttur: bir hedef (nesne), ona ulaşmak için eylem (nesneye doğru hareket) ve ortaya çıkan engellerin üstesinden gelme. İrade tohumları, en basit eylemlerde bile, her eyleme ekilmiştir. Arzu nesnesi her zaman çocuğun önünde belirirse, geriye kalan tek şey arzu (hedef) ve bu arzunun ifadesidir - genellikle bir ağlama. Daha büyük okul öncesi çocukların ve hatta daha küçük okul çocuklarının arzularını yalnızca yetişkinlere yöneltilen talepler veya istekler yoluyla gerçekleştirmelerinin birçok üzücü örneği vardır. Arzularını yerine getirmek için bağımsız olarak hareket etmeye çalışmayan çocuklar, iradeleri yeterince beslenmemiş çocuklardır.

Anneler, çocukların erken yaşlardan itibaren kendi başlarına bir şeyler yapma isteği geliştirdiklerini bilirler. Ancak, tüm anneler çocuklarının bağımsızlık arzusunu doğru şekilde kullanmazlar. Genellikle ortaya çıkan en erken istek, kendi kendilerine yemek yemek ve kaşık veya bardak tutmaktır. Bu istek bazı çocuklarda bir yaşından önce bile ortaya çıkar. Anneler, çocuğun henüz nasıl yemek yiyeceğini bilmediği, tabakları kıracağı ve yiyecekleri dökeceği gerekçesiyle bu isteği sınırlarlar. Bunun yerine, çocukların

ortaya çıkan bağımsızlıklarını teşvik ederken, ellerini tutmalı, yönlendirmeli ve en azından biraz kendi başlarına yemeleri için onları teşvik etmelidirler. Bu, kaşık, bardak ve tabağı doğru kullanmayı öğrenmelerine yardımcı olur.

Zamanla bağımsızlıkları artar ve yemek saatlerinde yetişkin yardımına ihtiyaç duymazlar. Burada en önemli şey, beceriler geliştirmek ve bağımsız hareket etme alışkanlığını kazandırmaktır.

Bu, çocuğun bağımsız olarak soyunma ve giyinme isteğini karşılamayı da kapsar. Çocuğa bu fırsatı sağlamak, bağımsızlığı teşvik etmek, gizlice yardım etmek ve başarıyı sağlamak önemlidir. Her geçen gün giyinme ve soyunma süreci kısalacak ve çocuk bu hala karmaşık olan aktiviteyi oluşturan bireysel işlemleri yavaş yavaş öğrenecektir. Yetişkin müdahalesi kademeli olarak azaltılır ve küçük yardımlarla sınırlandırılır.

Genel olarak, bir çocuğun kendi başına yapmak istediği her şey, elbette yeteneklerinin sınırları dahilinde, sağlanmalıdır. Zor bir şey yapmak isteseler bile, bunu bağımsız olarak değil, yetişkinlerin yardımıyla yapmalıdırlar. Çocuk ağır bir sandalyeyi taşımak istiyor; hadi birlikte yapalım ve yeteneklerine olan güvenlerini geliştirelim.

İrade gücünü geliştirmek için, çocuğa bağımsızlık geliştirmenin yanı sıra öz denetim öğretmek de önemlidir. “Hayır” kelimesi, çocuğun anladığı ilk kelimelerden biri olmalıdır. Çocuğun “hayır” kelimesine dayalı öz denetim alışkanlığı, çok erken yaşlardan itibaren kararlı bir şekilde geliştirilmelidir. Öz denetim ihtiyacının pratikle doğrulanması önemlidir. Yüksek bir nesneye uzanmak “yasaktır”. Bir masa veya dolabı hareket ettirmek “yasaktır”. Bu, çocuğun pratikleriyle -hatta yetişkinlerle bile başarısız denemeleriyle- doğrulanmalıdır.

Eğer bir çocuk “hayır” kavramını sürekli olarak pratik yaparak pekiştirirse, bunu isteklerini kısıtlamak ve sınırlamak için kullanacaktır. Ne yazık ki, bazı ebeveynler ve bakıcılar sıklıkla sakinliklerini kaybeder ve çocuğa “hayır”ın aşılmağını neredeyse tamamen reddederler. Bir çocuğa bir

şey reddedildikten sonra ona boyun eğerek, önceki yetiştirme süreçleriyle inşa ettikleri her şeyi kendileri yok ederler.

“Hayır” kelimesinin anlamı, çocuğu zararlı davranışlardan korumaktan çok daha öteye uzanır. Bir çocuğu “hayır” kelimesine alıştırmak, aynı zamanda arzularını dizginlemeyi, onları yeniden yönlendirmeyi öğretmek anlamına gelir; başka bir deyişle, iradelerini geliştirmede çok önemli olan öz örgütlenme ve öz denetimi en temel biçimde geliştirmek demektir.

Okul öncesi çağdan itibaren çocuklara, etrafa saçılmış oyuncakları toplamaları ve kayıp bir topu veya başka bir oyuncuğu kendi başlarına bulmaları öğretilmelidir. Yatmadan önce (veya yürüyüşe çıkmadan önce) etrafa saçılmış eşyaları toplamak ve tüm oyuncakları belirlenmiş bir yere koymak çocuk için bir alışkanlık haline gelmelidir. Başlangıçta bunu yetişkinlerle ve onların yönlendirmesiyle yaparlar: “Dönme topu buraya koy, bebeği getir. Şimdi oyuncak ayıyı yanına koy. Topun nerede?” ve benzeri. Daha sonra çocuk tüm bunları genel bir yönlendirmeye yapar: “Şimdi oyuncaklarını topla.” Çocuk, yeni bir şey yapmadan önce bir öncekini bitirmesi gerektiği fikrine mümkün olduğunca erken alışmalıdır; bu durumda, gereksiz oyuncakları toplamak.

Oyuncakları toplamamanın eğitimsel değeri olan üç yönünü buluyoruz: düzen alışkanlığı geliştirmek; her görevin bir sonu olması gerektiği alışkanlığını geliştirmek; ve bazen gerçekten yapmak istemediğimiz veya yapmak istemediğimiz şeyleri yapma alışkanlığını geliştirmek. Sonuncusu, özellikle öz denetim geliştirmek için önemlidir.

Bir çocuğun arama yeteneğinden bahsetmiştik; bu, irade gücünün gelişmesi için önemli bir beceridir. Çoğu zaman, okul çağındaki çocuklar bile bir şey bulmaları istendiğinde şaşkına dönerler. Kendilerini organize edemezler, eşyanın nerede olabileceğini veya aramaya nereden başlayacaklarını anlayamazlar. Okul öncesi çağındaki çocuklar için, eğer çocuk bölgeyi iyi tanıyorsa, saklambaç oynamak büyük bir eğitim değeri taşır. Diğer çocukları ararken, olası tüm saklanma yerlerini hatırlarlar.

Annesi tarafından kayıp bir yün yumağı aramaları emredildiğinde, okul öncesi çağındaki bir çocuk yün yumağını kimin almış olabileceğini, nereye koymuş olabileceğini hatırlar ve ardından aramaya başlar. Ancak bu, yalnızca çocuk zaten arama yeteneğini geliştirmişse geçerlidir. Bu beceriden yoksunlarsa, aramalarını herkese “Yün nerede?” diye sormakla sınırlarlar.

Okul öncesi çağındaki çocuklar, yetişkinlerle birlikte oyuncaklarını ararlar ve bu bir oyun haline gelir: “Top nerede? Nereye saklandı? Masanın altına bak. Yok mu? Koltuğun altına bak. Ya da yatağın yanına?” Top sonunda bulunur; artık çocuk bir dahaki sefere nerede arayacağını bilecektir. Aramanın ne anlama geldiğini öğrenirler ve topun nerede olabileceğine dair bir fikir edinirler; bir dahaki sefere, tanıdık yerlerden aramaya başlayacaklar, yani hafızalarında saklı bir kalıba göre hareket edeceklerdir. Ve en önemlisi, kayıp oyuncak başkasından istemeyecekler; yetişkin yardımı olmadan kendileri bulmaya çalışacaklardır. Kayıp oyuncak arama oyunu, okul öncesi ve daha küçük yaşlardaki çocuklarda irade gücünü geliştirmek için bir egzersiz olarak önerilebilir.

Okul öncesi çağındaki bir çocuk basit talimatları yerine getirebilir ve getirmelidir: “Kapıyı kapat,” “Annenin kaşığını mutfığa götür,” “Ayakkabılarını getir.” Çok ilginç olsa bile, başka hiçbir şeyle dikkati dağılmamalıdır. Yetişkinler tutarlı olmalı ve talimatın tamamlanması konusunda ısrarcı olmalıdır. Bu, çocuğu elinden tutup kaşığı mutfığa götürmeyi bile gerektirebilir, ancak tamamlanmamış bir görevin bir seçenek olmadığına ve talimatın mutlaka tamamlanması gerektiğine ikna edilmelidirler.

Okul öncesi çağda irade gücünü geliştirme bağlamında, çocuğun konuşma tonlamasından da bahsetmekte fayda var. İsteklerini bağırarak değil, konuşarak; talep ederek değil, rica ederek ifade etmelerini sağlamaya çalışmalıyız. İki yaşındaki bir çocuğa isteklerini ifade etme biçimini kontrol etmeyi öğretmek gerekir. Sakin bir tonda konuşmaları ve “lütfen” kelimesini eklemeleri istenmelidir. Bu, çocuğa

sadece nezaketi öğretmekle kalmaz, aynı zamanda konuşmasını kontrol etmesini de sağlar.

3. Daha Küçük Okul Öncesi Çocuklarda İrade Gücünün Geliştirilmesi

Okul öncesi çağındaki bir çocuk genellikle tutarlı konuşma diline ve bazı temel öz bakım becerilerine sahiptir: kendini besleyebilir, giydirebilir, ellerini yıkayabilir vb. Başka bir deyişle, okul öncesi çağına girmek, çocukta göreceli bağımsızlığın gelişmesiyle ilişkilidir. Sadece isteklerini açıkça ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda bunları yerine getirmek için birçok şeyi başarabilirler.

Bu yaşta, bir çocuğun oyunu önemli ölçüde daha anlamlı hale gelir. Sadece el arabası veya araba itmekle kalmazlar, aynı zamanda içlerinde bir şeyler taşırlar; blokları ayırmakla kalmazlar, onlarla bir şeyler inşa etmeye çalışırlar ve genellikle önceden bir ev, bir buharlı gemi vb. yapma niyetlerini duyururlar. Bir kalem alan çocuk, sadece kağıda çizmekle kalmaz, bir şeyler çizmeye çalışır. Kil ile inşa eder ve şekillendirirler.

Okul öncesi çağındaki bir çocuğun kişiliğinde eğitimin etkisiyle meydana gelen en önemli değişiklik, bir hedefin ve hedef odaklı davranışın ortaya çıkmasıdır; hedefin kendisi de niteliksel olarak farklılaşır. Okul öncesi çağındaki bir çocuk için hedef, çoğu zaman algıladığı bir nesnedir. Ulaşamayacağı kadar yüksekte duran bir elma görür; çocuk bir tabureyi veya sandalyeyi yaklaştırıp elmayı alır. Burada iradeye dayalı bir eylemin tüm özellikleri mevcuttur: bir hedef, bir engel, planlama ve engeli aşan eylem. Ya da başka bir örnek: yürüyüşten dönen çocuk, oyuncaklarının bir çekmeceye olduğunu hatırlar; bazen çekmeceyi kendisi açar, ancak bu çaba gerektirir. Burada hedefin doğrudan algılanması yoktur, ancak çocuk oyuncaklarının o çekmeceye olduğunu açıkça hatırlar ve onları alır. Bu durumda, anlık algının yerini hafıza alır, ancak iradeye dayalı bir eylemde çok az fark buluruz;

arzularının nesnesinin varlığı, hafızalarının netliğiyle doğrulanır.

Ancak okul öncesi çağındaki çocuklar da belirli bir hedef doğrultusunda yaratıcı etkinlikler geliştirirler. Örneğin, bir çocuk blokları eline aldığı anda ev yapacağını söyler; kalem ve kağıdı eline aldığı anda ise tavşan çizeceğini belirtir. Bu hedefler genellikle, birinin bloklardan ev inşa etmesi veya tavşan çizmesi anısından esinlenerek oluşturulur. Ancak hedeflerinin nesnesi, çocuğun eylemlerinin bir sonucu olarak yaratılmalıdır. Çocuk ayrıca evi inşa etmeli ve tavşanı çizmelidir.

Amaçlı ve yaratıcı etkinlik, okul öncesi çağın başlarında eğitimin etkisiyle ortaya çıkan yeni bir şeydir ve eğitimciler tarafından özellikle büyük ilgi görmesi gereken bir konu haline gelmelidir.

Öğretmen, bloklar ve diğer yapı malzemeleriyle oyunlar düzenleyerek, çizim, modelleme ve diğer etkinliklerle çocuğun yaratıcı hedeflerini belirler; çocuk bu hedefleri daha sonra bağımsız olarak geliştirecektir. Çocuk, elindeki malzemeleri kullanarak henüz var olmayan bir şeyi bağımsız olarak yaratma becerisine alışacaktır. Bu, irade gücünün geliştirilmesinde en önemli görevlerden birini ortaya çıkarır: çocuk malzemeyi kontrol etmeyi öğrenmelidir: bloklar dağılmamalı, kalem düz bir çizgi çizmelidir. Çocuk ilgili beceri ve yetenekleri geliştirdikçe bu engellerin üstesinden gelinecektir. Aksi takdirde, çocuk ve hedefleri malzemeye bağımlı hale gelecektir.

Bir çocuğun hedefleri henüz istikrarsızdır ve ilerledikçe kolayca değişir. Bu yaşta hedef istikrarını sağlamak çok önemlidir; her şey okul öncesi çocuğun aktivitelerinin nasıl organize edildiğine bağlıdır. Bir çocuğun bloklardan başka bir şey inşa etmeye başladığını gören öğretmen, ne inşa etmeyi planladığını sormalıdır. Çocuğun bir ev veya kule inşa etmeyi planladığını öğrendiğinde, öğretmen planının gerçekleşmesini sağlamak için tavsiye ve rehberlik sağlamalı ve gerekirse doğrudan yardımda bulunmalıdır. Bu şekilde, çocuğun becerileri geliştirmesine ve malzemenin özellikleriyle ilgili

engelleri aşmasına yardımcı oluruz. Yardım ve rehberlik olmadan, malzemeye bağımlı bir çocuk, amaçladığı hedefi kolayca terk eder: bir tavşan çizmeye karar verdi, ancak beceriksiz çocuk bir balığa benzeyen bir şey çizdi ve bu da şimdi çizimin hedefi olarak ilan edildi. Eğer böyle bir hedef değişikliğine izin verirsek, çocuk malzeme tarafından kontrol edilmeye ve becerilerinin sınırlarına alışacaktır; oysa bizim görevimiz çocuğa engelleri aşma ve malzemeye hakim olma alışkanlığını kazandırmaktır. Çizilen tavşan kısmen bile olsa tavşana benzese, çizimde balığa değil, tavşana özgü unsurlar bulunmalıdır. Heykelcilik ve yapı malzemeleriyle çalışma konusunda da aynı durum geçerlidir.

Okul öncesi dönemin başlarında, sırayla oynama ve belirli bir sırayı takip etme gibi temel kuralları içeren oyunlar düzenlenir. Bu oyunlar, çocukların kurallara uymayı, kendilerini dizginlemeyi ve davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmelerinin tek yolu değildir. Günlük bir rutin, uygun hijyen ve tutarlı beslenme alışkanlıkları, çocukları her şeyi belirlenmiş prosedürlere göre yapmaya zorlar.

Küçük bir okul öncesi çocuğuna belirli kurallara neden uyulması gerektiğini açıklamak için özel bir ihtiyaç yoktur; birçok şeyi anlamayacaktır. Çocuk, oyun kuralları veya sofrada gibi kuralları çiğnemenin imkansızlığına dair güven geliştirmelidir. Bu güven, eğitimcilerin bu kurallara uymayı kademeli ve tutarlı bir şekilde talep etmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Bununla birlikte, küçük bir okul öncesi çocuğunun yaşına uygun yeterli anlayışla uyması gereken küçük bir kural grubu vardır. Bunlar, çocuğun çevresindeki insanlara karşı tutumuyla ilgili kurallardır: büyükleri çalışırken veya dinlenirken rahatsız etmemelisiniz; kibar olmalısınız; oyuncaklarınızı büyüklerin sizin için yapmasına gerek kalmayacak şekilde toplamalısınız; ikramları ve oyuncakları diğer çocuklarla paylaşmalısınız; başkalarının eşyalarını izinsiz almamalısınız. Bu temel ahlaki kurallar, çocuk tarafından yeterince bilinçli bir şekilde özümsemelidir. Bu kurallar sadece çocuğa eylemlerini kontrol etmeyi

öğretmekle kalmaz, aynı zamanda kendine yönelik iradenin tezahürünü de ortaya çıkarır; Bu kurallar çocuğun başkalarına karşı tutumunu şekillendirir, ahlaki gelişiminin temellerini atar ve iradesinin ahlaki yönünü belirler.

Dolayısıyla, irade gücünü geliştirme sürecinde, okul öncesi çağındaki bir çocuk, elindeki materyalleri kendi yaratıcı hedeflerine tabi kılmayı öğrenmelidir. Çocuk, oyun, hijyen vb. kurallara uymaya, yani başkaları tarafından belirlenen kurallara uymaya alışmalıdır. Son olarak, çocuk, genel kişiliğinin gelişimi için çok önemli olan bazı ahlaki davranış ilkelerini öğrenmeli ve anlamalıdır.

Bütün bunlar, oyunların, özellikle grup oyunlarının, çocukların irade gücünü geliştirmede büyük önem taşıdığını göstermektedir. Çocukların roller üstlendiği ve çevrelerindeki gerçekliği keşfetmelerini kolaylaştıran rol yapma oyunları, aynı zamanda onları oyun sırasında davranışlarını dikkatlice izlemeye zorlar ve tüm eylemlerinin üstlendikleri rolle uyumlu olmasını sağlar.

Kurallı oyunlar büyük önem taşır; okul öncesi dönemden başlayarak, çocuğun hayatı boyunca ona eşlik eder ve ergenlik ile genç yetişkinlik döneminde spora dönüşür. Kurallı oyunlardaki (yakalamaca, “sınıflar”, ip atlama, top oyunları vb.) rekabet, gelecekteki spor etkinliklerinin öncüsüdür.

Kuralları olan oyunların her zaman topluca oynandığını belirtmek önemlidir. Çocuk grubu, kurallara uyulmasını yakından izler ve herhangi bir ihlali önler. Böylece her çocuk diğerlerinin davranışlarını izlemeyi öğrenir. Öte yandan, bu oyunların kolektif doğası rekabeti teşvik eder. Çocukların irade gücü, kendilerini izleme, kurallara uyma ve zafer elde etmek için fiziksel ve zihinsel güçlerini, becerilerini, el becerilerini ve kaynaklarını seferber etme ihtiyacıyla bu oyunlarda beslenir.

Bir grup çocuk, eğitimcilerin çocuğun iradesini şekillendirmesine yardımcı olur. Diğer çocuklardan izole bir şekilde büyüyen çocuklar, önemli gelişimsel faydalardan mahrum kalırlar. Elbette, yetişkinlerle sürekli etkileşim bunu büyük ölçüde telafi edebilir. Ancak bir çocuk yalnızca

yetişkinlerle etkileşime girerse, yalnızca çocuğun iradesini değil, aynı zamanda bir bütün olarak kişiliğini de beslemede çok önemli bir an kaçırılır: çocuğa yeteneklerini harekete geçirmeyi, gücünü göstermeyi ve buna güven duymayı öğretmek için gerekli olan rekabet fırsatı. Yalnızca yetişkinlerle etkileşime giren bir çocuk, kendi zayıflıklarına daha kolay ikna olur, bir tartışmada veya fiziksel güç ve hız gerektiren bir aktivitede üstünlük gösteremeyeceğine ikna olur; ve sonuç olarak, çabalarının boşuna olduğuna ikna olur. İrade gelişimini olumsuz etkileyen tek grup oyunu türü, amacı beceri, el becerisi veya güçle değil, kör şansla, “şans”la kazanmak olan oyunlardır. Burada bir çocuktan “kazanmak” için tek bir şey istenir: “mutluluk” beklentisi. Bu oyunların beslediği “mutluluk” beklentisi ve buna olan inanç, onları zararlı hale getirir, çocuğun ahlaki deneyimini yok eder ve onu güçsüzleştirir.

4. Daha Büyük Okul Öncesi Çocuklarda İrade Gücünün Geliştirilmesi

Okul öncesi çağıdaki daha büyük çocuklarda irade gelişimini karakterize ederken, yalnızca tek bir konuya odaklanacağız: çocuğun okul öncesi çağın ilerleyen dönemlerinde gelişen bağımsızlığı.

Okul öncesi çağındaki bir çocuğun bağımsızlık arzusu, yeteneklerinin çok ötesindedir; çocuk henüz kendi güçlü yönlerini yeterince değerlendiremez.

Tipik bir örnek verelim. Dört buçuk yaşında bir erkek çocuğu her gün babası tarafından anaokuluna götürülüyordu. Anaokuluna olan mesafe, caddeyi geçmeden 10-12 dakikalık bir yürüyüş mesafesindeydi. Bir gün çocuk cesurca tek başına yürüyeceğini söyledi ve ısrarla izin istedi. Onu tek başına göndermeye ve nasıl gittiğini gözlemlemeye karar verdiler. Çocuğun anaokuluna ilk bağımsız yolculuğu bir saatten fazla sürdü. Tanıdık bir yolda yürüdü, ancak sürekli durdu, bazen geri döndü. Bir poster standının yanında, bir mağaza

vitrininin yanında durdu, geçen bir arabayı izledi, bir sopa ve yuvarlak bir çakıl taşı buldu ve onlarla oynadı. Ana hedefini hatırlayarak tekrar tekrar ilerledi ve tekrar dikkati dağıldı. ocuk, yolculuğunun amacına sonunda ulaşıa da, henüz bağımsızlığa hazır değildi. Yaklaşık altı ay sonra, deney tamamen başarıyla tekrarlandı; o zamandan itibaren ocuk anaokuluna bağımsız olarak yürüdü. Bu altı ay boyunca, davranışlarını organize etmeyi ve kontrol etmeyi öğrendi.

Okul öncesi çağdan itibaren bağımsız olarak bir şeyler yapma isteğini gözlemledik. Bu, ocukların kaşık tutmak ve kendi kendilerine giyinmek istemelerinde kendini gösterir. Okul öncesi çağın başlarında, genellikle daha büyük çocukların müdahalesine çok kıskançlık duyarak, inşa etmek, çizmek ve heykel yapmak isterler. Daha büyük okul öncesi çocukların yetişkinlerin yaptıklarına benzer şeyler yapmak istemeleri tipiktir. Yetişkinler bu özelliği çocuklarda geliştirmeye özel olarak odaklanmasalar bile , yetişkinleri taklit etme isteği, önlerinde çalışan yetişkinlerle sürekli etkileşim yoluyla gelişir.

Okul öncesi döneminin sonlarında çocuklar, iş, emek ve oyun arasındaki farkı anlamaya başlarlar. Elinde eki tutan bir okul öncesi çocuğu, sadece çekiçle vurmaktan oldukça memnundur; daha küçük bir okul öncesi çocuğu, ekicin çivi akmak için kullanıldığını zaten bilir, ancak bunun öneminin henüz farkında değildir; daha büyük bir okul öncesi çocuğu, çivilerin şeyleri sabitlemek ve güvence altına almak için kullanıldığını, çivilerin bir şeyler yaratmada belirli bir anlamı olduğunu bilir ve şimdi bir çekiçle tahtalardan ve çivilerden bir şeyler yapmaya çalışır. Bir okul öncesi çocuğu genellikle bir yetişkinle el ele yürüdüğünde oldukça mutludur; bir okul öncesi çocuğu yetişkinlerin önünde bağımsız olarak yürümeyi tercih eder ve daha büyük bir okul öncesi çocuğu yetişkinler olmadan tamamen bağımsız olarak yürümeyi tercih eder.

Daha büyük bir okul öncesi çocuğunun manevi yaşamında, ciddi faaliyet ile oyun arasındaki farkı öğrendiği zaman önemli bir olay meydana gelir. Bu dönüm noktasını, çocuğun sorduğu soruların niteliğini gözlemleyerek anlayabiliriz. “Bu

nedir?”, “Neden?”, “Neden?” gibi sorulara (ve daha küçük okul öncesi çocuklarının da “Neden?” anlamında kullandığı sorulara) artık “Kim yaptı?”, “Nasıl?” ve “Neyden yapılmışlar?” gibi çok sayıda soru eklenmiştir.

Daha büyük bir okul öncesi çocuğu, şeylerin sadece bir amacı değil, aynı zamanda bir kökeni olduğunu da bilir. Neyin neyden ve kim tarafından yapıldığını, nasıl büyüdüğünü ve kimin yardımıyla büyüdüğünü bilir. Yetişkinlerin faaliyetlerinin kendininkinden farklı olduğunu ve herkesin bu faaliyetlere karşı tutumunun da farklı olduğunu görür. Büyük bir erkek kardeş ödevini yapıyor—rahatsız edilemez, ancak ödevi bittiğinde ve serbest bırakıldığında onunla oynayabilirsiniz. Bu, ödevin ciddi bir mesele olduğu, oyun olmadığı anlamına gelir. Anne veya baba işe gider ve ne kadar yalvarsa da onu yanlarına almazlar; yürüyüşe veya ziyarete gittiklerinde ise onu da yanlarına alırlar. Böylece çocuk, iş ve oyun arasındaki farkı yavaş yavaş kurar. Çocuk, yetişkinlerin ellerinde şeylerin nasıl değiştiğini gözlemler. Burada hamurdan turtalar yapılır, kırık bir sandalye tekrar bütünleşir—bütün bunlar yetişkinlerin işidir. Ve çocuk, bağımsız olarak bir şeyler yapma arzusu geliştirir. Başlangıçta, yetişkinlerin faaliyetlerine katılmaktan tatmin bulurlar. Babası veya erkek kardeşi bir şey yaparken saatlerce yanlarında durabilir ve “Bunu tut,” “Bunu getir,” “Bunu ver” gibi talimatları memnuniyetle yerine getirir. Annesiyle birlikte odayı temizler, süpürür, bulaşık yıkar ve onunla alışverişe gider.

Çocuğun yetişkin aktivitelerine katılması özgüvenini artırır. Bununla birlikte, yetişkinlerin veya büyüklerin genellikle yaptığı şeyleri bağımsız olarak yapma isteği de doğar. Bulaşıkları kendileri yıkamak, yerleri kendileri süpürmek ve markete kendileri gitmek isterler; bunların hepsini yetişkin yardımı olmadan, kendi başlarına yapmak isterler.

Bağımsızlığı teşvik etmek, çocuğa basit sorumluluklar vermekle başlamalıdır. Bu sorumluluklar çok basittir ve başlangıçta çocuğu zorlamamalıdır. Bunlar, babası kıyafet

değiştirirken ona giysilerini getirmek veya babasına veya annesine ev işlerinde servis yaparak, tutarak vb. yardımcı olmak olabilir.

En basit olanlar bile olsa, belirli sorumluluklara sahip olmak, pedagojik açıdan büyük önem taşır. Her şeyden önce, ahlaki niteliklerin gelişmesi için önemlidir: çocuk sadece çevresindekilerden fayda görmekle kalmaz, aynı zamanda onlara da yardımcı olur. Çocuk ve yetişkinler arasında, herkesin hak ve sorumluluklarının olduğu tipik bir insan topluluğuna özgü ilişkiler kurulur. Çocuk, bir ölçüde, ailenin faydalı bir üyesi haline gelir.

Dahası, yetişkinlerin ev işlerine en temel, ancak zorunlu ve sistematik katılımı bile çocukta özgüven oluşturur ve bu da irade gücünün gelişimi için son derece önemlidir.

Bir çocuk, yetişkinlerle birlikte katıldığı iş faaliyetlerinde yeterli deneyim kazandıktan sonra, hem evde hem de ev dışında bazı basit görevleri bağımsız olarak yerine getirebilir. Bunlara sorumluluk gerektiren görevler diyoruz çünkü şimdiye kadar evde veya okul öncesi eğitimde bu görevler yetişkinler, daha büyük kişiler tarafından yapıyordu; daha önce çocuk için erişilemezdi ve bu nedenle çocuklar bunlara karşı özellikle sorumlu bir tutum geliştiriyorlar.

Bu sorumluluk gerektiren görevlerin önemi öncelikle çocuğa öz saygı ve öz güven aşılama yatmaktadır: O artık büyüdü, kendi başına birçok şeyi yapabilir.

Bir zamanlar, anaokulu çağında değil, birinci sınıf öğrencisi olan bir kızın, kendisine verilen bir görevi tamamlayamadığı için üzüldüğünü hatırlıyoruz. Ekşi krema alması gerekiyordu ve en büyük zorluk, ekşi kremanın bir çay fincanında getirilmesiydi. Daha önceki başarılarından cesaret alan kız, annesine bunu iyi yapacağına dair ısrarla güvence verdi. Ancak evin önünde tökezleyip düştü ve fincanı da beraberinde götürdü. Cezadan korktuğu için değil, bu tür görevleri yerine getirmek için çok küçük olduğu söylendiği için duyduğu kızgınlıktan ağladı.

Tüm bu ödevler çocuğun yeteneklerine uygun olmalıdır. Aşırı karmaşık ödevler başarısızlığa yol açabilir ve birden

fazla başarısızlık, görevlere karşı olumsuz bir tutum ve özgüven eksikliği yaratabilir. Ancak önemli olan sadece ödevlerin zorluğu değil; bir çocuğa ödev verirken, bunların tamamlanmasını çevreleyen tüm koşulları göz önünde bulundurmak önemlidir. Ebeveynler veya bakıcılar bir çocuğa ödev verirse, başarılarını önceden sağlamalıdır; aksi takdirde, tam tersi etki yaratabilir.

Önemli görevleri yerine getirerek, çocuk aynı zamanda her ciddi faaliyetin belirli bir düzeni ve sistemi olduğunu da öğrenir. Çocuğa yerleri süpürme görevi verilir; (elbette talimatlardan sonra) süpürmenin kapıdan en uzak köşeden başlayıp, yavaş yavaş tüm odayı süpürerek devam etmesi gerektiğini anlar.

Daha da öncesinde, büyükleriyle birlikte bu etkinliğe katılarak, sadece neyin nasıl yapılacağını öğrenmekle kalmadı, aynı zamanda etkinliğin sırasını ve sistemini de ezberledi. Aynı zamanda, faaliyetlerini bir ölçüde planlamayı da öğrendi.

Sorumlu davranış her zaman hedef odaklıdır. Çocuk kendisine emanet edilen ciddi görevden gurur duyar; dikkati dağılmaz, çünkü bu görevle ilgisi olmayan her şey önemsiz görünür. Çocuğun tüm kişiliği görevi yerine getirmek için seferber edilir: eylemlerini, bireysel hareketlerini izler, dikkati odaklanır, hafızası harekete geçirilir - bu tipik iradeye dayalı davranıştır.

Bir çocuk kahvaltıdan sonra özenle bulaşıkları yıkıyor; annesi markete gitmiş ve ona odayı temizleme görevini vermiş: bulaşıklar yıkanmalı, kurutulmalı, dolaba veya büfeye yerleştirilmeli, masadaki muşamba silinmeli ve yer süpürülmeli. İşinin ortasında bir arkadaşı içeri girip onu oynamaya davet ediyor. Hayır, önce annesinin dediğini yapmalı. Arkadaşı yardım teklif ediyor. Bir anlık tereddüt—ona güvenilebilir mi? Güvenilebileceğine dair güvence veriyor—evde her şeyi her zaman kendisi yapıyor. Bir iş bölümü yapıyorlar. Biri bulaşıkları yıkıyor, diğeri kuruluyor. Bir şeyler hakkında sohbet ediyorlar ve iş duruyor, çünkü henüz aynı anda konuşup hareket edemiyorlar. İtfaiyeciler

arabayla geçiyor—çocuklar dikkati dağılıyor, geçen itfaiyecileri izliyor, birbirleriyle konuşuyorlar, ama sonra konuyu tekrar hatırlayıp işe geri dönüyorlar.

Bu tür dikkat dağıtıcı unsurlar görevin tamamlanmasını bir nebze geciktirse de, göreve engel olmuyor. Bulaşık yıkamak ve yerleri süpürmek, dikkatlerini yoğunlaştırdıkları başlıca işler. Görevlerini tamamlayarak, amaçlarına kademeli olarak yaklaştılar.

Arkadaşının gelişi çocuğu hedefinden saptırmadı, aksine ilerlemesini biraz yavaşlattı. Bazı görevleri daha hızlı tamamlayabilirdi. Ancak hem kendi görüşünde hem de arkadaşının görüşünde geliştirdi: annesi ona ciddi bir görev emanet etmişti. İş bölümü karşılıklı yardımlaşmayı, deneyim paylaşımını ve belki de rekabeti sağladı. Bu rekabet özel bir türdü; kurallı oyunlarda daha büyük okul öncesi çağındaki erkek çocuklarda bile tipik olan el becerisi ve güç konusunda değil, görevin tamamlanma kalitesi konusunda.

Bu bireysel, sorumluluk gerektiren görevler, zamanla çocuğun sorumluluk duyacağı sorumluluklara dönüşecektir. Sorumluluk gerektiren görevler, ancak içerdikleri faaliyet alışkanlık haline geldiğinde gerçek sorumluluklara dönüşebilir. Bu durumda, artık çocuğa yük olmayacaktır. Görevlerin eğitimsel değeri, görevin kendisine karşı özel, sorumlu bir tutumda yatmaktadır; bu tutum sayesinde çocuk birçok, hatta çok zor engeli aşmaktadır. Belirli ve sürekli sorumlulukların eğitimsel değeri, görevin zorluklarının üstesinden gelmekte değil, kendi başına zor olmayan, ancak günlük olarak, sistematik bir şekilde, hatta bunu yapma isteği az olsa bile, sürekli ve sistematik olarak bağımsız bir şekilde yerine getirilmesi gereken bir görevi yerine getirme ihtiyacını deneyimlemekte yatmaktadır. Eğer bir okul öncesi çocuk oyun ile ciddi iş arasındaki farkı anlıyorsa, bilincinde bir dönüm noktasına ulaşmış oluruz: artık çabaladığı ciddi işe ilgi duymaya başlamıştır.

Çocuklara sorumluluk gerektiren görevler vererek, onlara ciddi işlerle ilgili deneyim kazandırır, kendilerini organize etme, enerjilerini bu faaliyete yönlendirme ve hedeflerine

doğru istikrarlı ilerlemelerinde kendilerini sıkı bir şekilde kontrol etme yeteneği kazandırırız. Bu görevlerden bazılarını düzenli sorumluluklara dönüştürdüğümüzde ve çocuğa, kişisel olarak istemese bile bunları yerine getirme alışkanlığını aşıladığımızda, okul öncesi çağındaki çocukta öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacağı nitelikleri geliştiririz.

5. Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveynlik Hataları ve İrade Gücündeki Eksiklikleri

Önceki önermelerimizin geçerliliğini göstermek için, ebeveynlerin ve eğitimcilerin en sık şikayet ettiği çocuklarda görülen bazı davranışsal eksikliklerin kökenlerini açıklamaya çalışacağız; bu eksiklikler her zaman bir tür eğitim hatasının sonucudur.

Ayrıca, çocuğun sonraki yetiştirilme sürecinde bu eksikliklerin üstesinden gelmenin bazı yollarını da göstereceğiz. Elbette, yeniden eğitim süreci eğitimcilerden büyük bir çalışma gerektirir. Ancak bu çalışma ne kadar zor veya karmaşık olursa olsun, verimli sonuçlar verir; gelişmekte olan insan kişiliği, normal gelişimini engelleyen her şeyden kurtulur.

Önde gelen Sovyet eğitimci A. S. Makarenko'nun deneyimi, çocukların yeniden eğitilmesinin tamamen mümkün olduğunu göstermiştir. Onun eğitim yöntemlerinin etkisiyle, umutsuzca yozlaşmış gibi görünen çocuklar, gençler ve genç erkekler, komünist toplumun yetenekli kurucuları olarak yetişmişlerdir.

Ebeveynler ve eğitimciler, toplumumuza ve genç neslin yetiştirilmesine karşı taşıdıkları muazzam sorumluluğu hatırlamalıdır. Bu nedenle, çocuk yetiştirme çabalarını sürekli olarak eleştirel bir gözle değerlendirmeli, hatalarını tespit etmeli ve gerekirse ebeveynlik yöntemlerini değiştirerek bunları derhal düzeltmelidirler.

Elbette, okul öncesi çağındaki bir çocuğun irade gücünü geliştirme sürecinde yapılabilecek tüm olası hataları ele almayacağız. Bununla birlikte, en yaygın hatalardan

bazılarının analizi, ebeveynlerin kendi ebeveynlik sistemlerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmalarını, içerebilecekleri hataları belirlemelerini ve bunların üstesinden gelmelerini ve en önemlisi, çocuklarında davranışsal sorunların ortaya çıkmasını ve gelişmesini önlemelerini sağlayacaktır.

Kaprisler

Öfke nöbetleri en sık okul öncesi ve okul öncesi çağındaki çocuklarda görülür. Daha küçük okul çağındaki çocuklarda ise daha az yaygındır.

Öfke nöbetleri çeşitlilik gösterir. Bazı öfke nöbetleri fiziksel hastalık, halsizlik, yorgunluk veya aşırı heyecandan kaynaklanır. Bu öfke nöbetleri genellikle altta yatan neden giderildikten sonra sona erer ve çocuğun kişiliğinde hiçbir iz bırakmayabilir. Bir diğer öfke nöbeti türü ise çocuğun yetiştirilme tarzından kaynaklananlardır.

Hastalık ve halsizlik genellikle belirgin bir lokalize ağrı ile ilişkili değildir. Hasta bir çocuk durumundan memnun değildir ve bunun nedeninin dışsal koşullar olduğuna inanır. Bu nedenle başkalarından çeşitli taleplerde bulunur, ancak bu taleplerin karşılanması rahatlama getirmez ve ağlayarak başka bir şey ister. Bu ağlama, isteklerinin karşılanmamasıyla ilişkili gibi görünse de, gerçekte bedenin bilinçsiz, acı verici bir durumunu ifade eder.

Yetişkinlerin görevi çocuğa durumunun nedenlerini açıklamak değil (çocuk bu açıklamaları anlamayacaktır), onu sakinleştirmek, enerjisini gereksiz yere ağlayıp bağırmaya harcamasına izin vermemektir.

Çocuklar iyileşme sürecinde bile bazen yaramazlık yapabilirler. Fiziksel hastalık ortadan kalkmış olsa da, güçsüzlük devam eder ve çocuğun aktivitelerini kısıtlar. Çocuk oturmak ister ama yapamaz; oyuncaklarla oynamak ister ama gücü yetmez ve bu karşılanmamış ihtiyaç, sebepsiz yere ağlama ve çeşitli talepler şeklinde kendini gösterir.

Yetişkinler, ocuğun aktivitelerini çaba gerektirmeyecek şekilde düzenlemelidir. Bir yetişkinle oynarken, ocuk fiziksel enerji harcamadan oyunun bir katılımcısı gibi hissetmelidir. Hastalığın doğası gereği, fiziksel durumları bağımsız hareket etmelerine izin veriyor gibi görünse bile yatakta kalmaya zorlanan çocuklarda öfke nöbetleri görülebilir. Hareket etme ihtiyaının karşılanmaması çocuğu kaprisli ve talepkar yapar, ancak burada bile çocuğun öfke nöbetleri tamamen meşrudur. Çocuğun yatakta kalması ve hastalığı atlatmak için gereken enerjiyi koruması için birçok taviz verilerek meşgul tutulması gerekir.

Biraz farklı bir öfke nöbeti türü, çoğunlukla sinir sisteminin aşırı uyarılmasından kaynaklanan çocuğun aşırı yorgunluğundan kaynaklanır. Çok fazla oyun oynayan bir ocuk zamanında yatırılmaz ve bu durum bazı ailelerin yerinde bir şekilde “aşırı uyuma” olarak adlandırdığı duruma yol açar. Bu fke nöbetleri çocuğun uyuma isteğinden kaynaklanır: ocuk yorgundur, ancak hareketli bir oyundan sonra sinir sistemi hala uyarılmıştır ve uyuyamaz. Bu uyarılmayı gidermek için, yatmadan önce çocuğa bir hikaye anlatmak veya bir şarkı söylemek faydalıdır. Nazik bir hikaye anlatma seansı veya sakin bir anlatım bile sinir sistemini sakinleştirir ve ocuk uykuya dalar.

ocuğu, özellikle yatma vaktinde, aşırı heyecanlandırmaktan kaçının. Bu, sinir sistemine son derece zarar verir. Yatmadan önce sakin bir durumda olmalarını sağlayacak şekilde rutinlerini ve oyunlarını düzenleyin; böylece uyku doğal bir sonuç olur. Bu konuda yapılan hatalar genellikle çocuklarını ziyaretlere götüren ve onları ilgi odağı, hatta bazen oyun alanı haline getiren genç ebeveynler tarafından yapılır. Ayrıca, küçük çocukların aktif oyun sırasında son derece heyecanlı olduklarını hatırlamak önemlidir. ocukla oynayan yetişkinler, bu oyunları sınırlamalı ve çocuğun dinlenmesine olanak tanıyan sakin aktivitelerle serpiştirmelidir.

Bazı yetişkinler, bir çocukla oynarken kendilerini kaptırır ve farkında olmadan çocuğu oyunlarının bir nesnesi haline

getirirler. Bu durumda, oyun ancak çocukla oynayan yetişkinler yorulunca sona erer; yani oyun çocuğa değil, yetişkinlere göre tasarlanmıştır. Çocuk elbette yetişkinlerle oynamaktan zevk alır; yorgunluğunu fark etmez ve doğal olarak bu tür oyunlar genel aşırı heyecan nedeniyle öfke nöbetleriyle sonuçlanır. Ebeveynler ve bakıcılar, bir çocuğu yetişkin oyununun bir nesnesi haline getirme girişimlerini kesinlikle yasaklamalıdır. Bazen, hem pedagojik incelikten hem de çocuklara karşı gerçek sevgiden yoksun insanlar vardır. Gerçekten de, deneyimsiz ebeveynler onlar için, “Çocukları seviyor, onlarla oynamayı seviyor” derler. Gerçekte, bu insanlar çocukları sadece kendi eğlencelerinin bir nesnesi olarak severler. Çocuklar özellikle bu “amatörlerden” ve onlarla oynamaktan korunmalıdır.

Bunlar, çocuklarda görülen ilk tip öfke nöbetlerinin nedenleridir. Kaynakları çocuğun dışındadır. Çoğu zaman rastgele ortaya çıkarlar ve kişilik gelişimleri üzerinde önemli bir etkileri olmaz.

İkinci tür kapris, yetiştirme sisteminden kaynaklanır ve bu nedenle çocuğun kişilik gelişimini, özellikle de irade gelişimini önemli ölçüde etkiler.

Çevresindeki yetişkinlerin bakım ve ilgisiyle şımartılmış bir çocuğu düşünün; bu çocuk sadece isteklerini yerine getirmek zorunda kalmaz, aynı zamanda onları herhangi bir şekilde ifade etmeye bile vakit bulamaz, çünkü istekleri zaten tatmin edilmiştir. Gerçekten de, okul öncesi veya okul öncesi çağındaki bir çocuğun olası isteklerinin yelpazesi o kadar sınırlıdır ki, bazı maddi kaynaklar ve çocuklarla ilgili biraz deneyimle, belirli bir isteğin ortaya çıkmasını tahmin etmek kolaydır. Bu çocuklar genellikle çok çeşitli oyuncaklara erişebilir, yaşlarına uygun tüm eğlencelerden faydalanabilir ve her türlü ikramla ödüllendirilirler. Kural olarak, bu tür çocuklar en kaprisli olanlardır. Bu kaprislerin kaynağı, ihtiyaçların yanlış gelişmesi ve çocuğun faaliyetlerinin yanlış organize edilmesinde yatmaktadır.

Bu tür çocukların ebeveynleri, en lezzetli ve çeşitli yiyecekler sunulmasına rağmen çocuklarının yetersiz

beslendiğinden sık sık şikayet ederler. Aşırı meşguliyetleri nedeniyle, yemek yemenin tamamen lezzete dayalı bir arayış haline geldiğini ve bunun da nihayetinde yemeğin en önemli yönü haline geldiğini anlamakta güçlük çekerler.

Yemekler aşırı çeşitli ve karmaşık hale geldiğinde, yemek yemek özel bir eğlence biçimine dönüşür. Çocuk masaya oturduğunda yeni ve eşsiz bir şey arar, ancak bulamadığında yemeyi reddeder ve kaprisli hale gelir. Elbette yemeğe ihtiyaçları vardır, ancak yalnızca yoğun ve çeşitli tat duyumlarıyla tatmin olurlar. Çocuğun normal iştahı bozulur.

Bir çocuğun yemeği hem lezzetli hem de besleyici olmalıdır.

Beslenme düzeni, yalnızca sağlıklı ve normal bir çocuğun beslenmesi için gerekli sınırlar dahilinde çeşitlendirilebilir. Bir çocuğun yemekten aldığı temel zevk, lezzet deneyimlerinin çeşitliliğinden ve inceliğinden değil, iştahını tatmin etmekten ve tok hissetmekten gelmelidir.

Benzer bir hata, çocukların yemek zamanını oyuncak besleme gibi bir oyunla birleştiren yetişkinler tarafından da yapılır. Kaşık önce bir bebeğin veya köpeğin ağzına götürülür, sonra çocuğun ağzına yerleştirilir veya her kaşık dolusu “Baba için, anne için” gibi tekrarlarla birlikte yenir. Tüm bu durumlarda, yemek yemenin keyfi çocuk için arka plana atılır. Çocuk mekanik bir şekilde yemek yer, oysa bu, tüm dikkatlerinin odak noktası olmalıdır. Mekanik yemenin sindirime zararlı olduğunu hatırlamak önemlidir. Bu, yemek yerken kitap veya gazete okuyan kişilerde yapılan sindirim çalışmalarıyla açıkça gösterilmiştir.

Normal bir rutinde, sağlıklı bir çocuk öğle veya akşam yemeklerinde iştah geliştirmeli, bu iştahı gidermek çocuk için bir zevk haline gelmeli ve yemek yeme süreci başlı başına önemli bir aktivite olmalıdır.

Çeşitli oyuncaklar ve eğlence imkanlarıyla donatılan bir çocuk, can sıkıntısından dolayı kaprisli davranır. Yeni bir şey verilmedikçe ne yapacağını bilemez. Kendini eğlendiremez çünkü eğlendirilmeye alışmıştır ve yapacak bir şey bulamaz çünkü yine eğlendirilmeye alışmıştır. Bolca zamanı vardır,

ancak yaşına uygun eğlence seçenekleri sınırlıdır, bu yüzden zamanını can sıkıntısından şikayet ederek, yeni eğlenceler isteyerek ve öfke nöbetleri geçirerek doldurur.

Oyuncaklar, ne kadar iyi olursa olsun, ancak iki koşul yerine getirildiğinde bir çocuğu meşgul edebilir: yaşa uygun olmaları ve çocuğun onlarla nasıl oynayacağını bilmesi gerekir. İki yaşında bir çocuğun elinde silah varsa, elbette onu diğer herhangi bir sopa gibi kullanabilir, ancak yalnızca kendi oyununda nasıl kullanacağını biliyorsa. Çok sayıda oyuncak, bir çocuğu mutlaka meşgul etmez. Bazı ebeveynler ve bakıcılar, çocuklarına çok sayıda oyuncak sağlayıp sürekli olarak yenilerini ekledikten sonra, sorumluluklarının tükendiğini düşünürler. Çocuğun sürekli oyun oynamasından öfkelenen bir anne ona bağırır: “Çok fazla oyuncağın var ama hiçbir şey yapamıyorsun. Git oyuncaklarıyla oyna!” Başka bir anne ise şikayet eder: “Bizim Borya oyuncaklarla nasıl oynayacağını bilmiyor, sadece onları kırıyor.”

Bu anneler, çocuklarına oyuncak alırken, onlara oyuncaklarla nasıl oynayacaklarını göstermediler. Oyuncak aldıktan sonra, çocuğa nasıl kullanılacağını öğretmelisiniz. Bu kurala uyulmazsa, oyuncaklar çocuk için işe yaramaz olur ve çok fazla oyuncak varsa, zararlı bile olabilirler. Çocukların istek ve ihtiyaçlarını önceden tahmin etmek değil, bunların ortaya çıkmasını ve gelişmesini teşvik etmek önemlidir. Bir çocuk bloklarla veya piramitlerle oynuyor. Ama sonra onları bir kutuya koyup yerde itmeye başlıyor, sonra da kutuya bir ip bağlanmasını istiyor. Diğer, daha büyük çocukların kamyonlarla oynadığını gördü ve onlar gibi oynamak için ilham aldı. Şimdi bir kamyon veya el arabası alabilir: içinde kum veya oyuncak taşıyabilir. Bu, çocuğun bu oyuncakla etkili bir şekilde oynaması için koşulların olduğu anlamına gelir.

Çocuğun isteklerini önceden tahmin ederek, onu enerjisinin önemli bir kısmından mahrum bırakıyoruz. Eğer çocuğun istekleri ortaya çıkmadan önce karşılanırsa, enerjisini yönlendireceği bir yer kalmaz, pasifleşir ve sıkılır; bu da öfke nöbetlerine yol açar.

Çocuğa oyuncak kullanmayı öğretmek, ona nasıl oynayacağını öğretmek kadar önemlidir. Eğer bir çocuk daha büyük çocuklarla birlikte bir ailede büyürse, doğrudan taklit yoluyla onlardan çok şey öğrenir. Eğer bir çocuk daha büyük çocuklarla etkileşim kurmazsa, ona nasıl oynayacağını ancak yetişkinler öğretebilir. Bir çocuk blokları, piramitleri veya bebekleri nasıl kullanacağını bilmez. Başlangıçta yetişkinlerin bu oyuncaklarla oynaması iyidir; daha sonra, çocuk bunları kullanmayı öğrendiğinde, yetişkinlerin rolü ara sıra tavsiye vermek veya basit gözlem yapmakla sınırlı olabilir. Çocukların davranışlarını ve aktivitelerini organize etmekten bahsederken, bir çocuğa oyun malzemesi sağlayarak ve bunu içerikle zenginleştirerek, oyunlarını yönlendirdiğimizi aklımızda tutmalıyız. Bir çocuğa kurmalı bir araba getirdiğimizde, ona sadece nasıl kuracağını öğretmek yeterli değildir; kurmalı arabanın önemli ve gerekli bir rol oynadığı bir oyun tasarlamamız gerekir. Bu şekilde, çocuğa sadece oyuncuğu nasıl kullanacağını değil, aynı zamanda nasıl oynayacağını da öğreterek, onun için anlamlı ve faydalı bir oyun yaratmış oluruz. Çocukla birlikte oynayarak, ona taklit edebileceği materyaller sunar, oyuncakları nasıl kullanacağını öğretir ve faaliyetlerini doğru şekilde organize edip yönlendiririz.

Bir oyuncak ancak bir etkinliğe dahil edildiğinde çocuk için ilgi çekici hale gelir ve etkinliklerini düzenler. Ancak bu her zaman eğitimcilerin önceki çalışmalarının sonucudur. Bir oyuncak, kendi başına, nadiren bir çocuğun etkinliklerini düzenler. Bazı çocukların sürekli ve kasten oyuncaklarını kırmaları şaşırtıcı değil; kimse onlara oyuncakları gerekli kılabacak şekilde nasıl oynayacaklarını öğretmedi. **Bir oyuncuğu nasıl kullanacağını bilmeyen çocuk, onu kırarak kendi yönlendirilmemiş etkinliğine bir çıkış yolu bulur.**¹

¹ Okul öncesi çağındaki çocuklar, oyuncakların nasıl yapıldığını ve içlerinde ne olduğunu görmek için onları yalnızca nadir durumlarda (ve o zaman da sadece daha büyük çocuklarda) kırarlar.

Çocuğun ihtiyaçlarının yanlış karşılanması, bu ihtiyaçların çocuğun gelişiminde değil, olgunluğunda kendini göstermesi ve aktivitelerinin düzenlenmemesi; çocuklarda öfke nöbetlerinin başlıca nedenidir. Şımarık çocuklar, ebeveynleri ve bakıcıları tarafından sorumluluklarını yanlış anlayarak, aşırı miktarda ikram ve eğlenceyle şımartılan çocuklardır. Bir çocuğun ihtiyaçlarını normal bir şekilde geliştirmek ve aktivitelerini sistematik olarak düzenlemek, elbette, onları oyuncaklarla boğmaktan ve ikramlarla tıka basa doyurmaktan çok daha zordur.

Öfke nöbetlerinin bir diğer nedeni de bağımsızlığın kısıtlanmasıdır. Bazı durumlarda, genellikle gerekli olan sürekli gözetim, çocuğun tüm eylemlerinin o kadar sıkı bir şekilde düzenlenmesine dönüşür ki, çocuk özerkliğinden mahrum kalır ve yalnızca kendisine söylenenleri yapmak zorunda kalır. İşte burada, çocuğun öfke nöbetleri bir protesto biçimi, bağımsızlık hakkı için bir mücadele olarak ortaya çıkar.

Çocuğun tüm faaliyetlerini tamamen kontrol etmek, okul öncesi çağdan itibaren gelişen bağımsızlık arzusuna aykırıdır. Sürekli engeller ve yasaklarla karşılaşan çocuk, doğal olarak bu engellerle mücadele eder ve öfke nöbetleri bu mücadelenin tek geçerli biçimidir. Esasen çocuk, kendi iradesini şekillendirme hakkı için savaşılmaktadır. Ancak yetişkinler genellikle zayıf çocukların üzerinde üstünlük kurarak, gelişmekte olan iradelerinin ilk belirtilerini yok ederler. Güçlü çocuklarda bu hatalar, önemli kişilik bozukluklarına, inatçılığa ve olumsuzluğa yol açar. Çocuğun davranışını organize etmek ve izlemek, hiçbir şekilde çocuğu bağımsızlığından mahrum bırakmak anlamına gelmez. Aksine, çocukların davranışlarını düzenleme sisteminin tamamı, bağımsızlığın gelişimini desteklemelidir. Bir yetişkin çocuğun ilgisini çeken bir aktivite önerirse, çocuk tamamen bağımsız hissedecektir, ancak yine de yetişkinin istediğini yapacaktır. Bu elbette, çocuk için kısıtlamaları ve

yasakları ortadan kaldırmak anlamına gelmez. Aksine, bu kısıtlamalar ve yasaklar kesinlikle gereklidir ve çocuk, izin verilen ve ihlal edemeyeceği sınırları bilmelidir.

Ancak izin verilenlerin sınırları, çocuğun aktif katılımına olanak sağlayacak kadar geniş olmalıdır. Tersine, bir çocuğu tamamen bağımsızlığından mahrum bırakmak veya aşırı derecede kısıtlamak, çocuğun doğal olarak izin verilenlerin sınırlarını her yönde, hatta kendisine zarar verecek şekillerde genişletmeye çalışmasına yol açar. Her yaştan çocuğun bağımsızlığının sınırlarını kısıtlamak, eğitimcilerden pedagojik duyarlılık ve incelik gerektirir. İrade gücünü geliştirmek için, mümkün olduğunca bu sınırları genişletmek ve çocuğun genel davranışını izlemek gereklidir.

Son olarak, çocuklarda görülen üçüncü öfke nöbeti türü, özel bir irade biçimi ve en istenmeyen tür olarak görülebilir. Bazı çocuklar, okul öncesi çağdan itibaren bile, isteklerini ağlayarak ve bağırarak elde etmeye alışır. Genel olarak, küçük çocuklar sık sık bağırır ve ağlarlar, ancak bu elbette tüm yetişkinlerin her durumda ağlama ve bağırmanın nedenlerini hemen ortadan kaldırması gerektiği anlamına gelmez. Çocuklar genellikle hoşnutsuzluklarını bu şekilde ifade ederler çünkü henüz başka bir şekilde nasıl ifade edeceklerini bilmezler; kendilerini dizginlemeye, sabretmeye alışkın değillerdir.

Çocuk yetiştirmenin bir parçası da onlara öz denetim ve isteklerini uygun şekilde ifade etme yeteneği kazandırmaktır. Kural olarak, bağırma ve ağlamanın nedenlerini bulmak kolaydır. Eğer bir çocuk gerçekten zor veya hoş olmayan bir durumla karşı karşıya kalırsa, hoşnutsuzluğunun veya sıkıntısının nedenlerini hemen ortadan kaldırmak çok önemlidir. Ancak bazı durumlarda, bir çocuk zorluğun üstesinden kolayca gelebilir ve zor bir durumdan kendi başına bir çıkış yolu bulabilir. Bu durumlarda, onlara yardım edilebilir, ancak yine de engelleri kendi başlarına aşmaları gerekir.

Eğer ağlama ve bağırma sadece sabırsızlığı gösteriyorsa, öz denetim öğrenmeleri ve sabırla beklemeyi öğrenmeleri

önemlidir. Bu durumlarda, bağırmanın nedenlerini hemen ortadan kaldırmaya gerek yoktur. Eğer bir çocuk açsa ama henüz öğle yemeği vakti değilse, ona ekmek ve tereyağı vermeye gerek yoktur; bu sadece iştahını kaçırır; öğle yemeğine kadar beklemelidir. Çocuğun biraz bağırmasına veya ağlamasına bile izin verin; yavaş yavaş sabırla beklemeyi öğrenecektir.

Yetişkinler bir çocuğun çılgınlıklarını ve ağlamasını aşırı acı çekmenin bir ifadesi olarak görüp hemen yardımına koştuklarında ve ihtiyaçlarını anında karşıladıklarında, çocuk çılgınlıklarının ve ağlamalarının yetişkinler üzerindeki etkisine alışır. Ancak zamanla çılgılık atma ve ağlama bir kapris ifadesi haline gelir.

Şunu belirtmek gerekir ki, bu en yaygın öfke nöbeti türlerinden biridir. Bunlar kasıtlı, bilinçli ve amaçlı öfke nöbetleridir. Çocuk artık hayal kırıklığı veya karşılanmamış bir ihtiyaçtan dolayı değil, arzusunun tatminini sağlamak için bağırpıp ağlar. Bağıрма ve ağlama, çocuğun arzularını haklı çıkarma yeteneğinin ve kendi eyleminin yerini alır. Bu tür öfke nöbetlerinin daha küçük çocuklarda değil, daha büyük okul öncesi veya ilkokul çağındaki çocuklarda daha yaygın olması şaşırtıcı değildir. Bu tür öfke nöbetleri, oldukça yüksek bir bilinç ve gözlem gelişim düzeyini varsayar. Örneğin, bir kız çocuğu ödevini yaparken aniden ağlamaya başlar; bir problemi çözmekte zorlanmaktadır. Ancak sadece babası evdeyken ağlar; ağlamaya başlarsa babasının problemi çözeceğini ve kendisinin sadece çözümü yeniden yazması gerekeceğini bilir. Sadece annesi veya büyükannesi evdeyken ağlamaz, çünkü yine de problemi kendisi çözmek zorunda kalacaktır.

Bu durumda çocuk, yetişkinin algılanan zayıflığından faydalanır ve bunu kendi amaçları için kullanır. Tipik olarak, bu tür öfke nöbetleri oldukça seçicidir. Belirli bir kişiye yöneliktir ve o kişi için belirli bir biçim alır.

Bu nedenle bazı çocuklar annelerinin veya büyükannelerinin yanında kaprisli davranırken, onların yokluğunda, yabancıları ziyaret ederken veya

anaokulundayken huysuzluklarını tamamen bırakırlar. Bu durumlarda, ya başkalarını etkilemenin bu yöntemini unuturlar ya da kaprislilik girişimlerinin ilkinde başarısız olduktan sonra davranışlarını değıştirirler.

Yetişkinlerin görevi, çocuğa kendi zayıflıklarını göstermemek, taleplerinde ve isteklerinde ısrarcı olmak ve böylece çocuğu bu tür kaprislerden uzaklaştırmaktır.

İnatçılık

Çocuklarda inatçılık çok çeşitli şekillerde kendini gösterir, ancak biz sadece birine, özellikle de okul öncesi çağındaki çocuklarda en sık görülenine odaklanacağız. Daha küçük çocuklarda ise bazen sadece istenmeyen bir ısrarcılık söz konusu olabilir.

Dört yaşındaki Borya davulla meşgul; bir sopayla coşkuyla vuruyor. Davul çalması rahatsız edici hale geliyor ve yetişkinlerden biri ona durmasını söylüyor. Borya sadece itaat etmiyor, aynı zamanda daha da yüksek sesle vurmaya başlıyor. Şimdi Borya'ya hemen gürültü yapmayı bırakması için bağıyorlar. Sonra biri davulu elinden almaya çalışıyor. Borya direnince bir mücadele başlıyor. Ve sonunda davul elinden alındığında, saldırganına yumruklarını savurarak saldırıyor.

Bu örneği inceleyelim. Bu tatsız olaya yol açan koşulları inceleyelim. Belki de çocuğun kasıtlı olarak dikkat çekme, kendini ilgi odağına yerleştirme isteğiydi. Bu, her zaman ilgi odağı olmaya alışmış çocuklarda bazen olur. Bu durumda, Boris'in davranışı, çocuğun şımarıklığının, kötü alışkanlıklar geliştirmesinin açık bir ifadesidir ve bu nedenle bu tür davranışlar inatçılık olarak yorumlanabilir.

Belki de şımarık, kötü huylu bir çocuk, orada bulunan bir yetişkinin bir tür reddiyle gücenmiştir. Bu durumda, Borya'nın davranışı doğrudan bir protesto, birine hoş olmayan bir şey yapma isteğı olurdu. Tüm bu durumlar tamamen mümkündür. Ancak bu örneği, bir çocuğun davranışının sinir

sisteminin özelliklerine bağlılığını göstermek için verdik. Borya'yı inatçı bir çocuk olarak değerlendirmek zor; o, kolayca heyecanlanan bir sinir sistemine sahip bir çocuktur. Davulun sesi Borya'yı heyecanlandırdı, bu yüzden davula gittikçe daha sert vurdu. Büyüklerinin bağırışları onun heyecanını dindirmede, aksine ek bir dış uyarıcı gibi yoğunlaştırdı. Davul için mücadele Borya'yı aşırı heyecan durumuna getirdi. Bu davranış, aşırı heyecanlanabilirliğinin basit bir tezahürüdür. Hiç de gücenmedi ve çevresindekilere kötü bir şey yapmak istemedi. Ayrıca herkesin dikkatini çekmeye alışkın değildi. Sadece çok kolay heyecanlanan ve aşırı heyecanlanan bir çocuktur. Bu, çocuğun yetiştirilmesinde dikkate alınması gereken sinir sisteminin bir özelliğidir .

Yetişkinler, çocuklarının özel sinir sistemlerini dikkate almalıdır. Tüm çocuklar kolayca heyecanlanır, ancak bazılarının sinir sistemi özellikle hassastır. Bu çocuklar özel ilgi gerektirir. Gürültülü ve hareketli oyunlar onlar için dikkatlice düzenlenmeli ve çocuğun heyecanının başladığı fark edildiğinde, daha sakin bir aktiviteye yönlendirilmelidir. Ancak bu zorla yapılmamalıdır. Borya'nın dikkati, ona yeni bir resim göstererek veya farklı bir oyun başlatarak dağıtılabilir. Grup halinde, hareketli veya gürültülü bir oyun sırasında aşırı heyecanlanan bir çocuğa, acil ve kesinlikle gerekli bir görev verilebilir. Her yetişkin, çocuğu heyecandıran oyundan, kısa bir süreliğine bile olsa, dikkatini dağıtmanın bir yolunu her zaman bulacaktır.

Başka bir örnek ele alalım. Anaokulunda okuyan bir kız çocuğu iyi bir şairdir. Yetimhanedeki ebeveynleri ziyarete gelen misafirleri kızlarının başarılarıyla tanıştırmak isterler. Ancak kız, dudaklarını sıkıca birbirine bastırarak sessiz kalır ve kimseye bakmaz. Bu durumda da inatçılık değil, sadece kızın sinir sisteminin bir tezahürü olabilir: sinir sistemi güçlü dış uyaranlardan kolayca etkilenir. Yabancılar böylesine aşırı güçlü bir tahriş edici unsur olur ve çocuk dudaklarını bile açmadan sessiz kalır. Ne sertlik ne de nazik ikna işe yarar.

Çocuğun bu durumdan çıkması için zamana ve sakin bir ortama ihtiyacı vardır.

Bir anaokulundaki öğretmen, dört buçuk yaşındaki bir çocuğu “inatçı” olarak nitelendirdi. Onun “inatçılığı”, öğretmenin sert uyarısıyla yakalandığı anda olduğu yerde ve neredeyse aynı pozisyonda kalmasından ibaretti. Birkaç dakika boyunca tamamen hareketsiz kaldı, uyandırılmadı. Bu uyuşukluk halinden yavaş ve kademeli olarak, ancak onu tetikleyen dış uyaranlar etkisini yitirdiğinde çıktı. Öğretmenin onu bir süre görmezden gelmesi, hatta daha iyisi, odadan çıkması gerekiyordu. Bu inatçı bir çocuk değildi, ancak I. P. Pavlov’un sınıflandırmasına göre, geçici olarak zayıf ve dengesiz sinir sistemi tipine ait olarak sınıflandırılabilir bir çocuktu.

Sinir sistemi tamamen sağlıklı olan çocuklar arasında bile, hem aşırı heyecanlı hem de aşırı çekingen çocuklar bulunur ve bazı çocuklar bazı durumlarda hafif heyecanlanmayı, diğer durumlarda ise aynı derecede hafif çekingenlikle birleştirir.

Çocuğun sinir sisteminin eşsiz doğasını dikkate almalı, ona saygı duymalı ve çocuğun irade gücüyle bu özelliklerin üstesinden gelebilmesi için koşullar yaratmalıyız. Ancak, çocuğu aşırı heyecanlı veya çekingen olmaktan zorla vazgeçirmeye çalışmamalıyız. Sürücüler ve öğretmenler çocukları aşırı heyecanlı veya çekingen oldukları için azarladıklarında veya cezalandırdıklarında, sinir sistemlerindeki dengesizliği daha da kötüleştirirler.

Bir örnek verelim. Seryozha okula zaten iyi okuma ve yazma becerisiyle başlamıştı. Ne yazık ki, aldığı öğretmen pedagojik duyarlılıktan yoksundu. Yeni okul ortamı Seryozha üzerinde derin bir etki yarattı. Okula başlamadan önce canlı ve sosyal bir çocuk olan Seryozha, içine kapandı ve sıra arkadaşıyla bile neredeyse hiç konuşmadı. Öğretmene soru sorulduğunda ayağa kalkıp dudaklarını sıkıca kapatarak inatla sessiz kaldı. Bu tür birkaç olaydan sonra, öğretmen inatçı bir çocukla karşılaştığına karar vererek, inatçılığını sertlikle kırmaya karar verdi. Öğretmenin çocuğun “inatçılığı”

hakkında şikayet ettiği veliler Seryozha'yı cezalandırdı. Öğretmenin hatası, çocuğun sinir sistemini hesaba katmaması ve Seryozha'ya basit bir şekilde hitap etmesinin bile, sertlik ve cezaların da etkisiyle, onun içine kapanıklığını daha da artırdığını fark etmemesiydi. Seryozha'nın giderek derinleşen istikrarsızlığına ek olarak, okul öncesi dönemden beri hayalini kurduğu öğrenmeye ve okula karşı olumsuz bir tutum geliştirdi ve yoğunlaştı. Bu sorun ancak dışarıdan müdahale ile düzeltildi. Çocuk farklı bir öğretmene transfer edildi ve bu öğretmen birkaç gün boyunca Seryozha'yı tamamen görmezden gelirken, onu yakından takip etti. Çocuğun daha hareketli hale geldiğini fark eden öğretmen, ona hitap etmeye başladı, ancak çok sevgi dolu bir şekilde. Ayrıca başlangıçta Seryozha'ya yanıtını hazırlaması için zaman verdi. Genellikle “Şimdi Vanya bunu yapacak, sonra da Seryozha şunu yapacak” gibi şeyler söylüyordu. Çocuk zorluklara yanıt vermeye başladı ve kısa sürede sınıf arkadaşları kadar sosyal ve aktif hale geldi. Ebeveynleri de buna katkıda bulundu: Sadece çocuklarını okulda sergilediği davranışlardan dolayı cezalandırmayı bırakmakla kalmadılar, aynı zamanda birer birer Seryozha'ya okul deneyimlerinden, öğrenmekten ne kadar keyif aldıklarından ve sınıfta ne kadar çok şey öğrendiklerinden bahsetmeye başladılar. Öğretmen ve ailesinin işbirliği sayesinde çocuğun sınıftaki davranışı önemli ölçüde değişti: okula ve derslerine ilgi duymaya ve onları sevmeye başladı.

Bazı dikkatsiz ve yeterince duyarlı olmayan ebeveynler ve bakıcılar, “inatçılığı” aşmaya çalışırken ve çocuğun sinir sistemini göz ardı ederek, çok yavaş ve sistematik bir şekilde aşılması gereken bir şeyi kırmaya çalışırlar. Bu tür girişimlerin zararı çok büyüktür. Bu bakıcılar sadece çocuğun sinir sistemine zarar verebilirler. Dahası, bu durum çocuk ile bakıcı arasında bir engel, derin bir yabancılaşma yaratır.

Ebeveynlerin ve eğitimcilerin aslında var olmayan bir inatçılığı gördüğü başka durumlar da vardır.

Kolya (5 yaşında) genellikle şımarık olmayan ve gösterişsiz bir çocuktur. Ancak bir gün Kolya'nın davranışı

inatçı görünmeye başladı. Babası öğle yemeği için hamur işleri getirmiş ve bir tepsi dolusu hamur işini büfeye koymuştu; herkes öğle yemeğinden sonra yiyecekti. Kolya hemen hamur işini istedi. Genellikle herkesle birlikte öğle yemeği yer ve iyi beslenirdi, ancak şimdi çorba veya ana yemeği yemeyi reddetti; sadece hamur işini istedi. Onunla mantıklı bir şekilde konuşmaya, onu cezalandırmaya çalıştılar, ama hiçbir şey işe yaramadı: öğle yemeği istemiyordu; sadece hamur işini istiyordu.

Ancak bu durumda, çocuğun davranışı inatçılığın bir göstergesi değildir. İsteddiği yiyeceğin görüntüsü, çocuk için çok sinir bozucu olmuş, normal iştahını ve davranışını bozmuştur. Aynı şey, bir çocuğa istediği oyuncak zamanında verilmediğinde de olur; düzgün bir rutine ve normal davranış kurallarına uyma yeteneğini kaybeder. Hiçbir ikna veya ceza, çocuğu yıkanmaya, giyinmeye, akşam yemeğine oturmaya veya yürüyüşe çıkmaya ikna edemez. Çocuğun davranışı düzensiz olacaktır. Bir pastanın görüntüsüyle iştahın bozulması ve istenen oyuncağın görüntüsüyle normal ve doğru davranışın bozulması, çok güçlü bir dış uyaranın çocuk üzerinde derin bir etki yaratması, beyninin tüm aktivitesini anında yeniden düzenlemesi ve böylece çocuğun davranışını belirlemesi nedeniyle meydana gelmiştir. Bu durumda ikna veya ceza, yalnızca belirli bir beyin bağlantı sisteminin uyarılmasını yoğunlaştırır ve genel davranışını daha da düzensizleştirir.

Bunu “inatçılık” diye nitelendirenler, okul öncesi veya ilkokul öğrencisinin iradesini anlamıyorlar. Çok güçlü bir dış uyarana karşı koyamaz ve böyle bir anda çocuktan iradeli davranış beklemek imkansızdır. Ebeveynler ve bakıcılar, çocuğun normal durumunu bozan koşulları kendileri yaratmışlardır. Bu durumda, boyun eğmeli ve bir dahaki sefere aynı hatayı tekrarlamamalıdır.

Bazen bir çocuğu bir vaatle motive etmek kabul edilebilir: akşam yemeğinden sonra, iyi yerse pasta alacak. Sadece ne istediklerinin bir görüntüsünü ileten bir kelime daha az etkili bir uyarıcıdır, ancak bazen davranışlarını

bozabilir. Bir çocuğa, “Yürüyüşe çık, sonra annen sana çok güzel bir şey verecek” denir. Eğer yürüyüş çocuğu hemen ilgilendirmiyor ve onu vaatten uzaklaştırmıyorsa, sürekli eve gitmeyi özleyecek ve yetişkinler ona “İnatçı çocuk!” diyeceklerdir. Oysa onlar sadece isteklerinde çok ısrarcıdırlar ve eğitimcilerin bu istekleri tam da tatmin edilemeyecekleri bir zamanda uyandırmalarına gerek yoktur. Çocukluktaki gerçek inatçılık, çoğu zaman yetişkinlerin yasaklamalarına ve ikna çabalarına rağmen, kişinin kendi isteğini yerine getirme konusundaki ısrarcı arzusunda kendini gösterir. İnatçı bir kişi tüm argümanları dikkate almaz; “hayır” kelimesini kabul etmez; isteği onu yönetir.

İnatçılığın kökeni yetiştirilme tarzında aranmalıdır. İnatçı çocuklar, o zamana kadar isteklerini yerine getirmede hiçbir engelle karşılaşmamış olanlardır. Yaşam ve yetiştirilme koşulları, isteklerinin, onları elde etmek için önemli bir çaba sarf etmelerine gerek kalmadan, anında yerine getirilmesini sağlamıştır. Bu çocuklar ihtiyaç duydukları veya arzu ettikleri her şeyi hazır olarak almışlardır.

Vatanımız her geçen yıl daha da zenginleşiyor. Sosyalist toplumun tüm üyelerinin refahı artıyor. Sovyet çocukları gelişimleri için ihtiyaç duydukları her şeye sahipler; barınma, giyim veya yiyecek eksikliğinden muzdarip değiller. Mükemmel okullara ve anaokullarına, sanatoryumlara, tiyatrolara ve parklara sahipler.

Bu koşullar altında, ebeveynler ve bakıcılar çok önemli bir sorumlulukla karşı karşıyadır: çevrelerindeki dünyaya karşı tüketimci bir tutum geliştirmekten kaçınmak. Maddi refah içinde yaşayan, her arzusu tamamen karşılanan bir çocuk, haklarına dair tek taraflı bir görüş geliştirebilir. Doğduğu günden itibaren her şeyi hazır olarak alan çocuklar, hediyeleri ve eğlenceyi doğal bir şey olarak kabul eder. Daha sonra, ebeveynlerinin onları beslemek, giydirmek, ihtiyaç duydukları her şeyi sağlamak ve eğlendirmekle yükümlü oldukları fikrini geliştirebilirler; kendileri ise kimseye karşı bir yükümlülük hissetmezler. Ebeveynleri tarafından

şımartılan böyle bir çocuk, tamamen bir tüketici olarak büyür ve zamanında önlem alınmazsa bencil hale gelir.

Komünist eğitim, her şeyden önce, kolektivist bir bireyin eğitimidir.

Bilinçleri öncelikle yakın ailelerine, daha sonra da bir bütün olarak topluma yöneliktir. Bu, çevrelerindeki özen göstermenin onların öncelikli kaygısı olduğu anlamına gelir. Bu bir kişilik özelliği haline gelir. Çocuğun bilincini başkalarının yararına odaklamak, bir görev duygusu, davranışları ve başkalarının iyiliği için sorumluluk duygusu geliştirir. Bu nedenle, okul öncesi çağdan başlayarak sorumlulukları yerine getirmenin önemi büyüktür. Belirli bir sorumluluk seti, çocuğun gerçekliğe karşı uygunsuz tutumunu önlemenin ve aşmanın ilk adımıdır.

Eğer bir çocuk bencil ise ve sadece kendi isteklerini düşünüyorsa, bu ahlaki yetiştirilmesinde büyük hatalar yapıldığını gösterir. Olumsuz kişilik özellikleri kendiliğinden gelişmez veya baştan beri onlarda doğuştan var olmaz, aksine ebeveynlerin ve bakıcıların çocuğu kendilerine ve başkalarına göre uygunsuz bir konuma yerleştirmelerinden kaynaklanır. Çocuğa her şeyi sağlarlar, her arzusunu yerine getirirler ve karşılığında hiçbir şey talep etmezler, ona ebeveynlerine veya topluma karşı sorumluluk veya görev duygusu aşılamayı başaramazlar. Çocuk küçükken, ona sadece zevk vermeyi, onu eğlendirmeyi ve tüm sorumluluklardan ve zorluklardan korumayı amaçlıyorlardı. Çocuğu herhangi bir şeyi reddederek veya yasaklayarak üzmeyi mümkün görmüyorlardı; onu sıkıcı herhangi bir görevi yapmaya zorlamayı imkansız buluyor, bunun yerine kendileri yapmayı tercih ediyorlardı. Çocuk büyüdü. Şimdi okula gidiyor. İsteklerinin yelpazesi önemli ölçüde genişledi ve bunların çoğu ya zor ya da yerine getirilmesi imkansız. Ancak bu çocuk, isteklerine veya niyetlerine engel olmaya alışkın değil ve şimdi onlarla mücadele etmesi çok daha zor. Ona aşılanan olumsuz kişilik özelliklerinin üstesinden gelmek için hemen önlemler alınmazsa, isteklerine boyun eğmeye devam ederse, bunlar daha sonra kabul edilemez biçimler alabilir.

Şımarık, inatçı ve dizginsiz bir çocuğu yeniden eğitmek öncelikle ona belirli sorumluluklar vermeyi içermelidir. Çocuğun iradesini geliştirmede basit sorumlulukların önemini, ahlaki önemlerini vurgulayarak zaten ele aldık. Sorumlulukların varlığı ve bunların sürekli olarak yerine getirilmesi, çocuğun ahlaki yeniden eğitiminin temelini oluşturacaktır ve bu, inatçılığın üstesinden gelmenin en önemli koşullarından biridir; inatçılığın kaynağı ise öncelikle ahlaki eğitimdeki hatalardır.

Çocuğun kişisel istek veya ruh halinden bağımsız olarak yerine getirmesi gereken sistematik sorumlulukların varlığı, irade gücünün gelişmesi için de bir ön koşuldur. Belirli işleri kesinlikle yapmak ve belirli hedeflere ulaşmakla yükümlü olan çocuk, özellikle kendi içinde ortaya çıkan engelleri aşmak zorunda kalacaktır: çalışma yetersizliğini ve isteksizliğini aşmak. Akademik veya ev içi olsun, üstlendikleri iş, yalnızca ahlaki gelişimlerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda dizginsiz taleplerinin üstesinden gelmelerine de yardımcı olur.

Ebeveynlerin ve bakıcıların görevi, çocuğun kendisine verilen sorumlulukları yerine getirmesini sürekli ve sistematik bir şekilde talep etmektir. Zaman içinde, bu tutarlı yerine getirme, çocuğun isteklerini tatmin etmenin bir ön koşulu olarak hizmet edebilir. Daha sonra, çocuğun ahlaki deneyimi bu sorumlulukları yerine getirerek geliştikçe, başkalarından beklentileri de yaşına uygun bir içeriğe sahip olacaktır.

Bölüm V. OKUL ÇAĞINDAKİ KÜÇÜK ÇOCUKLARDA İRADE GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ

1. Çocuğun Okula Hazırlığı Üzerine

Çocuğun okula başlamasıyla birlikte temel faaliyeti öğrenme olur; bu süreçte çocuğun kişiliği şekillenir ve irade yetenekleri daha da gelişir.

Okul öncesi dönemde çocuklar okula başlamaya hazırlanırlar. Daha üst düzey bir aktiviteye -öğrenmeye- geçiş için en önemli koşullardan biri, çocuğun yaşına uygun görevleri yerine getirme yeteneğini geliştirmektir. Bu görevler, çocuğun kişisel isteklerinden veya ruh halinin kaptislerinden bağımsız olarak, sistematik bir şekilde yerine getirilmelidir.

Bir çocuk, okul öncesi çağının sonuna doğru, (yetişkinlerin bakış açısından) basit olan görevlerle iyi başa çıkabiliyorsa, öz bakım ve aileye hizmet gibi dikkat ve çaba gerektiren bazı basit ama kendisi için ciddi sorumlulukları sistematik bir şekilde yerine getiriyorsa, bu, okulun ona yüklediği daha karmaşık sorumlulukları yerine getirmeye hazır olduğunun en önemli göstergelerinden biridir.

Yedi yaşına gelindiğinde, bir çocuk okula gitme konusunda net bir istek geliştirir. Okul çağına gelmeden çok önce, birçok çocuk daha büyük erkek ve kız çocuklarının veya kardeşlerinin örneğini takip ederek okula gitmek ister. Bu yaşta, okulu yeni neşe ve eğlence kaynağı olarak görürler. Yedi yaşına gelindiğinde, çocuklar okuma ve yazmayı öğrenme konusunda net bir istek geliştirirler; yani, daha önce

erişemedikleri etkinliklere katılmak ve okulun sağladığı bilgi ve becerileri edinmek isterler.

Birçok ebeveyn ve eğitimci, çocuğu okula hazırlamanın, okulda edineceği bilgilerin temelini aktarmakla sınırlı olduğunu düşünme hatasına düşüyor. Öğrenciyi okula hazırlamanın en önemli görevlerinden biri, istek ve ruh hallerinden bağımsız olarak görevlerini yerine getirme yeteneğini geliştirmek ve okulun sağladığı bilgi ve becerileri öğrenme arzusunu geliştirmektir.

Bir çocuk okula başladığında, Sovyet toplumuyla yeni bağlantılar ve ilişkiler kurulur. Ebeveynler onları buna okul öncesi dönemde bile hazırlarlar. Ebeveynler çocuklarına, her yetişkinin sorumluluğunun çalışmak olduğunu, ancak bir okul çocuğunun sorumluluğunun her şeyden önce öğrenmek olduğunu açıklamalıdır.

Okul öncesi dönemde bile çocuklar, insan emeğine ve akranlarının akademik çalışmalarına saygı duymayı öğrenmelidir. Okul öncesi çocuklar her yerde çalışan insanları görürler ve ebeveynler çocuklarına insan emeğinin önemini ve faydasını göstermek için her fırsatı değerlendirmelidir.

Yetişkinlerin çalışmaları ve yaratıcı faaliyetleri her zaman çocukları cezbeder. Büyüklerini çalışırken gözlemleyen çocuklar, yaratıcı çalışmanın sevincini erken yaşlardan itibaren deneyimlemeye başlarlar. Bu sevinç ve çalışma zevkinin farkına varmaları giderek artar ve özellikle tamamen bağımsız olarak faydalı bir şey başardıklarında, gözlemciden katılımcıya doğru ilerledikçe bunu daha derinden yaşarlar. Ancak deneyim onlara, faydalı ve gerekli bir şey yapmanın çoğu zaman zor olduğunu, çok şey bilmeleri ve öğrenmeleri gerektiğini de gösterecektir.

Bu çocuğun deneyiminden yola çıkarak, onlara okulda okumanın önemini ve gerekliliğini, ne kadar çok şey öğrenilebileceğini ve okulda hangi çeşitli ve önemli becerilerin kazanılabileceğini açıklamamız gerekiyor. Bu, gelecekteki bilgi ve becerileri için ufuklar açar. Okul öncesi çağındaki bir çocuğa birinci sınıfta neler öğreneceği anlatılmalıdır. Ve dolayısıyla, her yeni okul yılı, önümüzdeki

yıl edinecekleri yeni bilgi ve becerilere bir bakışla başlamalıdır.

Çocuklarının okul çalışmalarını bir şekilde kendi veya ebeveynlerinin işi haline getiren ebeveynler, çocuğun okula ve öğrenmeye karşı sağlıklı ve bir görev, bir sosyal sorumluluk olarak yaklaşmasını baltalarlar. Çocuk, diğer çocuklarla birlikte bir topluluk içinde yaşayacaktır. Onlara erken yaşta öğrenmenin çocuğun sorumluluğu olduğu, iyi ve mükemmel okul çalışmalarının Sovyet devletinin onlardan beklediği şey olduğu öğretilmelidir.

2. Okul Çağındaki Küçük Çocukların Ev Sorumlulukları Üzerine

Çocuğun ev işleri, yalnızca iradesinin gelişimini ve okula hazır oluşunu etkilemekle kalmaz, aynı zamanda komünist ahlakın gelişiminde de önemli bir rol oynar.

Çocuğun belirli sorumlulukları yerine getirmesi, onu çevresindeki insanlarla doğru ilişki kurmaya yönlendirir.

Çocuk, başkalarına karşı sorumluluklarını hissetmeye ve anlamaya başlar. Bağımlılığı önlemede sorumlulukların öneminden zaten bahsetmiştik; bu, sosyalist bir toplumda tamamen kabul edilemez bir kişilik özelliğidir. Bu özellik, çocuğun doğal bir niteliği değil, çocuğun çevresindekilerden sadece alıp onlara hiçbir şey vermediği yanlış bir yetiştirmenin sonucudur. Aile içinde büyürken hiçbir sorumluluğu olmayan çocuklar genellikle çalışma veya engelleri aşma konusunda yetersiz kalırlar.

Önde gelen Sovyet eğitimci A. S. Makarenko, çocukların sorumluluklarını yerine getirmelerine büyük önem vermiştir. Aile eğitimi üzerine verdiği derslerde, ebeveynlerin çocuğun sorumluluklarının her şeyden önce çocuğun doğru gelişimi için gerekli olduğunu hatırlamaları gerektiğinin altını çizmiştir.

Bazı aileler ev işlerinde çocukların yardımına ihtiyaç duymaz. Ancak bu, çocuğa belirli sorumluluklar verme ihtiyacını ortadan kaldırmaz ve bunlar kısa süreli görevler değil, uzun bir süre boyunca sistematik olarak yerine getirilen sürekli görevler olmalıdır. Çocuğun ev işleri aile için gerekli olduğunda, çocuğu bireysel işlerle yüklemek yerine, ev işlerine sistematik katılımının tanımlanmış bir kapsamı oluşturulmalıdır. Çocuk büyüdükçe, bu kapsam doğal olarak genişler ve sorumlulukları giderek daha karmaşık ve zorlayıcı hale gelir. Makarenko şöyle yazıyor:

“Önemli olan, çocuğa araçları seçme konusunda bir miktar özgürlük verilmesi ve yapılan işin kalitesi ve sorumluluğu konusunda bir miktar yükümlülük taşımasıdır. Çocuğa şunları söylerseniz pek faydası olmaz:

-İşte sana bir süpürge, bu odayı süpür, şöyle şöyle yap.

Çocuğunuza belirli bir odayı uzun süre temiz tutma sorumluluğunu vermek en iyisidir; ancak bunu nasıl yapacakları tamamen onlara kalmış ve sorumluluk onlara aittir. İlk durumda, çocuğa sadece fiziksel bir görev vermiş olursunuz; ikincisinde ise organizasyonel bir görev vermiş olursunuz; ikincisi çok daha zorlayıcı ve ödüllendiricidir. Sonuç olarak, görev ne kadar karmaşık ve bağımsız olursa, pedagojik açıdan o kadar iyi olur. Birçok ebeveyn bunu dikkate almaz. Çocuklarına şu veya bu görevi verirler, ancak küçük görevlere dağılırlar. Bir çocuğu bir şey almak için markete gönderirler, ancak ailenin sabun veya diş macununa sahip olduğundan emin olmak gibi belirli, sürekli bir görev vermek çok daha iyi olurdu.

Çocukların aile hayatına katılımı çok erken başlamalıdır. Oyunla başlamalıdır. Çocuğa oyuncaklarının bütünlüğünden, oyuncakların saklandığı ve oynandığı alanın temizliğinden ve düzeninden sorumlu olduğu öğretilmelidir. Bu görev en genel terimlerle ortaya konmalıdır: temiz olmalı, dökülme veya leke olmamalı ve oyuncaklar tozdan arındırılmış olmalıdır. Elbette bazı temizlik teknikleri gösterilebilir, ancak genel olarak, toz almak için temiz bir beze ihtiyaç duyduklarını kendilerinin anlamaları, annelerinden bu bezi istemeleri, bu

beze belirli hijyenik şartlar koymaları, daha iyi bir bez talep etmeleri vb. iyi olur. Benzer şekilde, kırık oyuncakların tamiri de, elbette ellerinde gerekli malzemeler olması koşuluyla, yapabilecekleri ölçüde onlara bırakılmalıdır.

Çocuklar büyüdükçe, ödevler daha karmaşık hale gelmeli ve oyunlardan ayrılmalıdır.”

Makarenko, bir çocuğun yerine getirebileceği belirli sorumlulukların örnek bir listesini sunuyor. İşte bunlardan bazıları:

- “1. Odadaki veya dairenin genelindeki çiçekleri sulayın.
2. Pencere pervazlarındaki tozu silin.
3. Akşam yemeğinden önce sofrayı hazırlayın.
4. Tuzlukları ve hardal kaplarını gözlem altında tutun.
5. Babanızın masasına göz kulak olun.
6. Kitaplığınızdan veya kitaplığınızdan sorumlu olun ve düzenli tutun.
7. Gazeteleri teslim alın ve yeni gazeteleri okunanlardan ayırarak belirli bir yere koyun.
8. Yavru kedi veya köpeği besleyin.
9. Lavaboyu temiz tutun, babanız için sabun, diş tozu ve ustura alın.
10. Ayrı bir odada veya odanın ayrı bir bölümünde kapsamlı bir temizlik yapın.
11. Elbisenizdeki kopmuş düğmeleri diki; bunun için gerekli ekipmanı her zaman yanınızda bulundurun.
12. Kiler dolabını düzenli tutmaktan sorumlu olun.
13. Kendi elbisenizi, küçük erkek kardeşinizin elbisesini veya ebeveynlerinizden birinin elbisesini temizleyin.
14. Odayı portreler, kartpostallar ve reproduksiyonlarla dekore etmeye özen gösterin.
15. Ailenin sebze veya çiçek bahçesi varsa, ekim, bakım ve meyve hasadı da dahil olmak üzere, bu bahçenin belirli bir bölümünden sorumlu olun.

Makarenko şöyle yazıyor: “Her aile, az çok ilgi çekici ve yönetilebilir birçok benzer iş bulacaktır. Elbette, bir çocuk aşırı miktarda işle yüklenmemelidir, ancak her durumda, ebeveynlerin ve çocuklarının iş yükleri arasındaki farkın fark

edilmeyecek kadar az olması çok önemlidir. Eğer bir baba veya anne ev işleriyle özellikle zorlanıyorsa, çocukların onlara yardım etmeleri teşvik edilmelidir. Bunun tersi de olabilir: Eğer bir ailenin evde çalışan bir yardımcısı varsa, çocuklar genellikle kendi başlarının çaresine bakabilecekleri durumlarda onun işlerine bağımlı olmayı öğrenirler. Ebeveynler bu alanı dikkatlice incelemeli ve mümkün olduğunca evde çalışan yardımcının çocukların yapabileceği ve yapması gereken işleri yapmamasını sağlamalıdır.”

Çocuklar okuldayken, okulun onlara önemli miktarda ödev yüklediğini her zaman hatırlamak önemlidir. Doğal olarak, bu ödevler en önemli ve öncelikli sorumluluk olarak kabul edilmelidir. Çocuklar, okul çalışmalarında sadece kişisel değil, aynı zamanda sosyal bir işlevi yerine getirdiklerini, okul çalışmalarının başarısından sadece ebeveynlerine değil, devlete de karşı sorumlu olduklarını açıkça anlamalıdır. Öte yandan, sadece okul çalışmalarına saygı gösterilirken, işle ilgili diğer tüm görevlerin göz ardı edilmesi yanlıştır. Okul çalışmalarının bu şekilde izole edilmesi çok tehlikelidir, çünkü çocukların ailelerinin hayatını ve çalışmalarını tamamen göz ardı etmelerine yol açar.¹

3. Bir Görev Olarak Çalışmak

Eğitim faaliyetleri, günlük ve zorunlu bir etkinlik olarak, topluma karşı belirli sorumlulukların yerine getirilmesi olarak, okul çağında irade gücünün gelişmesinde çok önemlidir. Daha küçük yaştaki öğrencilerin oyunları ve özellikle bireysel ödevlerin veya düzenli aile sorumluluklarının yerine getirilmesi, çocuğun kişiliğinin gelişmesi ve özellikle irade gücünün geliştirilmesi için önemini korurken, tüm faaliyet biçimleri arasında en

¹ 1) A. S. Makarenko, Eserler, Cilt IV, RSFSR Pedagoji Bilimleri Akademisi, 1951, s. 399-402.

karmaşık ve sorumluluk gerektiren öğrenme, artık belirleyici bir öneme sahiptir.

Bir çocuk okula başladığında derin bir değişim yaşar; bu değişim elbette yeni ortam, yeni etkinlikler ve yeni insanlarla birlikte olmaktan büyük ölçüde etkilenir. Ancak bu deneyim, okula, ebeveynlere ve akran grubuna karşı sorumluluk duygusunun unsurlarını da içerir. Çocuklarının yeni ortama hızla uyum sağlamalarını sağlamaya çalışan ebeveynler ve öğretmenler, aynı zamanda bu unsurların gelişimini, çocuğun okulun ilk günlerine özgü bir sorumluluk duygusuna, öğrenmeye karşı tutarlı ve sorumlu bir tutuma ve öğrenci statüsüne karşı sorumlu bir tutuma dönüştürmeyi de desteklemelidir.

Okul öncesinden okula geçiş, bir öğrencinin hak ve sorumluluklarının ilk ve en temel deneyimi, bir çocukta ortaya çıkan topluma karşı ilk sorumluluk duygusu, hayatta eşsiz bir olgudur. Gelecekteki yaşamlarında birçok olay yaşanacak, ancak bunlar farklı, daha olgun bir yaşta gerçekleşecek ve önemleri yine de çok önemli olabilir, ancak tamamen farklı olacaktır.

Okul öncesi çağındaki bir çocuğun yerine getirdiği tüm ailevi sorumluluklar ve görevler, yetişkinlerden gelen bir güven işareti olsa da, özünde hayatlarında çok az değişiklik yaratır. Ancak bir çocuk ilk kez okula başladığında, tüm hayatında temel değişiklikler meydana gelir: Artık sadece okula gitmekle, sadece davranış kurallarına uymakla yükümlü değildir; bir okul çocuğudur ve bu da ona belirli sosyal sorumluluklar yükler. Her yerde bir okul çocuğu olduğunu hissetmeli ve hatırlamalıdır. Sokaktaki, evdeki ve büyük ve küçük aile üyeleriyle olan etkileşimlerinde, okul davranış kuralları tarafından yönlendirilir. Aynı zamanda yeni haklar kazanır, çünkü akademik faaliyetleri sadece onlar için zorunlu değil, aynı zamanda çevrelerindeki kişiler tarafından da değerli ve saygı duyulan bir şeydir.

Bir çocuk, çevresindeki herkesin günlük olarak yaptığı işi ciddiye aldığını hissetmelidir. Bunun eksikliği çocuğu

düzensizleştirir ve okul çalışmalarına olan bağlılığını zayıflatabilir.

Bir örnek verelim. Okuldaki ilk günlerinden birinde, Yura K., diğer çocuklarla birlikte, öğretmen tarafından ertesi gün evden 10 beyaz ve 10 kırmızı kibrit getirmekle görevlendirildi. 10 beyaz kibrit hızla bulundu ve dikkatlice bir torbaya konuldu, ancak evde kırmızı kibrit yoktu. Yura evin içinde koşturdu—kırmızı kibrit yoktu. Çocuk üzgündü ve öğretmenin görevini yerine getirememesinden dolayı acı çekti. Sonunda, işten dönen ve biraz kırmızı mürekkep getiren babasının yardımıyla, sıradan kibritler kırmızıya boyandı, ocakta kurutuldu ve dikkatlice beyaz kibritlerle birlikte bir torbaya konuldu. İçin rahatlayan çocuk uykuya daldı ve ertesi gün okula koştu, memnun bir şekilde. Ancak bazı çocukların hiç kırmızı kibrit getirmediği, bazılarının ise görevi hiç tamamlamadığı ortaya çıktı. En kötüsü de, öğretmen ödevini titizlikle tamamlayan o çocukların çabalarını hiç takdir etmedi. Onlara hiç dikkat bile etmedi ve zaten kırmızı kibritlere de gerek yoktu:

Yetişkinler, çocuklara görev verirken veya davranış kuralları belirlerken, bu görevlerin tamamlanmasını talep etmeli ve performanslarını değerlendirmelidir. İlkokul seviyesinde değerlendirme hemen yapılmalıdır: bu, çocuğun sorumluluklarına karşı sorumlu tutumunu destekler. Öğretmenlerin bunu yapacak zamanı yoksa, bu değerlendirmeyi ebeveynler yapmalıdır.

Bir çocuğun okula başlaması, sadece yeni ve daha karmaşık sorumluluklar değil, aynı zamanda daha önce sahip olmadığı bazı yeni hakları da beraberinde getirir. Çocuğun ödevlerini hazırlayabileceği bir yere ihtiyacı vardır. Bu alan, yaşam koşulları nedeniyle tamamen kişisel kullanımına tahsis edilemediği durumlar dışında, ödev saatlerinde boş olmalıdır. Ödev hazırlığı için, başka hiçbir şeyle meşgul edilmeyecek belirli bir zaman dilimi ayrılmalıdır. Aşırı durumlarda, ebeveynlerin hatası nedeniyle bu kural ihlal edilirse, çocuğa ebeveynlerin bu şekilde davranmak zorunda kaldıkları, özel bir istisna olarak hareket ettikleri ve bu tür ihlallerin tekrar

etmemesi için önlemler alacakları açıklanmalıdır. Bu durumda çocuk, haklarının ve eğitim faaliyetlerinin ebeveynleri tarafından saygı gördüğünü öğrenir ve kendisi de onlara karşı sorumlu tutumunda güçlenir. Ebeveynler, geçerli bir sebep olmadan günlük rutinlerini bozarsa, derslerine müdahale ederse veya küçük kardeşlerinin ödevlerini bölmesine engel olmazsa, çocuk kısa sürede akademik çalışmalarına evde saygı duyulmadığını, aile hayatında ve dolayısıyla kendi hayatında ikinci planda kaldığını hissedecektir. Doğal olarak, çocuğun yeni etkinliğine karşı tutumu biçimci bir hal alacaktır.

Bu, öğrenmeye karşı sorumsuz bir tutumun ortaya çıkışıdır ve bunun sorumlusu bizzat ebeveynlerdir.

Ebeveynler, çocuklarının hayatı boyunca, eğitimin en önemli sorumlulukları olduğunu ve okuldaki başarılarının başkalarının onları değerlendirme ve yargılama biçimi olduğunu vurgulamalıdır. Diğer tüm faaliyetler elbette önemli ve gerekli olarak görülebilir, ancak aile içinde her zaman çocuğun öğrenci olarak sorumluluklarını, yani Sovyet devletine karşı sorumluluklarını yerine getirmesinin yanında ikinci planda kalmalıdır.

4. Okul Çağındaki Küçük Çocuklarda İrade Gücünün Geliştirilmesi

Okul öncesi çağda irade gelişimini ele alan bölümde, okul öncesi çağındaki bir çocuğun iradesinin en önemli özelliğinin, bu yaşta gelişen, amaca yönelik, bağımsız faaliyetlerde bulunma yeteneği olduğu belirtilmiştir. Çocuk, bu faaliyeti amacın niteliğine ve başarı koşullarına göre organize etmeyi öğrenir. Oyun yoluyla ve özellikle ev işlerinin sistematik olarak yapılmasıyla, okul öncesi çağındaki çocuğun irade nitelikleri oluşur ve gelişir. Eğitim faaliyetleri, daha karmaşık irade niteliklerinin gelişimini sağlar.

Eğitim faaliyetleri aktiftir ve iradelerini tamamen yeni bir alana, yani entelektüel süreçler alanına yönlendirir.

Okul öncesi dönemde, amaçlı zihinsel aktiviteye gerek yoktu. Çocuk dinler, inceler ve ezberlerdi; bunu yapmak zorunda oldukları için değil, ilginç buldukları için yaparlardı. Çocuk okula başladığında, henüz okul eğitimi sırasında gelişen, gönüllü zihinsel aktivite kapasitesine sahip değildir; çünkü derslerin içeriği, çocuğu ikincil, amaçlı zihinsel aktiviteye alıştırır.

Çocuklar daha okulun ilk yılında, öğretmenin veya başka bir öğrencinin söylediklerini tekrar edebilmek için dikkatlice dinlemeyi öğrenirler. Öğretmenin onlara gösterdiklerini yeniden üretebilmek için dikkatlice görmeyi ve gözlemlemeyi öğrenirler. Daha sonra, okuduklarını yeniden üretebilmek için okumayı öğrenmeleri gerekir.

Öğretmenlerin ve velilerin görevi, öğrencinin iradesinin eğitim faaliyetlerinin ondan beklediği yönde şekillenmesini sağlamaktır.

Öğretmenlerin, bakıcıların ve ebeveynlerin küçük yaştaki öğrencilerin eğitim faaliyetlerine ilişkin rolleri, sadece saygı göstermek, izlemek ve değerlendirmekle sınırlı kalmamalıdır. Çocuklar henüz bu faaliyetleri bağımsız olarak planlayamadıkları için, onlara bu faaliyetleri organize etmelerinde yardımcı olmakla yükümlüdürler. Ebeveynler, öğrenci için günlük bir rutin oluşturmali, uyku ve yemek saatleri, ödev zamanı ve evde oyun veya okuma zamanı gibi belirli zaman dilimleri belirlemelidir. Günlük rutin sadece hijyen açısından önemli değildir; çocuğun çeşitli görevler için belirli zamanlarda kendini organize etmesine yardımcı olan, tüm sorumluluklarını yerine getirme fırsatı bulmasını sağlayan ve ayrıca küçük öğrencinin faaliyetlerini planlama yeteneğini geliştirmesine yardımcı olan belirli bir yaşam ritmi yaratır.

Küçük yaştaki okul çocuklarının ödev programlarını doğru planlamaları için yardıma ihtiyaçları vardır. Öğretmenler hangi ödevlerin ne zaman hazırlanacağını belirler ve ebeveynler de bu talimatlara uyulduğundan emin olmalıdır. Ancak her şeyden önce, okula yeni başlayan bir çocuğa ödev hazırlamayı öğretmek gerekir. Bu beceri doğuştan gelmez;

çocuğa sadece ödev hazırlamaya ne zaman ve hangi sırayla başlayacağı değil, aynı zamanda bu ödevlerin nasıl hazırlanacağı da gösterilmelidir. Öğretmen yeni bir görev verdiğinde ve farklı bir yaklaşım gerektirdiğinde, önce çocuklara yeni teknikleri öğretir. Ödev vermeden önce, tüm çocukların ödevi sınıfta çözmeyi öğrendiğinden emin olurlar. Aynı şey ezberleme veya tekrar anlatma için de geçerlidir. Ebeveynler veya bakıcılar, ödevin tamamlandığını kontrol etmekle kalmayıp, gerekirse çocuğa yardımcı olmakla da yükümlüdürler. Küçük yaştaki bir okul çocuğunun nasıl çalıştığını gözlemleyen yetişkinler, hataları belirtmeli ve bunların düzeltildiğinden emin olmalıdır.

İlkokul çocukları için ödev hazırlamak, eğitim açısından büyük önem taşır. Bu, sadece okulda edindikleri bilgileri pekiştirmekle kalmaz, aynı zamanda bağımsız çalışma becerileri, azim, doğruluk ve sorumluluk duygusu geliştirmelerine de yardımcı olur. Bu nedenle, bir ebeveynin en önemli sorumluluğu, çocuğunun her zaman bağımsız ve iyi hazırlanmış ödevlerle okula gelmesini sağlamaktır.

Bu bazen oldukça titiz bir çalışma gerektirir. Öğrenci ne kadar küçükse, ebeveynler okul ödevlerini tamamlayıp tamamlamadıklarını ve tamamlama kalitesini o kadar yakından takip etmelidir. Çocuk, okul ödevlerini tamamlamak için gösterdiği çabaların sevdikleri tarafından takdir edildiğini ve bir endişe kaynağı olduğunu hissetmeli ve anlamalıdır. Bu aynı zamanda çocuğa okul sorumluluklarına karşı sorumlu bir tutum kazandırır.

Bir aile bir rutin oluşturursa, çocuk ödevlerini yapmayı kolayca hatırlar. Çocuklara ödevlerinin kalitesini takip etmeyi öğretmek çok daha zordur. Yedi veya sekiz yaşındaki çocuklar henüz kendi çalışmalarının kalitesini eleştirel bir şekilde değerlendiremezler. Kendi eksikliklerinden ziyade başka bir çocuğun çalışmasındaki kusurları fark etme olasılıkları daha yüksektir. Bu dönemde, hedef odaklı bir zihinsel yaklaşım geliştirmenin yanı sıra, kendi çalışmalarının kalitesine karşı eleştirel bir tutum geliştirmek de önemli bir görevdir. Bunu başarmak için, çocuğun ödevlerini düzenli olarak kontrol

etmek ve sürekli olarak yüksek kaliteli çalışmalar için çaba göstermek gerekir.

Genellikle okula yeni başlayan çocuklar ezberleme konusunda henüz yeterince yetenekli değildir. Bir şeyi hatırlayabiliyorlarsa kolayca ezberlerler, ancak öğrenmek için çalışma yeteneğinden yoksundurlar. Özellikle kendi kendilerini kontrol etme ve verilen bir şiiri ezberleyip ezberlemediklerini doğrulama konusunda zorlanırlar. Bu eksiklik, çalışmalarının kalitesini izleme yeteneklerinin ve genel olarak eleştirel düşünme becerilerinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Okulda, çocukların öğretmenle birlikte doğrudan ders sırasında ezberleme yaptıkları bir dönem olmalıdır. Bu dersler sırasında çocuklar, şiirler veya çarpım tabloları olsun, ezberleme tekniklerini öğrenir, öz denetim kazanır ve daha sonra bu beceriyi ödevlerine aktarırlar. Daha da zor olanı, sınıfta öğrendiklerini kolayca yeniden anlatabilecekleri şekilde ders hazırlamaktır. Bu becerinin en önemlilerinden biri olduğunu belirtmek önemlidir. Hem öğretmenlik deneyimi hem de bu konudaki özel araştırmalar, birçok çocuk için, hatta beşinci ve altıncı sınıflarda bile, yeniden anlatmayı öğrenmenin önemli bir zorluk teşkil ettiğini göstermiştir; çünkü evde veya sınıfta öğrenilen materyali etkili bir şekilde nasıl yeniden anlatacakları ve buna nasıl hazırlanacakları öğretilmemiştir. Tarih, coğrafya ve fen bilimlerinde, hatta bazen kendi ana dillerinde bile, düşük akademik performansın en yaygın nedenleri, çocukların bu dersler için hazırlık yapamamaları veya ders kitabında sunulan materyali yeniden anlatamamalarıdır.

Ders kitaplarındaki bilgileri yeniden anlatmak, öğrencinin ezberleyerek öğrendiği şeylerden tamamen farklı bir iş yapmasını gerektirir. Ezberleyerek öğrenme durumunda öğrenci her zaman öncelikle hafızasına güvenirken, kendi kelimeleriyle aktaracakları dersleri öğrenirken çocuklar öncelikle aktif düşüncelerine güvenmelidir: yeniden anlatmaları gereken materyali anlamalı; en önemli unsurları önemsiz olanlardan ayırarak ayıklamalı; yeni materyali sık sık tanıdık, eski materyalle karşılaştırmalı ve son olarak tüm

materyali tutarlı bir anlatıya entegre etmelidirler. Zihinsel çalışmanın, materyalin doğasına bağlı olduğunu akılda tutmak önemlidir; bir coğrafya dersini öğrenmek, bir tarih dersini öğrenmekten farklı bir zihinsel iş yükü gerektirir: birincisinde mekânsal temsiller, mekânsal bağlantılar kurulurken, ikincisinde zamansal bir sıralama söz konusudur. Her durumda, çocuklar olaylar arasındaki çeşitli nedensel ilişkileri kavramalı ve yeniden anlatmalıdır.

Çocuğa şiirleri yeniden anlatmayı öğretmeye çok erken yaşlarda başlanmalıdır. İlk şiirlerini ezberlerken bile, şiirlerin basit içeriğini yeniden anlatmaları, yani şu soruyu yanıtlamaları teşvik edilmelidir: Şiirin konusu ne?

Birçok durumda, bir okul çocuğu bir masalı ezbere bilir ancak içeriğini anlamasına rağmen kendi kelimeleriyle yeniden anlatamaz. Onun için bir masalın içeriği ve biçimi hala birbirinden ayıramaz ve bir çocuğa yeniden anlatmayı öğretmek için, içerik ve biçim arasında ayırım yapmayı öğretmeliyiz. Bunu başarmak için, okul öncesi çağındaki bir çocuktan, şiirde anlatılan olayı çizmesi veya arkadaşlarıyla birlikte canlandırması istenebilir; yani, içeriği farklı bir biçimde aktarıp, ardından çocuğun bunu kendi kelimeleriyle yeniden anlatması sağlanabilir. Bu çalışmaya okul öncesi çağındaki bir çocukla başlayıp ilkokulda devam ederek, gelecekte tahmin etme konusunda onun için herhangi bir zorluk teşkil etmeyeceğinden emin olabiliriz.

Hikaye anlatma yeteneği, aritmetik problemleri çözme yeteneği kadar önemlidir. Elbette, okul çocuklarımızın çoğu bu becerilere hakimdir, ancak birçok öğrencinin bunları büyük zorluklarla öğrendiğini ve bazılarının mezun olana kadar hiç öğrenemediğini göz ardı etmemeliyiz. Başarısız olan birçok öğrenci, derslerinde geri kalır veya en azından önemli zorluklar yaşar, çünkü onlara materyale nasıl hakim olunacağı öğretilmemiştir; bu bağlamda, kendi başlarına bırakılmışlar ve zorlukların üstesinden gelmek için kendi yollarını bulmak zorunda kalmışlardır.

Aynı durum yeni problem türlerini veya örnekleri çözmek için de geçerlidir.

Üçüncü sınıf öğrencisi Kostya P. bir problemi çözmeye çalışıyor. Çok gayretli bir şekilde çalışıyor, ancak problem bir türlü çözülüyor. İşten dönen babası yardım teklif ediyor. Oğlunun problemi çözme girişimini izliyor ve yanlış çözdüğünü fark ediyor. Oğluna doğru çözümü gösteriyor, ancak çocuk öğretmenin sınıfta çözümü tamamen farklı bir şekilde gösterdiğini söylüyor. Babası, oğlunun problemi tamamen farklı türdeki problemleri çözmek için kullanılan bir çerçeve kullanarak çözmeye çalıştığını anlıyor. Bunu oğluna açıklamaya çalışıyor, ancak oğlunun tek cevabı öğretmenin problemi sınıfta gösterdiği ve problemlerin babasının söylediği gibi değil, onun denediği gibi çözülmesi gerektiği oluyor.

Kostya sorunları bağımsız olarak çözemez. Sorunu çözümle eşleştirmeye çalışır; bunu işinin amacı olarak görür. Bir sorunu çözenin anahtarının akıl yürütme olduğunu henüz anlamamıştır. Kostya, problem türleri arasındaki farkı fark etmez ve onları karşılaştıramaz veya analiz edemez. Düşünmek yerine, hafızasına başvurur.

Kostya'nın babası onunla zorlu bir görevi tamamlamak zorunda kaldı. Problem kitabında Kostya'nın kullandığı şemayla çözülebilecek bir problem buldu ve ikisi arasındaki farkı gösterdi. Bundan sonra, Kostya'nın şemasının yeni problemi çözmek için uygunsuzluğu açıkça ortaya çıktı ve ardından babası, yüksek sesle akıl yürüterek, nasıl çözüleceğini gösterdi. Problem çözüldü ve babası, problem kitabında benzer bir problem bularak Kostya'ya bunu kendisinin çözmesini önerdi. Şimdi Kostya hatasını açıkça gördü. Gelecekte, herhangi bir problemin çözümünde hazır bir şema uygulamayacak; şemanın verilen problem için uygun olup olmadığını değerlendirecekti. Bağımsız olarak akıl yürüterek, onu çözenin yeni bir yolunu arayacaktı.

İşlerin nasıl yapılacağına ve nasıl akıl yürütüleceğine dair net bir örnek, öğrenciye karşılaştığı her türlü zorluğun üstesinden gelme yeteneği kazandıracaktır. Bunu başaracaklardır, ancak büyük zorluklarla; bu zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olmamız gerekiyor.

Öğrenme yeteneği, zihinsel aktivitedeki zorlukların üstesinden gelme yeteneğiyle yakından bağlantılıdır. Çocuklar, bu yeteneği ancak ilkokul yıllarında, kendilerine öğretildiği takdirde kazanırlar. Nikolay Nosov'un ünlü romanındaki Vitya Maleev, aritmetik problemlerini çözmede zorlukların üstesinden nasıl gelineceğini kimse ona öğretmediği için aritmetikte başarısız oldu. Aritmetik problemlerini çözerken yalnızca hafızasına güvendi. Problemin çözümünü hatırlayamazsa çaresiz kalıyordu.

Bu tür öğrenciler genellikle akademik olarak başarısız olur, bazen yeteneksiz veya tembel olarak değerlendirilirler. Gerçekte, bunlar zorlukların üstesinden gelmenin yollarını değil, etrafından dolaşmanın yollarını arayan ve herhangi bir entelektüel aktivitede ortak olan zorlukların üstesinden bağımsız olarak gelmeye alışkın olmayan öğrencilerdir. Çocuklara sadece zorlukların üstesinden gelme teknikleri gösterilmemeli, aynı zamanda bunların nasıl üstesinden gelineceği ve doğru çözümü bulmak için bir problemi zihinsel olarak işlemenin yolları da öğretilmelidir. Ebeveynlerin ders hazırlamada yardımı etkilidir çünkü ebeveynler çocuklarının bireysel özelliklerinin farkındadır. Öğretmen ders hazırlamanın genel yöntemlerini gösterir, ancak genellikle her çocuğa bireysel ihtiyaçlarına en uygun yöntemleri öneremez. Ebeveynler bu genel yöntemleri çocuklarının ihtiyaçlarına göre kişiselleştirir ve onlara bunları kullanmayı öğretir.

Özellikle okulun ilk yıllarında, amaçlı zihinsel faaliyetin çocuk için yeni bir faaliyet alanı olduğu ve tamamen yeni görevler ve zorluklarla karşı karşıya kaldığı dönemde, ebeveyn desteği son derece gereklidir.

Ebeveynler ve bakıcılar, bir çocuğun herhangi bir aktivitedeki yeteneklerini geliştirme sürecinde başarının önemini hatırlamalıdır. Eğer bir çocuk, iyi yapılmış bir işin, bilgi ve becerilerin kazanılmasının sonucunda başarı sevincini yaşarsa, gelecekte de bu başarı için aktif olarak çaba gösterecektir. Tersine, çözülmemiş herhangi bir zorluk, işe

olan ilgiyi kaybetmeye ve hatta öğrenmeye karşı olumsuz bir tutuma yol açabilir.

Eğitim faaliyetlerinin doğru şekilde organize edilmesi, çocuğun irade gücünü geliştirmede çok önemlidir. Öğrenimleri sırasında edindikleri bilgi, beceri ve yetenekler, yaşam boyu karşılaştıkları karmaşık iş zorluklarının üstesinden gelmelerini kolaylaştıracaktır.

Eğitim faaliyetini çok önemli ve kesinlikle gerekli gören çocuk, onu tamamlamak için tüm çabasını sarf eder, kendini ve iradesini harekete geçirir, dikkatli ve dikkati dağılmadan kalmaya zorlar. Kendini ezberlemeye, hatırlamaya ve akıl yürütmeye zorlar. Öğrencinin iradesi artık içsel ruhsal yaşamına yönelir; iradesi artık gelişimi için yeni bir yön kazanır. Eğitim faaliyeti, çocuğun gönüllü zihinsel süreçlerini geliştirir; hafıza, dikkat, düşünme ve hayal gücü gönüllü hale gelir ve öğrenci duygularını giderek daha kararlı bir şekilde kontrol eder ve dizginler. Zihinsel faaliyetin bu içsel yeniden yapılandırılmasının kaynağı, zorunlu bir faaliyet olarak, çocuğun topluma karşı ahlaki görevini yerine getirmesi olarak eğitim faaliyetidir.

Bazı burjuva psikologlar ve eğitimciler, irade gelişimini doğuştan gelen ihtiyaç ve ilgi alanlarının gelişimiyle ilişkilendirmeye çalışırlar. Onların görüşlerine göre, bu ihtiyaçların ortaya çıkışı, iradeye dayalı eylemin temelini oluşturan arzuların ortaya çıkışını belirler. Sovyet psikolojisi, irade gelişimine farklı bir bakış açısıyla yaklaşır. İrade gelişiminin kaynakları, çocuğun doğasında bulunan özellikler değildir. Bir çocuğun iradesi, bazen ihtiyaçlarıyla ilgisi olmayan, sosyal olarak gerekli faaliyetlerde bulunurken gelişir. Dahası, bir kişinin sosyal zorunluluk tarafından belirlenen bir hedefe ulaşmak için ortaya çıkan ihtiyaçları, mevcut arzuları ve duyguları bastırması genellikle irade gücü gerektirir.

Elbette, insanların ihtiyaçları ve arzuları da yetiştirilme süreçlerinde gelişir. Sosyalist bir toplumda, kamu yararı ve toplumun ihtiyaçları yavaş yavaş kişisel ihtiyaçlar haline gelir. İhtiyaçlar, arzular, duygular ve ilgi alanları, toplumsal

gereklilik ve ahlaki zorunluluklarla örtüştüğü takdirde, irade gücünü kolaylaştırır veya en azından belirlenen hedeflere ulaşma mücadelesinde içsel engelleri aşmak için irade gücünü yönlendirmeyi gereksiz kılar. Ancak genç nesilde irade gücünü geliştirirken, ortaya çıkan veya mevcut ilgi alanlarına, arzulara ve ihtiyaçlara rağmen gerçekleştirilmesi gereken irade gücünü geliştirme olasılığına odaklanmalıyız. Bu nedenle, çocuklarda sorumluluk duygusunu ve öğrenmeyi birincil sorumlulukları, ahlaki görevleri olarak anlamalarını geliştirmeye olağanüstü önem veriyoruz.

Sovyet okul çocukları genellikle öğrenmeyi çok ilgi çekici bulduklarını iddia ederler. Ve gerçekten de, okullarımızdaki dersler, yalnızca anlık ilgiyi değil, aynı zamanda geniş ve derin bir bilgiye duyulan genel ihtiyacı da uyandıracak şekilde yapılandırılmıştır. Ancak, derslerin kendisi anlık ilgilerini çekmese bile çocukların özenle çalışması ve bu derslerin gerekliliğini açıkça anlamaları kesinlikle çok önemlidir.

Görevini yerine getirirken anlık istek ve duygularının üstesinden gelme yeteneği ve disipline uyma becerisi, özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için yaşlarının belirli özelliklerinden dolayı çok önemlidir. Çocuğun faaliyetlerinin sistematik bir şekilde organize edilmesi, faaliyetlerini bastırmak yerine yönlendirmelidir; bu nedenle öğretmenlerin, eğitimcilerin ve ebeveynlerin çocuklarının faaliyetlerini yönlendirmedeki rolü son derece önemlidir. Bir okul çocuğu sürekli olarak bir tür aktif faaliyetle meşgul olmalıdır, aksi takdirde gelişimleri için zararlı veya yararsız olabilecek uğraşlara yönelecektir.

Eğer bir çocuğun hayatı, kendisinin son derece önemli ve gerekli gördüğü faaliyetlerle doluyorsa, tüm enerjisini bu faaliyetlere yönlendirecektir.

5. Dürtüsellik ve Üstesinden Gelme

Dürtüsel davranış, yani dış uyaranlara karşı ani tepki, genellikle çocukların karakteristik özelliğidir. Bu durum,

yüksek duyarlılık (yönlendirme refleksi) ve aynı zamanda çocuğun sinir sistemindeki dengesizlikten kaynaklanır; burada uyarılma süreçleri baskındır. Çocukların eğitim faaliyetlerinin tüm yapısı, dürtüsellüğün kademeli olarak aşılmasına ve sinir sisteminde engelleyici süreçlerin geliştirilmesine katkıda bulunur.

Öğrenme, her türlü sorumluluk gerektiren faaliyet gibi, amaçlıdır ve azim gerektirir. Öğrencileri dürtülerini dizginlemeye, belirli eylemlerin olasılığını değerlendirmeye ve eylemlerini izleyip doğrulamaya zorlar.

Çocukların dürtüsellüğünün üstesinden gelmek, okul öncesi dönemde, çocuklara sorumluluk gerektiren görevler verdiğimizde ve özellikle de onlara sorumluluklar yüklediğimizde başlar. Ancak okul öncesi çocuklar için ne sorumluluk gerektiren görevler ne de sorumluluk sistemi birincil faaliyetlerini oluşturur. Öğrenme, doğru şekilde organize edildiğinde, sorumlu, hedef odaklı ve sistematik bir faaliyet olarak, çocuklardaki dürtüsel davranışların üstesinden kademeli olarak gelir.

İlkokul öğrencisinde aşırı dürtüsel davranış, çocuğun organize olmadığını, içsel disiplininin olmadığını ve sinir sisteminin eğitilmediğini gösterir.

Deneyimli bir öğretmen, dersin doğası ve içeriği gereği çocuğun dikkatini dağıtacak bir şey ortaya koymadan dersi nasıl düzenleyeceğini bilir. Öğrenme etkinlikleri düzgün bir şekilde düzenlenmediğinde, çocuklar disiplinsizlik gösterirler; bu durum özellikle küçük sınıflarda dürtüsel davranış olarak kendini gösterir. Bu durumda, çocuklar tam olarak davranışlarını yapılandıracak dış koşulların olmaması nedeniyle disiplinsizdirler.

Bir öğretmen çok katı, hatta öfkeli olabilir, ancak bu katılık dersin organizasyonu ile desteklenmezse, tüm öğrenciler çalışmaya dahil olmazsa, sınıfta disiplin eksikliği yaşanır. Bu nedenle, çocukların dürtüsellikleri ve dolayısıyla disiplin eksikliği, bazı öğretmenlerin derslerinde kendini gösterirken, diğerlerinin derslerinde tamamen yok olur: çocuklar kendileri olarak kalırlar, ancak davranışları büyük

ölçüde öğretmenin kişiliği ve dersin organizasyonu tarafından belirlenir.

Bazı çocukların yüksek dürtüselliklerinin onları grup etkinliklerine katılmaktan alıkoyduğu ve bu tür çocukların tüm grubu bozabileceği bazen iddia edilir. Bununla birlikte, uygun ders organizasyonu, en aktif ve heyecanlı olanlar da dahil olmak üzere tüm çocukların grup çalışmasına katıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, özellikle çocukların kurallara uyup uymadıklarını karşılıklı olarak denetledikleri grup oyunlarında belirgindir.

Okul öncesi çağındaki çocukların oyunlarını izleyen herkes, oyunlarının bazen çocuklar arasında hararetli tartışmalarla, hatta kavgalarla birlikte geçtiğini fark etmiştir. Bu tartışmalar ve çekişmeler genellikle katılımcılardan birinin veya diğerinin kuralları ihlal etmesinden kaynaklanır. Bu ihlallerin çoğu çocukların aşırı dürtüselliklerinden kaynaklanır: bir çocuk bitiş çizgisine ulaşmak ister, bu yüzden komutu beklemeden ileri atılır; hedefi vurmak ister ve farkında olmadan, oyun kurallarına aykırı olarak, hedefe çok yaklaşır. Ancak, kavgalar ve anlaşmazlıklar en sık yaklaşık aynı yaştaki çocuklar oynadığında ortaya çıkar. Daha büyük çocuklar katıldığında, onların otoritesi ve oyunun düzgün organizasyonu, disiplin ihlali olasılığını ortadan kaldırır ve herhangi bir anlaşmazlığı anında sona erdirir. Oyunun kuralları, organizasyonu ve büyüklerin otoritesi, dürtüsel davranışı imkansız hale getirir; katılımcıların kontrolü, kurallara sıkı sıkıya uyulmasını sağlar.

İlkokul çağındaki çocuklar sınıfta düzgün oturamamalarının tek nedeni dersin kendisinin düzgün organize edilmemiş olmasıdır.

Öğretmenler ve veliler, her disiplinsizlik olayının temel nedenini belirleyebilmelidir: disiplin ihlalinin aşırı dürtüsellikten mi kaynaklandığı yoksa belirli bir öğrenci tarafından davranış kurallarının kasıtlı olarak ihlal edilmesinden mi kaynaklandığı. Bu, özellikle ilkokul düzeyinde önemlidir.

Üçüncü sınıf dersini hayal edelim. Çocuklar çok çalışıyorlar. Aniden, sokaktan bir bando müziği duyuluyor. Sovyet ordusuna ait bir tabur geçiyor. Şimdi tüm çocukların dikkati sokağa odaklanmış durumda. Pencerelerin yanında oturan şanslılar bir şeyler görebiliyor, diğerleri ise meraklarını giderememenin verdiği rahatsızlıkla boğuşuyor: Disipline uyarak oturmak zorundalar. Psikolojik olarak, dersin normal akışı zaten bozulmuş durumda ve eğer çocuklara gerginliklerini giderme fırsatı verilmezse, dersin geri kalanı mahvolabilir.

Öğretmen dersi birkaç dakikalığına kesiyor ve çocukların pencerelere gitmesine izin veriyor. Tabur çoktan geçmiş, nereye ve neden gittiklerini tartışmak için birkaç dakika daha geçiyor ve sonra herkes yarıda kalan derse geri dönüyor. Gerginlik azalmış, çocukların merakı giderilmiş. Daha sonra, müziği tekrar duyan öğretmen, pencereye yaklaşıp askeri birliğin tekrar geçtiğini ve yeni bir şey olmadığını söyleyecek. Bu olay tekrarlandığında artık o kadar büyük bir merak uyandırmaz ve dersin normal akışı kesintiye uğramaz; eğer bu olay yeterince sık tekrarlanırsa, çocukların dikkatini neredeyse hiç dağıtmaz.

Güçlü bir dürtüyü veya karşı konulmaz bir arzuyu (bu durumda, geçen bir askeri birliği görmek) serbest bırakamamak, dersin normal akışını bozacaktır. Çocukların dikkati uzun süre dağılacak, bu da öğretmene karşı memnuniyetsizliğe yol açacak ve aralarında kurulan bağı zedeleyebilir.

Başka bir örnek verelim. Bir kelebek açık bir sınıf penceresinden içeri giriyor. Bu, elbette çocukların dikkatini çekebilir ve onları dersten uzaklaştırabilir. Öğretmenin görevi, bu olayı dersin önemli içeriğine kıyasla önemsizmiş gibi sunmaktır. Eğer öğretmen kelebeğin peşinden koşma oyunu düzenlerse veya uçuşunu takip eden çocukları cezalandırırsa, kendileri de dersin aksamasına katkıda bulunmuş olurlar.

İlkokul çağındaki çocukların dürtüsellliğini göz önünde bulunduran öğretmen, dersi doğru bir şekilde düzenleyerek

ve çocukların dikkatini ders içeriğine yönlendirerek bu durumu kademeli olarak aşar. Aynı zamanda, verdikleri geri bildirimlerle dürtüselliği dizginler ve çocukları davranışlarını yönetmeye ve kontrol etmeye teşvik eder.

Küçük yaştaki okul çocuklarının yüksek dürtüselliği, bu yaştaki vücutlarının çok fazla aktiviteye ihtiyaç duymasıyla açıklanabilir ve bu dikkate alınmalıdır. Ancak fiziksel aktivite ihtiyacı, mutlaka en kaotik şekilde—koşma, zıplama ve bağırma yoluyla—karşılanmak zorunda değildir. Kurallı aktif oyunlar bu aktiviteyi karşılamanın sadece bir yoludur, ancak bunlar bile rastgele koşma ve gürültüden farklıdır. Aktif oyunların yanı sıra çeşitli fiziksel aktiviteler de büyük önem taşır. Rastgele zıplama ve bağırma, akranlar arasında organize edilmiş aktivitelerle kolayca değiştirilebilir.

İkincisi çok önemlidir. Yetişkinlerle birlikte çalışmaya istekli bir okul öncesi çocuğunun aksine, bir okul çocuğu akranlarıyla veya daha büyük gençlerle birlikte çalışmaya ilgi duyar. Birlikte, oyun veya fiziksel çalışma olsun, her türlü aktiviteye katılmaya hazırdırlar. Bir çocuk için akran gruplarının önemini daha sonra ele alacağız; burada, bir çocuğun fiziksel aktivite ihtiyaçlarının, aktiviteleri organize edilmiş akranlarıyla birlikte bir topluluk içinde karşılanmasının sağlanması gerektiğinin altını çiziceğiz.

Bir öğrencinin sakin bir şekilde ders çalışabilmesi ancak aktif oyun veya çalışma yoluyla biriken fiziksel enerjisini boşaltmasıyla mümkündür. Bu nedenle, öğrencinin günlük rutinini, eve döndükten sonra hareket ihtiyacını karşılayabileceği 1,5 ila 2 saatlik bir süreye sahip olacak şekilde düzenlemek çok önemlidir. Daha küçük bir öğrenci ikinci vardiyaya gidiyorsa, okul başlamadan önce 1,5 ila 2 saat oyun oynama veya fiziksel aktivite yapma fırsatı verilmelidir.

Evde fiziksel aktivite ihtiyacını karşılama fırsatından mahrum bırakılan çocuklar okulda çok disiplinsiz olma eğilimindedir; bu karşılanmamış ihtiyacı sadece teneffüslerde değil, derslerde de gidermeye çalışırlar. Okulda bir çocukta aşırı dürtüsellik ve aktivite fark eden öğretmenler, öğrencinin

günlük rutinini velilerle birlikte gözden geçirmekle yükümlüdür. Öğretmenlerin çocuklarının aşırı aktivitesinden şikayet ettiği veliler, çocuğu cezalandırmamalı, bunun yerine çocuğun günlük rutinde hareket ihtiyacının normal şekilde karşılanmasını engelleyen şeyin ne olduğunu açıklamalıdır.

Bazı durumlarda, okul çocuklarının hareketliliği ve dürtüselliliği aşırı konuşkanlık olarak kendini gösterir. Bu genellikle öğrencinin dersi aşırı yoğun bir şekilde deneyimlemesinden kaynaklanır. Öğretmenin söyledikleri veya öğrencinin ders sırasında söyledikleri, komşularıyla tartışmak için acele ettikleri zengin bir izlenim uyandırır. Böyle bir öğrenci, düşüncelerini ve izlenimlerini sınıfla daha sık paylaşmaya teşvik edilmelidir; bu onları daha içine kapanık hale getirecektir. Aktif ve kolay etkilenen bir öğrenci genellikle evdeki deneyimlerini ve düşüncelerini ebeveynleri ve genel olarak büyükleriyle paylaşmak ister. Ancak bu her zaman onlarla yankı bulmaz: bağlantı kesilir - büyükler dinlemekle ilgilenmezler veya küçümseyerek, hatta bazen alaycı bir şekilde dinlerler; çoğu zaman çocuğu anlamazlar ve anlamaya çalışmazlar. Bu tür bir tutumla karşı karşıya kalan çocuk içine kapanır ve samimiyetini kaybeder. Ebeveynler kendileri de çocuklarıyla nasıl iletişimlerini kaybettiklerinin farkında değildirler.

Çocukların söyledikleri dikkatle ve ciddiyetle dinlenmelidir. Yetişkinler, öğrencilerle konuşurken onların bakış açısını anlamaya çalışmalıdır. Öğrencinin yargılarını kanıtlamak veya çürütmek mümkün ve gereklidir; onlarla tartışmak sorun değil, ancak küçümseyerek veya aşağılayıcı bir şekilde değil, eşit bir şekilde. “Bunu anlamak için çok küçüksün,” “Saçma sapan konuşmayı bırak,” gibi ifadelerle konuşmayı kesmek kesinlikle kabul edilemez: bu, çocuğun büyüklerine olan güvenini zedeler ve doğal olarak, çocuk daha sonra yakın ailesinin dışında samimi sohbetler edebileceği ve düşüncelerini paylaşabileceği arkadaşlar arayacaktır.

6. Okul Çağındaki Küçük Çocuklarda Ebeveynlik Hataları ve Zayıflıkları

Okul öncesi çocuklarda irade gücünü geliştirme bölümü gibi, bu bölüm de bazı ebeveynlik hataları ve bunların üstesinden gelme yollarının tartışılmasıyla sona eriyor. Ancak, ilköğretim çağındaki çocuklar için geçerli olan her şeyi kapsamadığını belirtmek önemlidir. Bu bölümde ele alınan eksiklikler ve olumsuz kişilik özellikleri genellikle okulun erken dönemlerinde başladığı için, daha çok daha büyük yaş grupları için geçerli olan konuları da dahil ediyoruz. Okuyucularımızı ilköğretim çağında bile bu ebeveynlik hatalarına karşı uyarmak istiyoruz.

Tembellik, Sorumluluklarda Sorumsuzluk ve Çalışma Yeteneği Eksikliği

Doğuştan tembel çocuk yoktur. Sağlık sorunları veya mizaç özelliklerinden dolayı uyuşuk ve yavaş olan çocuklar vardır, ancak aktif olma isteğinden yoksun çocuk yoktur. Pedagojik uygulamada çocuklarda tembellik olarak adlandırılan şey, irade zayıflığının özel bir biçiminden, gerekli işlere kendini zorlama isteksizliğinden veya yetersizliğinden başka bir şey değildir. Tembel olarak adlandırdığımız bir öğrenci genellikle her zaman meşguldür; çoğu zaman çok aktiftir, ancak gerekli olanı değil, o an kendisine zevk veren şeyi yapar. Tembel öğrenciler grubu genellikle görünüş ve davranışsal sonuçlar bakımından birbirlerinden çok az farklı olan, ancak psikolojik olarak oldukça farklı ve eksikliklerinin üstesinden gelmek için farklı yöntemler gerektiren iki tipten oluşur.

Bunların başında, temel görevlerinde sorumsuz olan ilkokul öğrencileri gelir. Sorumsuzluk, genç öğrenciler arasında ergenlere ve hatta genç erkeklere göre daha az yaygındır. Sorumsuz okul çocukları amaç duygusundan yoksundur ve kişilikleri geleceğe dair bir bakış açısının olmamasıyla karakterize edilir. Hayatta onlara anlık zevk vermeyen her şey onları bunaltır ve ondan mümkün olduğunca çabuk kaçmak isterler. Bir aktiviteden o an zevk alırlarsa, onu oldukça başarılı bir şekilde yaparlar. Belirli bir dersten zevk alırlarsa, derse katılmaktan mutluluk duyarlar ve hatta aktif olarak katılabilirler. Ödevlerini çok başarılı bir şekilde tamamlarlar, ancak yalnızca yapmaktan zevk alıyorsa. İş sıkıcıysa ve onları eğlendirmiyorsa, onu bırakır ve daha ilgi çekici bir şey ararlar.

Bütün bu çocuklar, yanlış yetiştirilme tarzının sonucu olarak bu hale geldiler. Ebeveynleri onları küçük yaşlardan itibaren zorluklardan korudular, tüm sorumluluklarından kurtardılar ve hayatı sadece eğlence ve zevk olarak deneyimlemeleri için onlara tam fırsat verdiler. Böyle bir yetiştirme tarzı, çocukların mutlaka kaprisli ve inatçı olmalarına yol açmaz. Tembel olarak adlandırılan birçok çocuk doğal olarak oldukça uysaldır ve çok az şeyle yetinirler. Sadece sıkıcı ve dolayısıyla zor olan aktivitelerden kaçınırlar, tıpkı genel olarak stres ve zorlukların üstesinden gelme ihtiyacıyla ilgili her şeyden kaçınmaya çalıştıkları gibi.

Bu tür çocuklar bazı derslerde başarılı olurlar çünkü o derslerden zevk alırlar. Başka bir derste ise başarılı olurlar çünkü o dersi veren öğretmen katıdır ve tembel çocuğa birçok tatsız an yaşatabilir. Tembel çocuk annesinin emirlerine uyar: annesinin üzülmesinden hoşlanmaz, onu üzmemek istemez, vb. Ancak hayatındaki en önemli şey, bugün ulaşabileceği anlık zevki deneyimlemektir ve öğretmenlerden veya ebeveynlerden gelebilecek sorun tehdidi olmasaydı, sadece onu eğlendiren ve zevk veren aktivitelerle meşgul olurdu. Bu nedenle, annesi birkaç günlüğüne evden ayrılırsa, oda temizlenmez: “Babam bir şey demez, annem eve gelene kadar temizlenmiş olur.” Dönem başında coğrafya hakkında

soru sorulmuşsa, şimdi bunu atlayabilir: “Zaten sormayacaklar.”

Bu öğrenci, esas olarak görev bilinci aşılamaktan oluşan ahlaki eğitimden mahrum bırakılmıştır. Büyüyen bir çocuk, sadece sınıfının onuruna değer vermeyen, anne babası için hiçbir şey yapmak istemeyen değil, aynı zamanda kendi geleceği için de hiçbir çaba göstermeye istekli olmayan bir çocuktur; bu çocuk hedefsiz, parlak bir gelecek olmadan büyür. Okula başlarken, bu çocuklar da herkes gibi sorumluluk duygusunun unsurlarına sahipti. Ancak daha sonra, gelişmesi için gerekli koşullar yaratılmadığı için, bu zar zor uyanan duygu kayboldu. Bu tembel çocuk grubunu yeniden eğitmek için ciddi önlemler alınması gerekiyor. Her şeyden önce, hem okulda hem de evde daha yüksek standartlara uymaları ve çalışmaya zorlanmaları gerekiyor.

Bu tür çocukları yetiştirirken, ebeveynler ve öğretmenler ideolojik eğitimlerine özel önem vermelidir. Davranışları için derin sosyal motivasyonlar geliştirmeli, sosyal sorumluluklarını açıklamalı, topluma ve ülkemizin geleceğine olan ilgilerini uyandırmalı, ortak geleceklerini yaratmada kendi rollerini ve önemlerini göstermeli, kişisel bakış açılarını sergilemeli ve bu bakış açısını yaşam amaçları haline getirmelidirler. Bütün bunlar gerekli ahlaki dönüşümü sağlayacak ve yeni, daha geniş ilgi alanlarını geliştirecektir. Onlar için iş odaklı bir ortam yaratmak, performanslarını izlemek, yüksek standartlar sistemi, eleştiri ve eylemlerinin kamuoyu tarafından kınanması veya onaylanması, bu ahlaki ilkelerin pekiştirilmesini sağlayacaktır. Akran gruplarının ve Öncü ve Komsomol örgütlerinin bu eğitim çalışmasındaki rolü son derece önemlidir.

Tembel insanların bir diğer grubu ise görevlerine karşı kayıtsız bir tavır sergilemekten ziyade, çalışma yeteneklerinden ve kendilerini çalışmaya zorlama beceriksizliğinden kaynaklanır.

Bu öğrencilerin çoğu, çalışmalarının önemini gayet iyi anlıyor; birçoğu komünist bir toplumun inşasında aktif katılımcı olmak istiyor. Bunun iyi bir akademik performans

gerektirdiğini açıkça anlıyorlar, ancak kendilerini çalışmaya zorlayamıyorlar. Dahası, birçoğu gerekli becerilerden yoksun oldukları için, kendilerini çalışmaya zorlasalar bile, nasıl çalışacaklarını bilmediklerine ikna oluyorlar. Genellikle, faydalı bir projeye başladıktan sonra, en ufak bir zorlukta duruyorlar ve “sonra” çalışmalarında nasıl başarılı olacakları, ne kadar iyi okuyup çalışacakları ve herkesin onlara nasıl saygı duyacağı hayallerine kapılıyorlar.

Bu öğrencilerin çoğu, öğretmenlerinin ve şoförlerinin sorumsuzluğu nedeniyle tembel ve başarısız hale gelen, onlara çalışmaya karşı ciddi bir tutum ve sistematik çalışma yeteneği ve alışkanlığı aşılayamayan yetenekli ve gelişmiş çocuklardır.

Okula başlamadan önce evde oyun oynayarak sadece okuma yazmayı kolayca öğrenmekle kalmayıp, okulda edineceği bilgilerin çoğunu da özümseyen yetenekli bir çocuğu hayal edelim. Elbette bunda yanlış bir şey yok. Ancak beş veya altı yaşındaki bir çocuk, diğer çocukların okulun ilk iki sınıfında edindiği bilgileri zaten edinmişse, bu sınıflarda okurken ek bilgiler edinmeli ve en önemlisi, sistematik çalışmayı öğrenmelidir. Öğretmenler ve ebeveynler bunu sağlamalıdır.

Ancak bu çocukların gelişimi genellikle beklenenden çok daha ileri düzeydedir. Birinci sınıfa girdiklerinde, çocuk diğer çocuklardan zaten daha ileridedir ve öğretmen onlara sürekli A notu verir. Ebeveynler, çocuklarının okul işleriyle ne kadar kolay başa çıktığını görünce oldukça memnun kalırlar. Diğer çocuklar çok çalışıp gayret göstererek akademik çalışmalara alışırken, onların çocuğu hiç çaba göstermeden mükemmel notlar alır. Çoğu zaman, okuldan önce edindikleri bilgiler sadece birinci sınıf için değil, ikinci sınıf için de yeterli olur. Ancak üçüncü sınıfta nihayet çalışmak zorunda kalırlar, ama henüz buna alışmamış veya nasıl yapılacağını öğrenmemişlerdir.

Mükemmel bir öğrenci olarak ününü koruyor ve bir süre bu ünlüyle yaşıyor, ancak bu da yavaş yavaş kayboluyor. Öğretmenler ve ebeveynler şaşırıyor: Çocuk bir şekilde

tembelleşmiş. Hayır, henüz tembel değil. Sadece nasıl çalışacağını bilmiyor; yeni, yabancı materyaller üzerinde de eski, tanıdık materyaller üzerinde olduğu kadar az çalışıyor.

Çocuğun akademik faaliyetini teşvik etmek için hemen önlemler alınırsa, çalışmaları organize edilip sistematik olarak izlenirse ve aynı zamanda gelişim ve yetenekleriyle orantılı taleplerde bulunulursa, akademik çalışmaya karşı sağlıklı bir tutum geliştirmek yine de mümkün olabilir. Ancak, ebeveynler ve öğretmenler gerekli önlemleri zamanında almazlarsa, böyle bir çocuğu yeniden eğitmek çok zor olacaktır.

Ayrıca, hazırlıklı ve yetenekli bir çocuğun, okul hayatının ilk yıllarında iyi ders çalışırken, daha sonra dersleriyle ilgisi olmayan bazı dışsal faaliyetlerle dikkatini dağıttığı durumlar da vardır. Bu, spor, kurgu okuma tutkusu, müzik vb. olabilir. Günlük, sistematik çalışma yerine, zamanlarının çoğunu yalnızca en sevdikleri aktiviteyle geçirirler. Öğretmenler ve ebeveynler ilk yıllarda onları yeterince denetlemezlerse, her şey dışarıdan oldukça normal görünebilir; öğrenci dönem sonunda kaybettiği zamanı telafi eder ve iyi notlar alır—hatta bazı derslerde B ve A bile alabilir. Ancak diğer çocukların iki ayda büyük bir özenle öğrendiği her şeyi iki veya üç günde, hatta bir haftada yüzeysel olarak kavramak mümkün. Her yeni dönemle birlikte öğrenme giderek zorlaşıyor. Önceki materyale dair yüzeysel bilgi, yeni materyalin özümsemesini engelliyor. Dahası, sıkı çalışma alışkanlığına sahip değil ve kendini çalışmaya zorlayamıyor. En sevdiği ve alışkın olduğu hobisi onu karşı konulmaz bir şekilde cezbediyor. Ve en önemlisi, işi kolaylaştıracak gerekli çalışma becerilerinden, gerekli sağlam bilgiden yoksun. Öğrenci önce dönemde, sonra da yıl boyunca düşük notlar almaya başlıyor. Gerektiğinde kendini geliştirebileceği söylenen parlak bir öğrenci, başarısız bir öğrenciye dönüşüyor.

Çoğu zaman bu durum öğrencinin kendisini derinden etkiliyor. Samimi bir şekilde iyi okumak istiyor. Öğrenmenin tüm önemini anlıyor ve ülkeye, okula, ailesine ve kendisine karşı sorumluluğunun farkında. Vicdanı onu rahatsız ediyor,

ancak kendini çalışmaya zorlayamıyor: bunu yapacak becerilere, yeteneklere ve en önemlisi iradeye sahip değil. Bu öğrenciye sistematik çalışmanın önemini öğretmeye gerek yok; bunu, aşılınmadan bile gayet iyi anlıyor. Ona sıkı çalışma öğretilmeli ve buna alıştırmalıdır. Bu öğrencinin karakter kusurlarının üstesinden gelmek önemli bir zaman gerektirir. En etkili yöntem, ödev hazırlığına sistematik yardım sağlamaktır; bu da daha büyük birinin veya belki de bir sınıf arkadaşının doğrudan onu izlemesi ve ona yardımcı olması anlamına gelir.

Dışarıdan birinin doğrudan ve anında katılımı, öğrencinin bağımsız olarak çalışmayı öğrendiğine dair güven kazanılana kadar gereklidir. Daha sonra, doğrudan yardımın yerini çalışmalarının denetimi almalıdır, çünkü çalışma yeteneğinin gelişmesi, sistematik çalışma alışkanlığının oluşması anlamına gelmez. Doğrudan denetim, yani öğrencinin herhangi bir anda ne yaptığının doğrudan gözlemlenmesi, öğretmen çalışma alışkanlığının oluştuğundan emin olana kadar devam etmelidir. Bundan sonra, özel ders bırakılabilir, ancak öğrencinin çalışmalarının sürekli olarak izlenmesi daha birçok ay boyunca gereklidir.

Bu durumda böyle bir kontrol aşırı olmazdı. Tembellik—öğrencinin irade zayıflığı—akademik performansının yeterince denetlenmemesi nedeniyle yıllar içinde gelişmiştir. Bu nedenle, diğer çocuklarda yıllarca gelişen ve güçlenen şeyi—çalışma alışkanlığını ve yeteneğini - birkaç ay içinde onun kişiliğinde pekiştirmek gereklidir. Kısa süreli yardım ve yüzeysel denetim, nüksetme riskini her zaman ortadan kaldıramaz.

Sadece çalışma yeteneği değil, çalışma alışkanlığı da Sovyet okul çocuğunun en önemli kişisel özelliklerinden biri olmalıdır. Bu beceri ve alışkanlıklar olmadan hayata giren bir çocuk, toplumumuzun olgun, tam teşekküllü bir üyesi olarak kabul edilemez.

Sadece iki farklı tembel öğrenci tipini tanımladık. Bazen bunlar aynı kişi olabilir. Bu durumda, her iki yönde de çalışma yapılması gerekir.

Dolayısıyla, tembelliğin ve bunun sonucunda okul çocuklarının hem derslerinde hem de genel olarak iş faaliyetlerinde geri kalmasının nedeni, eğitimcilerin ve öğretmenlerin çocuğun ahlaki ve ideolojik eğitimine, ayrıca faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi konularına karşı gösterdikleri dikkatsiz ve sorumsuz tutumdur.

Kararsızlık ve Özgüven Eksikliği

Bazen okul çağındaki çocuklarda kararsızlık, özgüven eksikliği, yeteneklerini küçümseme ve bununla birlikte irade zayıflığı gelişir.

İrade gelişimiyle ilgili her şeyde olduğu gibi, bu olgunun nedenleri de yetiştirme hatalarında yatmaktadır ve bu eksiklikler eğitimsel önlemler yardımıyla giderilebilir. Bu hataların tartışmasına, çevremizde giderek daha nadir görülenlerle başlayalım. Bu hatalardan biri, çocuğu çok erken yaşlardan itibaren tüm bağımsızlığından mahrum bırakan ve ergenliğe kadar sürekli gözetim altında tutan aşırı ebeveyn korumasıdır.

Bu tür ebeveynler ve bakıcılar, çoğu zaman, akranlarının sahip olduğu bağımsızlığı arzulayan çocukların kendi istekleri üzerine vesayetlerinden vazgeçmek zorunda kalırlar. Ancak bazı ebeveynler, bariz saçmalığına ve çocuklarının sık sık yaptığı protestolara rağmen, artık zararlı olan vesayetlerini sürdürmektedirler. Bir öğrencinin bağımsızlığı yetişkinler tarafından bastırıldığında, yetişkin yardımı ve katılımı olmadan hiçbir eylemde bulunamaz hale gelir. Hatalı ebeveynlik sonucu, öğrencinin kişiliği bastırılır, bağımsızlığından ve girişimciliğinden mahrum bırakılır. Bir nedenle, doğrudan yetişkin desteği olmadan yeni ve zor bir durumda kalan öğrenci, kendini çaresiz hisseder. Ebeveynlerinin tam bakımı altındaki çocukların çoğu zaman akranları arasında benzer özelliklere sahip oldukları da eklenmelidir. Yetişkinlerin onlar üzerindeki tam vesayeti, diğer çocukları onlardan uzaklaştırır; ayrıca bu müdahaleci

vesayetin kendisi de esasen her zaman çocuğu diğer çocuklardan uzaklaştırma arzusunu içerir; bu talihsiz eğitimcilerin Sovyet koşullarında tamamen kabul edilemez olan anlayışına göre, bu çocuklarla iletişim çocuk üzerinde zararlı bir etkiye sahip olabilir.

Okul çağında, çocukların bağımsızlık ve kendi kendine yönlendirme faaliyetleri önemli ölçüde genişler. Okul çocuklarının akademik ve sosyal faaliyetlerindeki tüm rehberlik, onları bağımsız çalışabilme yeteneğine yönlendirmelidir. Bu bağlamda, öğretmenler ve ebeveynler kendi davranışlarını yakından izlemelidir. Çocuklar henüz bağımsız çalışmak için gerekli beceri ve yeteneklere sahip olmadıklarında onlara yardımcı olabilmek önemlidir. Bu yardım başlangıçta çocukların faaliyetlerine doğrudan ve anında rehberlik şeklinde olur. Çocuklar ilgili beceri ve yetenekleri kazandıkça, doğrudan rehberliğin yerini yalnızca çocuğun performansının daha sonraki izlenmesi almalıdır.

Ebeveynlerin veya bakıcıların, çocuk bir işi halledebilecek durumda ve gerekli beceri ve yeteneklere zaten sahipken, pratikte gereksiz olmasına rağmen çocuklarının faaliyetlerini yönlendirmeye devam etmeleri çok üzücüdür. Bu durumda, müdahaleci yönlendirme sadece çocuğu zorlar ve incitir; neredeyse her zaman yetişkinlerin saygı ve güven eksikliğini gösterir. Bu durumda, yetişkin yönlendirmesi yardımcı olmaz, aksine çocuğun gelişimini, kişiliğini ve iradesini engeller. Çocuk her zaman, adeta liderine bağlıdır, onun insafına kalmıştır. Birçok çocuk, müdahaleci yetişkin yönlendirmesinden kurtulmaya çalışır ki bu da kaçınılmaz olarak çocuklar ve bakıcıları arasında şiddetli ve zararlı çatışmalara yol açar. Bu koşullar altında kalan bazı çocuklar, bağımsızlıklarından mahrum kalmayı kabullenirler ki bu da kaçınılmaz olarak kişiliklerinin ve özellikle iradelerinin gelişiminde büyük kusurlara yol açar. Bunlar, anormal, korunaklı koşullarda büyüyen, zorluklarla başa çıkamayan veya engelleri bağımsız olarak aşamayan çocuklardır. Bu tür çocuklar, yetişkin yardımı olmadan tamamen bağımsız olarak bir şey yapma ihtiyacıyla karşı karşıya kaldıklarında, aslında

yetişkin yardımına ihtiyaç duymadıkları durumlarda bile kafaları karışır. Bu çocuklar kendi güçlü yönlerini veya yeteneklerini bilmezler ve bu nedenle, yalnız bırakıldıklarında, destek veya yetişkin yardımı olmadan, hemen güvensizlik, acizlik ve çaresizlik duygusu yaşarlar. Çocuk bu göreve tamamen hazırlanmış olsa bile, görev çözümsüz kalır.

Çok daha yaygın olanı ise bunun tam tersidir. Bazen bir çocuğun yaşam koşulları, bağımsız öğrenme deneyimlerinde başarısızlıkların baskın olmasına yol açar. Bunun sorumlusu genellikle ebeveynler ve bakıcılardır; çocuğa aşırı taleplerde bulunurlar. Çocukları, açıkça hazır olmadıkları şeyleri bağımsız olarak başarmaya zorlarlar. Bu başarısızlıkların sorumlusunun çocuk olduğunu varsayan ebeveynler, çocuğu azarlar, aşağılar, cezalandırır ve tekrar tekrar bağımsız olarak tamamlayamayacağı görevler verirler. Çocuklarının zorluklarının farkında olmayan katı ebeveynlerin, onlardan sadece iyi ve mükemmel notlar talep edip, düşük ve vasat notlar için cezalandırdığı vakaları biliyoruz. Örneğin, çalışkan bir beşinci sınıf öğrencisi olan Valya P., her vasat not için sürekli olarak azarlandı ve cezalandırıldı. Her iki ebeveyn de kızlarının tembel olduğunu ve düşük ve vasat notlar getirmesinin tek nedeninin bu olduğunu düşündü. Valya'nın saatlerce derslerine hazırlandığını, başka hiçbir şeyle ilgilenmediğini fark etmediler. Valya'nın oldukça yeteneği vardı, ancak doğru çalışma tekniklerini bilmiyordu ve bu yüzden çok zaman ve enerji harcıyordu. Örneğin, coğrafya veya tarih dersinin kelimesi kelimesine, ezberlenmesi gerektiğini düşünüyordu; ezberlemek ile anlayıp kendi kelimeleriyle anlatabilmek arasındaki farkı anlamıyordu. Aslında Valya, birçok faydalı ders hazırlama tekniğini bilmiyordu. Bunları okulda öğrenmemiştii ve evde de ailesi ona yardımcı olmamıştı. Onların asıl görevi kızlarının çalışmalarını denetlemek ve bu konuda ona yardımcı olmaktı. Valya kendisi zorluklarla başa çıkamıyor ve sürekli azarlanma ve cezalandırılma tehdidi altında yaşıyordu.

Bazen bir öğretmenin öğrencinin bireysel özelliklerini anlamaması ve ona özel bir yaklaşım bulamaması, öğrencinin akademik performansını ve öğrenmeye karşı tutumunu etkiler.

Ortaya çıkan özgüven eksikliği, daha sonra hayatta birçok başarısızlığın nedeni olacaktır.

Gerçekten de, bir kişi matematik konusunda tamamen yetersiz olduğuna derinden inanıyorsa, çalışmalarına başlarken aşılmaz zorluklarla karşılaşacağını öngörür. Mesele, bu zorlukların gerçekten aşılmaz olup olmadığı değil, her zorluğu aşılmaz olarak görmeye yönelik psikolojik hazırlıktır. Yeteneklerine güvenen bir kişi için her zorluk, er ya da geç aşılabilecek bir engeldir. Bir görevin zorluğu genellikle ek ilgi yaratır ve yaratıcılığı teşvik eder. Özgüven eksikliği olan biri için en ufak bir zorluk bile aşılmaz bir engel haline gelir. Aslında, engeli aşmanın yollarını aramazlar bile, sadece varlığını onaylarlar ve kendilerini bu engelin, diğer birçok engel gibi, aşılmaz olduğuna ikna ederler. “Biliyordum, hiçbir şey anlamayacağımdan emindim,” diye kendi kendine söyler öğrenci, kitabı kapatırken.

Öz güven eksikliğinin üstesinden gelmek, böyle bir öğrenciyi eğitmenin temel amacıdır. Onu akranları gibi davranması gerektiğine ikna etmeye veya sözlü olarak inandırmaya gerek yoktur; bu durumda başkalarının başarısı, yalnızca kendi zayıflığına olan inancını pekiştirir. Cezalar ise daha da az faydalıdır. Sadece acıyı artırır ve öğrencide acısının nedenine karşı bir nefret duygusu besler. Doğrudan yardım da pek işe yaramayacaktır. Başarısını başkalarının yardımıyla elde ettiğini, kendisine yardım edenlerin zararına bağlayacaktır.

Bu tür bir zayıflığın üstesinden gelmenin en iyi yolu, her şeyden önce, hem evde hem de okulda çocuğun etrafındaki herkesin tutumunda köklü bir değişikliktir. Yukarıdaki örneklerin de gösterdiği gibi, özgüven eksikliği olarak ifade edilen irade zayıflığı, çocuğa karşı duyarsız, resmi bir tutumdan kaynaklanır; bu tutum bazen sadece tamamen yabancılar tarafından değil, bazı öğretmenler, bakıcılar ve

hatta ebeveynler tarafından da sergilenebilir. Duyarlılık, çocuğun durumunu anlama ve bireysel yaklaşım, çocuğun özgüven eksikliğini ve kararsızlığını aşması için en önemli ön koşuldur. Bazı öğretmenler, derse cevap veren bir öğrenciye soğuk, sert, hatta acımasızca konuşurlar; öğrencinin tek hatası, materyali sunmada özgüven ve netlikten yoksun olmasıdır. Güvensiz bir çocuk için, öğretmenin katılığı, doğru cevap verebilme ve iyi bir not alabilme yeteneği konusundaki belirsizliğini daha da artırır. Bu koşullar altında, özgüven eksikliği bir karakter özelliği haline gelmiş bir çocuk, bilgisizlikten değil, tam tersine öğretmenin biçimsel katılığı yüzünden doğru cevap veremez. Kendine ve yeteneklerine olan güvenini kaybetmiş bir çocuğa karşı duyarsızlık büyük bir hatadır. Duyarlı bir öğretmen, ödevini hazırlamamış tembel bir çocuk ile özgüven eksikliği olan bir çocuk arasındaki farkı her zaman anlayacaktır.

Bu tür bir zayıflığın üstesinden gelmenin ikinci koşulu, özgüven geri gelene kadar çocuk üzerindeki taleplerin geçici olarak azaltılmasıdır. Ancak, bu talep azalması öğrenci ve akranları tarafından fark edilmemelidir, böylece bu süreç büyük bir incelikle yürütülebilir; bu da her öğretmen veya eğitimci için olmazsa olmaz bir özelliktir. Eğer bu talep azalması başkaları tarafından hafifçe bile fark edilirse, bu öğrenci için yalnızca utanç verici olacak, egosunu zedeleyecek ve özgüven eksikliğini artıracaktır. Sadece ders sırasında gösterdikleri belirsizliğe karşı hoşgörülü olmak çocuk ve çevresindekiler tarafından fark edilebilir. Öğretmen, onları teşvik ederek gerçekten iyi ve doğru cevaplar alabilir.

Gelecekte, bireyin kendi güçlü yönlerine ve yeteneklerine olan güveni arttıkça, bu tür bir öğrenciden beklenenler de artabilir.

Ebeveynler her şeyden önce çocuklarında kararsızlığa ve özgüven eksikliğine yol açan koşulları ortadan kaldırmalıdır. Çocuğun tüm yaşam deneyimleri bağımsızlık ve özgüven gelişimine katkıda bulunmalıdır. Akranlarından izolasyon,

bağımsızlığın kısıtlanması ve yetişkinler tarafından sürekli ve müdahaleci gözetim, normal gelişimlerini yalnızca engeller.

Ebeveynler, çocuklarında bağımsızlığı teşvik etme ihtiyacını unutmamalıdır. Bu bağlamda ev işlerinin önemini zaten vurguladık, ancak bunlara ek olarak, çocuklara ev dışında yapmaları gereken işler de verilmelidir. Yoğun trafiğin olduğu büyük şehirlerde, bazı ebeveynler çocuklarını yalnız başına dışarı bırakmayı kabul edilemez bulmaktadır. Bu durum okul öncesi çocuklar için uygun olabilirken, okul çağındaki bir çocuk için açıkça zararlıdır.

Daha birinci sınıftan itibaren, ebeveynleri tarafından düzenli olarak okula götürülüp getirilen çocuklar, akranlarının önünde kendilerini garip hissederler. Daha sonraki sınıflarda ise, ebeveynlerinin bağımsız olma yeteneklerine duydukları güvensizliğin bu tezahürüne karşı protesto etmeye başlarlar.

Bir okul çocuğu zaten dikkatini toparlayabiliyor ve trafik kurallarına uyabiliyor. Önemli olan, çocuğun bu becerileri nasıl geliştirdiğini izlemektir. Bunu yapmak için öğrenciyi bir kavşağa götüreceğiz, trafik ışığını göstereceğiz ve trafik kurallarını açıklayacağız: caddeden geçerken, orta noktaya gelmeden önce sola, orta noktadan sonra sağa bakın; caddeden koşarak geçmeyin, sakın bir şekilde geçin. Kendi başlarına caddeden geçmelerine izin vereceğiz. Bu işlem birkaç kez tekrarlanmalıdır.

Çocuğun her bağımsız eylemi kontrol edilmelidir; bu kontrol yetişkinlerin önünde yapılmalıdır; ancak çocuğun bunu başarabileceğine ikna olduktan sonra, anlık kontrolün yerini daha sonraki kontrol alabilir.

Ebeveynler, çocuklarının tüm başarısızlıklarına yakından dikkat etmelidir. Bu başarısızlıkların nedenleri ele alınmalı ve eğer ele alınamıyorsa, yeteneklerinin ötesinde görevler vermekten vazgeçilmelidir. Ebeveynler, çocuklarına verdikleri her görevin öncelikle eğitici bir değere sahip olması gerektiğini unutmamalıdır. Çocuk ne kadar küçükse, her bağımsız çabanın başarılı olması o kadar önemlidir.

Ebeveynler, çocuklarının kararsızlığının veya özgüven eksikliğinin bir özelliği haline geldiğini fark ettiklerinde, bu durumu ele almak için adımlar atmakla yükümlüdürler. Yukarıda tartışıldığı gibi, okul öğretmenleriyle birlikte bir eylem planı geliştirirler. Bu durumda, inisiyatif genellikle ebeveynlerden gelir, çünkü öğretmenler bir çocuğun davranışının nedenlerinin bu karakter özelliğinden kaynaklandığını her zaman fark etmeyebilirler. Evde, çocuklarına görevler verirken, ebeveynler başarılarını vurgulamalı ve başarısızlıklarını gerekçelendirmelidir. Bununla birlikte, geçici bir önlem olarak, çocuğun başarısını engelleyen nesnel faktörlerin etkisinden bahsetmek kabul edilebilir. Birçok çocuk başarısızlığının gerçek ve asıl nedeninin öncelikle özgüven eksikliği olduğunu hatırlayarak, çocukla yapılan konuşmalarda öznel suçluluk duygusunu değil, başarısını engelleyen dışsal, nesnel faktörleri vurgularız. Bu, yeteneklerine olan güvenlerini artırmak ve nesnel engelleri aşmaları için onlara ilham vermek için gereklidir.

İyi bir arkadaş grubu, okul çocuklarının kararsızlık ve belirsizliklerinin üstesinden gelmede en büyük yardımı sağlar. Gerçek bir Sovyet arkadaş grubu, tüm üyelerin çabaladığı ortak bir hedef, birleşik bir kamuoyu, yerleşik gelenekler, rekabet, karşılıklı eleştiri, karşılıklı destek ve yardımlaşma gibi özelliklerle karakterize edilir. Böyle bir gruba dahil olan bir öğrenci, sürekli olarak kendisine yardım edecek ve düzeltecek arkadaşlarla çevrili, eşit bir üye gibi hisseder. Şüphesiz ki, bir grup içinde daha özgüvenli, daha güçlü ve daha önce imkansız görünen şeyleri başarabileceklerini hissedeceklerdir.

Öğrenci topluluğu oluşturmak, genç neslin komünist eğitimi için hayati bir koşuldur. Bu, tüm okul personelinin öncelikli endişelerinden biri olmalıdır. İyi bir öğrenci topluluğu, yukarıda açıklanan türden kişilik kusurlarını besleyemez.

İrade Zayıflığı Olarak Yalan Söylemek

Yalan söylemek, bazı çocuklarda görülen önemli bir kusurdur. Aynı zamanda irade zayıflığının da bir işaretidir.

Ancak bir çocuğun söylediği her yalan kınanmalı ve yalancılığın bir tezahürü olarak değerlendirilmemelidir. Okul öncesi dönemde, hatta bazen ilkokulun ilk yıllarında bile, bir çocuğun söylediği yalanlar genellikle gelişmemiş bir düşünme sürecinin sonucudur; bu gelişmemişlik, hayal edilen ile gerçek, arzu edilen ile varoluşsal olanı her zaman net bir şekilde ayırt edemez.

İşte yedi yaşındaki Dima, yüzü kızarmış ve nefes nefese, daireye koşuyor. “Vaska’ya iyi bir dayak attım,” diyor, nefesini zar zor toparlayarak. Ama hiç de kazanan gibi görünmüyor. Dima’yı sorguluyoruz ve olan her şey mükemmel bir şekilde açıklığa kavuşuyor. Çocuklar bahçede oynuyor ve kavga etmişler. Büyük oğlan Vasya, Dima’ya vurmuş ve Dima, pek cesareti olmadığı için kaçmış. Yenilginin acısı ve utancı, hafızasında gerçek bir olay gibi olabilecek bir kurguyla telafi edilmiş.

Böylece, arzu edilen şey çocuğun zihninde gerçek olur. Yazar Svirsky anılarında, zorlu ve açıklıkla geçen çocukluğunun onu her türlü abartılı hikaye uydurmaya nasıl ittiğini anlatır. Çevresindekilere sahip olduğu iddia edilen anlatılmamış zenginliklerden ve tanık olduğu veya katıldığı iddia edilen olağanüstü olaylardan bahsederdi. Yalanları sürekli ortaya çıkıyordu ve bu da çocuğu daha da mutsuz ediyordu. Svirsky, yalan söyleme alışkanlığından kurtulmak için Tanrı’ya bile dua ettiğini hatırlıyor. Kendini tutamıyordu. Hayal gücü o kadar canlı ve yaratıcıydı ki, onun için gerçek oluyordu ve ancak ortaya çıktıktan sonra kurgu haline geliyordu.

Bu çocukluk fantezileri, gelişen bir hayal gücünün işaretidir. Bir çocuğu bu tür fantezileri nedeniyle cezalandırmak, insan ruhunun çok değerli bir özelliğini, yani hayal etme ve fantezi kurma yeteneğini yok etmektir. Bu yaşta, çocuğa kurgu ile gerçek arasındaki farkı göstermek, hayali olaylara ve imgelere karşı eleştirel bir tutum

geliştirmek önemlidir, ancak hiçbir koşulda bir çocuk uydurma şeyler yaptığı için cezalandırılmamalıdır. Bir peri masalı, bu konuda eğitimciler için harika bir kaynaktır, çünkü sadece kurgu içermekle kalmaz, aynı zamanda hayal ile gerçek arasındaki farkı da gösterir.

İlkokul çağındaki çocuklarda, kurgunun kasıtlı olarak gerçeklik olarak sunulduğu durumlarla sık sık karşılaşırız. Bu, oyunlarının bir biçimi haline gelir. Çocuklar sadece kendilerini hayal etmekle kalmaz, aynı zamanda başkalarının da fantezilerine inanmasını isterler. Bu yeni oyun biçimi, gerçekliğin eleştirel bir analizini teşvik ettiği için kendi başına çok faydalıdır. F. Gladkov, “Çocukluk Hikayesi”nde uydurma şeyler oynayan bir çocuğu canlı bir şekilde tasvir etmiştir. Kuzyar adlı çocuk sürekli uydurma şeyler yapıyordu. Bu onun en sevdiği oyundu. Dinleyicilerini uydurmalarına inandırmaya ve kurgusal olaylara hayran bırakmaya çalıştı. Kuzyar’ın fantezileri tamamen zararsızdı. Kuzyar, asıl tatminini uydurduğu olayların imkansızlığından ve dinleyicileri üzerindeki etkisinden alıyordu; bu nedenle yalanları genellikle zararsız, tatsız veya başkaları için tehlikelidir. Bazı çocukların uydurmalarının amacının birini yanıltmak, bir eyleme zorlamak ve daha sonra aldatılan kişiye gülmek olması çok daha kötüdür. Bu, kötü niyetli kasıtlı bir yalandır ve bu tür uydurmalar ahlaksız ve bencil davranışlar olarak ele alınmalı ve bunlarla mücadele edilmelidir. Çocuk, arkadaşının saflığına, istemsiz hatasına gülüyor. Bu, çevresindeki herkes tarafından kınanması ve ifşa edilmesi gereken dostane olmayan bir davranıştır. Genel olarak, kendi bencil amaçları için başkalarını kasıtlı olarak yanıltmak gerçek bir yalandır ve çocuğun kötü ahlaki yetiştirilmesinin bir göstergesidir.

Çocuklara yalan söylemeyi en sık aşırı katı bir yetiştirme tarzı altında öğretilir. Katı eğitimciler bazen çocuklarından çok yüksek beklentilerde bulunur ve çocuğun gelişimsel yaşını veya bireysel özelliklerini tamamen göz ardı ederek, hiçbir hoşgörü göstermeden cezalandırırlar.

Doğal olarak, bir çocuk ile bu tür bakıcılar arasında gerekli bir temas olmayacaktır. Bir çocuk, ister baba, ister anne, ister öğretmen olsun, böyle bir bakıcıya güvenemez ve onlarla açık olamaz. Bu koşullar altında yalan söylemek, birçok zor durumdan kurtulmanın tek yoludur. Bakıcıların keyfine bağlı hisseden ve ağır cezadan kaçınmaya çalışan çocuk, yalan söylemeye başvurmak zorunda kalır. Çocukların ihtiyaçlarını dikkate almaya istekli olmayan yetişkinlere tamamen bağımlı olmaları, aldatmaya yol açmasa da, sonuçta genellikle çocuklar ve bakıcılar arasında şiddetli çatışmalara yol açar. Bu durumda yalan söylemek sadece çocuğun kendini savunmasıdır, ancak aynı zamanda ahlaki düzensizliğe de yol açar.

Yalan söylemenin başka kaynakları da vardır. Bir çocuk annesini çok sever. Annesinin kötü davranışlarını veya düşük notlarını öğrendiğinde çok üzüldüğünü, ağladığını ve hatta hastalandığını fark eder. Çocuk annesine acır, ancak iradesi zayıf olduğu için davranışlarını düzeltemez ve yalan söylemeye başlar. Kötü davranışlarını annesinden saklar, düşük notlarını ona söylemez, hatta karnesinde notlarını tahrif eder. Annesine acıyarak ve huzurunu koruyarak onu aldatır.

Dolayısıyla, hem aşırı katılık hem de zayıf ebeveynlik nihayetinde aynı sonuca yol açabilir. Ancak ilk durumda çocuk korku veya nefretten dolayı yalan söylerken, ikincisinde acıma veya zayıflığa duyulan hoşgöründen dolayı yalan söyler.

Korku, nefret veya acıma, eğitimciler ve öğrenciler arasındaki ilişkiyi kesinlikle karakterize etmemesi gereken duygulardır. Çocuklar ve onları yetiştiren yetişkinler arasında var olması gereken gerçek duygular saygı, güven ve sevgidir. Başka bir örnek verelim. Sasha N., bilinmeyen bir nedenle okul çalışmalarında geri kalmış ve giderek daha kötü notlar almaktadır. Eskiden iyi bir öğrenciydi ve sık sık övülürdü. Şimdi ise ailesi karnesini görünce ya üzülüyor ya da onu tembellikle suçluyor. Sasha o kadar geride kaldı ki artık kendi başına sınıf arkadaşlarına yetişemiyor, ancak gururu

zayıflığını kabul etmesini ve yardım istemesini engelliyor. Ailesini ve öğretmenlerini kandırmaya başlıyor: okulda sık sık ailevi durumları veya hastalığı bahane ederek ödevleri cevaplamayı reddediyor, dersleri atlıyor, ders saatlerinde şehirde dolaşüyor, karnesini yok edip kaybettiğini iddia ediyor, sadece kötü notlarını ailesine göstermemek için, vb. Sasha işkence dolu bir durum yaşıyor: kendi yalanlarına dolanmış durumda ve sürekli kandırma ihtiyacı ona ağır geliyor.

Elbette, Sasha sonunda açığa çıkıyor. Tüm davranışları sıkı bir şekilde izleniyor. Ancak Sasha büyük bir rahatlama hisseder; artık her şey açıktır, uydurmak, kaçmak, yalan söylemek veya sürekli olarak ifşa edilmekten korkmak zorunda değildir. Anne babasının ve öğretmenlerinin yardımıyla, kısa sürede yaşıtlarına yetişir. Bu durum, bir çocuğun, kendisiyle en yakınları arasında gerçek bir güven, tam bir bağ olmadığında yalan söylemeye başladığını gösterir. Zayıf bir iradeye sahip olan ve karşılaştığı engelleri kendi başına aşamayan çocuk, bu engelleri aşmanın yükünden geçici olarak kurtulmanın bir yolu olarak yalan söylemeye başvurur ve yeterince duyarlı olmayan öğretmenler zamanında yardımına koşamazlar.

Bölüm VI. ERGENLERDE İRADE GÜCÜNÜ GELİŞTİRME

1. Giriş

Çocuklar yaklaşık on iki yaşında, yani beşinci sınıfa denk gelen dönemde, ergenlik olarak bilinen bir döneme girerler. Bu dönem, gencin bireysel özelliklerine ve yetiştirilme tarzına bağlı olarak bazen dört ila beş yıl sürebilir. Bu, çocukluktan ergenliğe geçiş dönemidir.

Hâlâ ergenliğin temel özelliğini ergenliğin ortaya çıktığı dönem olarak gören araştırmacılar var. Ancak gerçekte, ergenlik süreci, bir gencin genel fiziksel durumunu ve sinirsel süreçlerini kesinlikle etkilese de, ruhsal yapısının özelliklerini belirlemez; bu özellikler diğer faktörler tarafından belirlenir. Ergenlik çağındaki bedende meydana gelen karmaşık ve yeni süreçlerin farkında olan eğitimciler, yaşamlarında çeşitli fiziksel egzersizler, spor ve genel olarak beden eğitiminin önemli bir rol oynadığı ergenlerin fiziksel gelişimine daha fazla dikkat etmelidir.

Ergenlerin zihinsel yapısı ve psikolojik özellikleri elbette bedenlerinde meydana gelen süreçlerle değil, çevrelerindeki arasındaki benzersiz konumlarıyla belirlenir. Ergenler hala çocuklara özgü birçok özelliğe sahipken, aynı zamanda onları yetişkinlere yaklaştıran bazı kişilik özelliklerine de sahiptirler. Çocukluktan ergenliğe geçiş tam olarak budur: Ergenlik döneminde, çocuklara özgü kişilik özellikleri yavaş yavaş genç yetişkinlere özgü özelliklerle yer değiştirir.

Okul öncesi ve ilkokulda doğru bir yetiştirmenin etkisiyle, ergenler zaten çok şey biliyor ve yapabiliyorlar. Elbette,

faaliyetleri denetlendiği takdirde, evdeki yetişkinlerin yerini oldukça karmaşık ve ciddi konularda alabiliyorlar. Uygulamada, ebeveynler ve bakıcılar genellikle ergenlere karmaşık görevler veriyor, bazen de oldukça sorumluluk gerektiren, sürekli görevler emanet ediyorlar. Aynı zamanda, okul eğitimi ve öncü çalışmalara aktif katılım, bilgilerini genişletmiştir. Ergenler zaten çok şey biliyor ve birçok alanda oldukça bilgili. Bazı alanlarda, çevrelerindeki bazı yetişkinlerden bile daha hazırlıklı olabilirler. Bütün bunlar, ergenlerin kendilerini olduklarından daha olgun ve bağımsız olarak görmelerine neden oluyor. İşte bu, ergen yetiştirmenin bu kadar zor olmasının nedenidir. Bu aynı zamanda, özellikle bu dönemde vücudunda meydana gelen biyolojik süreçler sinir sisteminde artan bir dengesizliğe ve çevredeki gerçeklikten gelen tüm etkilere karşı artan hassasiyetine neden olduğu için, bu yaşın ergenin kendisi için de zor olmasının nedenidir.

Ergenlik çağındaki bir bireyde çocukça kalan şey, her şeyden önce, kendilerini ve yeteneklerini eleştirel bir şekilde inceleme beceriksizliğidir. Yaşam deneyimlerinin hala önemsiz olduğunu, güçlü yönlerinin sınırlı olduğunu ve becerilerinin kendilerine erişilebilir dar bir faaliyet yelpazeyle sınırlı olduğunu fark etmezler. Bilgilerinin çoğu zaman yüzeysel olduğunu ve yargılarının aşırı kategorik ve yetersiz temellendirilmiş olduğunu henüz anlamazlar. Önceki eğitimleri ve yetiştirilme biçimleri sayesinde, ergen zaten bazı genel kavramlara hakimdir ve bunları akıl yürütmelerinde kullanırken çoğu zaman pervasız davranırlar. Henüz gerçekliği bağımsız olarak analiz edemezler ve genellikle uzmanlaşmış analiz gerektiren tüm özel durumlara hazır, tanıdık formülleri uygularlar.

Ergenlerin yetiştirilmesindeki temel amaç, yaşam deneyimlerindeki gelişimlerini tam olarak desteklemek, bilgi ve becerilerini genişletmek ve aynı zamanda kendilerine karşı eleştirel bir tutum geliştirmektir. Ergenler, yeteneklerini başkalarının kendilerine yönelttiği zorluklarla doğru bir şekilde dengelemeyi öğrenmelidir. Güçlü yönlerini, bilgilerini

ve yeteneklerini doğru bir şekilde değerlendirmeyi, bunları etkili bir şekilde uygulamayı ve bilgi ve becerilerini artırmanın yollarını bağımsız olarak aramayı öğrenmelidirler. Aynı zamanda, ebeveynler ve öğretmenler, bir gencin bağımsız, karmaşık ve ciddi faaliyetlere olan arzusundan yararlanmalıdır. Bu faaliyetler için fırsatlar sağlayarak, sürekli ve tutarlı ancak incelikli rehberlik yoluyla, gerçek yeteneklerini test etmelerini, güçlendirmelerini ve geliştirmelerini sağlarlar. Yetişkinler ve ergenler arasındaki ilişkiler, bireyselliklerine ve yeteneklerine duyulan güven ve saygı ile karakterize edilmelidir. Ergenler zaten “yetişkin” hissederler ve başkalarının da onlara aynı şekilde davranmasını isterler. Büyükler, bir ergenle olan ilişkilerinde güvensizliklerini veya saygısızlıklarını vurguladıklarında, bu her zaman hararetli ve tamamen uygunsuz çatışmalara yol açar. Ailede daha küçük çocuklar varsa, ergeni daha büyük bir çocuk gibi ele almaları önemlidir. Eğer ergenlik çağındaki birey ailenin en küçüğü ise, aile içindeki konumunun olgunluğunu vurgulaması önemlidir.

Ergenlik çağındaki bir birey, ebeveynlerinden ve öğretmenlerinden incelikli ve özenli bir yaklaşıma ihtiyaç duyar. Bu dönemde ebeveynlerin ve eğitimcilerin yaptığı pedagojik hataların, yalnızca ergen için değil, aile için de ciddi sonuçları olur. Ergen, aile içinde zaten önemli bir rol oynamaktadır. Aile içindeki konumu ve aile üyelerine karşı kişisel tutumu, aile ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilir.

2. İrade Gücü ve Ergenlerin Zihinsel Faaliyeti

Okul yılları boyunca öğrenme, onların birincil ve önde gelen etkinliği olmaya devam eder. Ancak, üst sınıflara geçtikçe öğrenme etkinliklerinin içeriği değişir ve daha karmaşık hale gelir; bununla birlikte öğrencilerin entelektüel gelişimine yönelik talepler de artar. İlk iki sınıfta çocuklar öncelikle belirli beceri ve yetenekleri (okuma, yazma ve

sayma) kazanır ve bunları aktif ve amaçlı bir şekilde kullanmayı öğrenirler. Daha sonra, becerilerini genişletir ve tarih, coğrafya ve doğa bilimleri alanlarında belirli bir bilgi birikimine sahip olurlar.

Beşinci sınıftan itibaren çocuklar, bilimin temellerini kavramaya, çeşitli kavramları ve doğa ve toplum yasalarını öğrenmeye başlarlar. Artık aktif olarak materyalist bir dünya görüşü geliştiriyorlar. Şimdiye kadar çocukların entelektüel faaliyetleri, eğitim materyalini aktif olarak özümsemekle (dinleme, gözlemlleme, ezberleme ve hatırlama) sınırlıydı ve bağımsız yargılama ve akıl yürütmeyi yalnızca kısmen gerektiriyordu; ancak algı ve hafıza, çocukların öğrenmesinde önemli bir rol oynamaya devam ederken, artık zihinsel aktivitenin gerisinde kalıyor ve tüm ergenlik dönemi öğrenmesinde merkezi bir rol üstleniyor. Böylece, öğrenciler bilimin temellerini öğrenirken aynı zamanda bağımsız düşünmeyi de öğreniyorlar.

Eğitim faaliyetlerinin ve programlar tarafından sağlanan bilginin doğası gereği, akıl yürütme, karşılaştırma, analiz etme ve eğitim materyalini sentezleme, sonuç çıkarma ve genelleme yeteneği gereklidir; aynı zamanda düşünceyi doğru yönlendirmek, doğru mantıksal akıl yürütme yolundan sapmamak ve eleştirel bir yaklaşım sergilemek çok önemlidir. Ergenlerin akademik bilgiyi edinmede karşılaştığı engeller öncelikle materyali anlamakla ilgilidir ve iradelerinin çoğu da bu noktaya yöneliktir. Ergenler, önceden eğitim yoluyla buna hazırlanmalıdır.

Müfredatı anlamak, ilkökul düzeyinde bile bilgiye hakim olmanın ön koşuludur. Bununla birlikte, müfredatın kendisi, çocuğun müfredatı anlamasının özellikle zor olmamasını ve kapsamlı bağımsız düşünme gerektirmemesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Dolayısıyla, daha küçük sınıflarda algılama ve hafıza öncelikle gönüllü hale gelir. Ancak şimdi, düşünme etkinliği de giderek daha fazla gönüllü hale geliyor.

Öğretmenler ve veliler, öğrencilerin son dört yıldır alıştıkları öğretmenlerinden ayrıldıklarını ve artık bireysel

gereksinimlerini dikkate almaları gereken birkaç yeni öğretmenden ders almaya başladıklarını akılda tutmalıdırlar. Yeni çalışma biçimine uyum sağlamaları için zamana ihtiyaçları vardır ve her yeni dersin kendine özgü özellikleri vardır ve kendine özgü entelektüel yaklaşımlar gerektirir. Tarih, coğrafya veya doğa bilimleri öğretimi kendine özgü yaklaşımlar gerektirir.

Ebeveynler, çocuklarının bağımsız çalışmalarını denetlerken, onların bağımsız düşünme yeteneklerine özel önem vermelidirler. Ödevlerini tamamlarken çocuklarının akıl yürütmelerini yakından izlemeli ve çeşitli yeni konuların mantığını ve sunum biçimini kavrayana kadar düşünme süreçlerini yönlendirmelidirler. Bu genellikle yetişkinlerden büyük sabır ve dikkat gerektirir. Ergenlerin yargıları genellikle dürtüsel, hızlı, kategorik ve hatalıdır. Ergenlere düşüncelerini disipline etmeyi ve herhangi bir yargıda bulunmadan önce dikkatlice düşünmeyi öğretmek çok önemlidir. Bununla birlikte, bağımsız yargı onların düşünme alanlarının yeni bir alanı olduğu için, ifadelerine karşı da hoşgörülü olmak gerekir; öğrenciler bilgi edinerek artık bağımsız düşünürler ve bu nedenle yargıları hatalı olabilir.

Ortaokul ve lise yıllarında öğrenciler sadece doğru ve mantıklı düşünmeyi değil, aynı zamanda yargılarını ve ifadelerini eleştirel bir şekilde değerlendirmeyi de öğrenirler. Ancak bu, öğretmenler ve ebeveynler düşünme süreçlerine rehberlik ettikçe kademeli olarak gerçekleşir. Birçok ergenin dürtüsel doğası, deneyim kazandıkça ve yetişkinler entelektüel faaliyetlerine rehberlik ettikçe aşılır.

Ergen düşüncesinin yaşa bağlı özellikleri, özellikle ergen genellemelere başvurduğunda ve genel, temel yargılar ifade ettiğinde belirginleşir. Bununla birlikte, pratik faaliyetleri içeren durumlarda, ergen düşüncesi genellikle oldukça olgunlaşır ve kendi gelişimlerini yönlendirmelerine olanak tanır.

Dürtüsel davranışlar ergenlerde de kendini gösterebilir; ergenlere belirli taleplerde bulunmalıyız: davranışlarını kontrol edebilirler ve etmelidirler. Bu durumda yüksek

dürtüsellik, önceki dört ila beş yıllık okul eğitimi boyunca geliştirilmiş olması gereken öz kontrol ve öz disiplin eksikliğinin bir işaretidir. Ergenlerdeki dürtüsel davranış, disiplinsizliğin bir işareti olarak kınanmalıdır. Eğer dürtüsel davranış belirli bir ergen için tekil bir olay değil de, genel davranışlarını karakterize ediyorsa, kendilerini kontrol etmeyi öğrenene kadar hem büyüklerden hem de akranlarından özellikle sıkı gözetim altında tutulmalıdırlar.

Ergenlerin öğrenmesinde ve bağımsız düşünme becerilerinin geliştirilmesinde yetişkin desteği öncelikle materyali kavramalarına yardımcı olmaya odaklanmalıdır. Daha küçük öğrenciler için ders hazırlarken, incelenen konunun içeriğini anlamalarını öğretmenin önemi zaten vurgulanmıştır: önemli noktaları belirleme, önemsiz olanlardan ayırma, güçlü bağlantılar kurma, karşılaştırma, benzerlikleri ve farklılıkları belirleme vb. Ergenler için bu beceriler öğrenmelerinde giderek daha önemli hale gelir.

Ergen düşüncesinin karakteristik bir özelliği, şematizm ve biçimciliğe olan eğilimdir. Ergenlerin sınırlı yaşam deneyimi ve sınırlı bilgisi, onları genellikle önceden belirlenmiş kalıplar, kurallar ve ilkeler çerçevesinde düşünmeye ve bunları yeni, az bilinen materyallere uygulamaya yönlendirir; bu da çoğu zaman hatalı sonuçlara varmalarına neden olur. Okul öncesi çağda bile, çocuklara belirli kuralları uygulamada esnekliğin ve bilinen kuralları uygulamak için gerçekliği analiz etmenin önemi öğretilmelidir. Değişen koşulları dikkate alma, yargıları basitçe aktarmaktan kaçınma, analogilere eleştirel yaklaşma ve kendi görüşlerini eleştirel bir şekilde inceleme yeteneği, ergen gelişiminin en önemli yönlerinden biridir. Okul çocuklarının ve bazen genç erkeklerin bile, belirli koşulları eleştirel bir şekilde analiz etmeden önceden belirlenmiş kuralları veya ilkeleri uygulama arzusu, bazı ısrarcı çocuklarda esasen inatçılık olarak nitelendirilebilecek davranışlara yol açar. Bu tür inatçılık, kişinin eylemlerini eleştirmeyi ve koşulları analiz etmeyi reddetmesinden kaynaklanır. Bazen bu tür inatçılık, bir gencin sınırlı ve yüzeysel bilgisi ve sınırlı yaşam deneyiminden kaynaklanır.

Bazı gençler zaten iradelerini geliştirmekle ilgileniyorlar ve bu tür bir inatçılık bazen iradelerinin yerini alıyor. Bir kural veya ilkeye ısrar ederek dürüstlüklerini ve iradelerini gösterdiklerine inanıyorlar, oysa gerçekte, koşulları dikkate almayı ve belirli bir ilkenin uygulanabilirliği için şartları analiz etmeyi reddetmeleri, bilinçlerinin olgunlaşmamışlığını ve eleştirel ve mantıklı düşünme yeteneklerinin eksikliğini ortaya koyuyor.

Şematik ve biçimsel düşünme biçimleri, gençlerin eğitim materyalini özümsemelerini zorlaştırır ve bu durum kesinlikle ele alınmalıdır. Bir gencin bilgisini değerlendirirken, kendinizi yalnızca biçimsel yönlerle sınırlamak kesinlikle kabul edilemez. Bir genç bazen hafızası sayesinde materyali iyi öğrenebilir. Materyali anlama derinliğini değerlendirmek önemlidir. Bugün öğrendikleri ders ile bu veya başka bir konuda daha önce edindikleri bilgiler arasında bağlantı kurabiliyorlar mı? Bugün öğrendikleri kanunları, kuralları ve ilkeleri pratik yaşam deneyimleriyle ilişkilendirebiliyorlar mı? Örneğin, bir cismin ağırlığının suda nasıl azaldığını mükemmel bir şekilde bilen bir gencin, bu olguyu Arşimet ilkesiyle ilişkilendiremediği durumlar olmuştur.

Bir gencin bilgi düzeyini değerlendirirken ve onlarla çeşitli teorik ve pratik konularda tartışmalar yürütürken, yetişkinler esnek ve somut düşünme biçimini örneklemelidir. Bu konuşmalar sırasında genç, daha önce bilmediği bilgi yönlerini keşfeder. Bu bireysel konuşmalar, bilginin değerini ortaya çıkarmak ve onu nasıl kullanacaklarını öğretmek için çok önemlidir.

Yetişkinler ve çocuklar arasındaki konuşmalardan bahsettiğimizde, özel, kasıtlı olarak eğitici konuşmalardan değil, gencin katıldığı sosyal olaylar, iş olayları, evdeki olaylar vb. hakkında sıradan aile konuşmalarından bahsediyoruz. Gencin bu konuşmalarda sadece dinleyici değil, aktif bir katılımcı olması çok önemlidir. Yetişkinlerin herhangi bir ironi veya gösterişli küçümsemeden kaçınması çok önemlidir.

Ergenlik döneminde ebeveynlere duyulan sevgi ve şefkat, karşılıklı saygı ile mümkün olan yakın bir arkadaşlığa dönüşür. Bir genci küçükmüş gibi, küçümseyerek veya umursamazca davranmak bu arkadaşlığı imkansız hale getirir. Bir genç ebeveynlerini sevmeye ve onlara bağlı kalmaya devam edebilir, ancak arkadaşlık arayışını başka yerlerde sürdürecektir. Bu durumda, ebeveynlerine karşı açık olmayacak, kendi ayrı hayatını kuracak ve bu hayat artık ebeveynleri için erişilemez olacaktır.

Ergenin kişiliğine saygı duymak ve ona özen göstermek, ancak o zaman onunla kişisel temas kurmayı mümkün kılar; bu da ebeveynlerin onun düşüncelerinin ve deneyimlerinin en mahrem yönlerine nüfuz etmelerini ve aynı zamanda ona rehberlik etmelerini sağlar.

Ergenlerin davranışlarını yönlendirmek, ebeveynlerin en önemli sorumluluklarından biridir. Eylemleri hakkında eleştirel düşünme eksikliği ve koşulları dikkate almama, bazen ergenin bencil istekleriyle birleşir. Gerçek anlamda ahlaki bir eğitim almamış, iş kolektifinden ve genel olarak gerçek yaşam deneyimlerinden izole edilmiş bir şekilde büyümüş bir genç, genellikle etrafındakileri hiçe sayarak, uydurma kuralları veya ilkeleri savunarak kişisel hedeflerine ulaşmak için ısrarla çaba gösterir. Niyetlerinin ve eylemlerinin tamamen doğru olduğuna inanırlar ve başkalarının itirazlarını veya protestolarını bile dikkate almadan bunları uygularlar; yalnızca kendilerini ve kendi görüşlerini tanırlar. Başkalarına karşı bu tür bir öz muhalefet, sosyalist bir toplumda tamamen kabul edilemez. Ebeveynleriyle iletişim, ergeni bu tür davranışlardan koruyacaktır, ancak elbette, okulun önderliğindeki akran grubu, ergenin kişiliğinin bu olumsuz yönlerinin üstesinden gelmede büyük rol oynar. Ancak bunu biraz sonra ele alacağız.

3. Sosyal ve Çalışma Faaliyeti Yoluyla Ergenlerde İrade Gücünü Geliştirme

Bir genç, ilkokul öğrencisinden daha fazla sosyal hayata katılır. Elbette, akademik çalışmaları en önemli faaliyetleri, sosyalist topluma karşı birincil sorumluluklarıdır. Bir genç aynı zamanda aile üyelerine karşı sorumluluklarını da yerine getirmeye devam eder.

Gerekli bilgi, beceri ve yetenekleri edindikçe, aile içindeki çalışmaları giderek daha bağımsız hale gelir. Genellikle, bir lise öğrencisi, hatta bazen bir genç bile, ailenin günlük işlerinin bir kısmından sorumludur ve bu hiç de kötü bir şey değildir. İşleriyle meşgul olan ebeveynler, dairelerini döşemek, market alışverişi yapmak veya yemek hazırlamak için fazla zaman harcamamalıdır. Çocukları büyüdükçe, ev işlerine daha fazla dahil olmalıdırlar. Aile bütçesinin cari giderlere ayrılan kısmı da dahil olmak üzere, ailenin ev işlerini iyi yöneterek, bir genç bağımsızlık ve sorumluluk öğrenir ve temel yaşam becerilerinin tüm sistemini öğrenir.

Bu sorumlulukların yanı sıra, ergenler okullarına ve sınıf arkadaşlarına karşı da sorumluluklar üstlenirler ve bu sorumluluklar artık hayatlarında önemli bir yer tutar. Ergenlik, öğrencilerin öncü çalışmalara aktif olarak katıldıkları ve Komsomol'a katılmaya hazırlandıkları dönemdir. Ergenlerin topluma hizmeti, akademik yaşamlarının önemli bir yönüdür ve onları yetişkinliğe hazırlar; bu nedenle ebeveynler ve bakıcılar bu faaliyete büyük değer vermelidir.

Çocuklar, eğitim ve sosyal faaliyetleri aracılığıyla, başkalarıyla etkileşim kurarak sosyal deneyim kazanırlar. Genç neslimiz, sosyalist bir toplumda yaşama ayrıcalığına sahiptir. Sosyalist toplumumuz, üretim biçimi, gerçek hayattaki ilişkileri ve yaşam tarzı, modern insanlığın en büyük başarılarını bünyesinde barındırmaktadır. Bu koşullar altında,

genç nesli yaşam sürecine, komünizmin inşasına pratik katılıma dahil etmek, çocuklarımızı yetişkinliğe ve kamusal ve çalışma hayatına girişlerine gerçekten başarılı bir şekilde hazırlamanın koşullarından biridir.

Sovyet okullarında, tıpkı iş yerlerinde olduğu gibi, mükemmel iş çıkaranlar evrensel olarak onurlandırılır ve saygı görür. Mükemmel bir öğrenci aynı zamanda diğer çocuklar için de rol model olur. Öğrencilerin genellikle mükemmel öğrencileri sınıf başkanı, öncü birlik lideri ve takım lideri olarak seçmeleri şaşırtıcı değildir ve bu, öğretmenlerin herhangi bir baskısı olmadan, öğrencilerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleşir.

Bir çocuk okula başlarken öğrenci statüsünden memnunsaydı, derslerine daha çok dahil oldukça kendi başarılarıyla daha çok ilgilenmeye başlar. Mükemmel notlar alan sınıf arkadaşlarına saygı duyar ve başkalarının saygısını kazanmak için çaba gösterir.

Akademik çalışmalarıyla herkesin dikkatini ve saygısını kazanamazsa, bazen çabalarını tamamen zıt bir şeye yönlendirir. İşte böylece “güç şampiyonları”, “koşu şampiyonları”, “palyaçolar” (sınıfı eğlendirmekle görevli olanlar) ve hatta “yıkıcı öğrenciler” ortaya çıkar.

Sınıfta veya okulda onurlu bir yer edinme arzusu kibire dönüşmemelidir. Dördüncü, beşinci hatta altıncı sınıf öğrencisi bunu her zaman kendi başına anlayamayabilir. Bir gencin iradesi, sadece kibrini tatmin etmekle kalmayıp, onu gerçekten onurlandıran faaliyetlere yönlendirilmelidir. Akademik uğraşların yanı sıra, bu tür faaliyetler ancak sosyal faaliyetleri içerebilir.

Çocuk ve gençlik örgütlerinin, özellikle de Pioneer örgütü ve Komsomol’un çalışmaları, her zaman öğrencilerin akademik performans kalitesini ve okulda yüksek düzeyde disiplini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Okulun öğretmen kadrosunun rehberliğinde çalışan Pioneer örgütü ve Komsomol, öğrencilerin öğrenmeye ve tüm okul sorumluluklarına karşı sosyalist tutumlarını desteklemekte ve öğrenmeye karşı tutumlarını, komünizmi inşa eden

vatanlarına karşı vatansever bir görev olarak tam olarak desteklemektedir. Yüksek kaliteli akademik performans için verilen mücadele, öğrencileri birbirine bağlı, hedef odaklı bir ekipte birleştirerek okulun temel sorunlarını çözmeye çalışmaktadır.

Bir okul öğrencisi kendi akademik faaliyetlerini planlamaz; bu öğretmenlerin sorumluluğundadır; öğrenci, kendi katılımı olmadan geliştirilen plana uymak zorundadır. Ödevlerini okul ve ebeveynleri tarafından belirlenen günlük rutin içinde planlar; ihtiyaca bağlı olarak, günlük rutinde yalnızca küçük değişiklikler yapabilir ve bunu da sadece ebeveynlerinin izniyle yapabilir. Derslerin hazırlanmasını ve ev işlerinin yerine getirilmesini planlar. Bir öncü grubun veya okul yönetiminin çalışmalarına katılarak ve orada belirli sorumlulukları yerine getirerek, genç, birimin, grubun veya kulübün çalışmalarını bağımsız olarak planlamaya başlar. Planları, danışmanlar, öğretmenler ve biriminin, grubunun veya kulübünün üyeleri tarafından eleştirilir. Ayrıca diğer öğrencilerin planlarını da eleştirir. Sosyal etkinlikler sırasında öğrenciler, planların somut ve uygulanabilir olup olmadığını, gerçekçi olup olmadığını ve etkinliklerin belirlenen hedeflere tam olarak uyup uymadığını sorgulamaya başlarlar.

Bir gencin hem ders hazırlamada hem de sosyal aktivitelerinde son derece bağımsız olması gerekir. Özellikle, okuldaki Öncü çalışmalarının en önemli eğitimsel unsurlarından biri, baştan sona bağımsız bir çocuk komünist örgütü olmasıdır. Öncü örgütünün çalışmalarını yöneten yetişkinlerin, öğretmenlerin ve Öncü liderlerinin becerisi, gençlerin sürekli olarak sosyal açıdan önemli ve gerekli bir şey yaptıklarına ve bunu tamamen bağımsız olarak yaptıklarına ikna olmalarını sağlamaktır.

Okul çağındaki bir genç, sivil katılımının başlangıcında çeşitli zorluklarla karşılaşır. Bazı gençler sivil katılımlarında planlama ile zaten karşılaşmış, planlama ve tartışmalara katılmış olabilirler, ancak bu onların ilk kez bir plan oluşturmalarıdır. İşte burada büyüklerin yardımı çok önemlidir. Elbette öğretmenler ve rehber öğretmenler büyük

yardım sağlayacaktır, ancak ebeveynlerin de oğullarının veya kızlarının sivil katılımıyla ilgilenmeleri gerekir. Tavsiyelerini veya talimatlarını dayatmamalılar, ancak planı ciddi bir şekilde tartışmak ve geliştirilmesine yardımcı olmakla yükümlüdürler. Bu şekilde, ebeveynler gençlerinin sivil katılımına ne kadar değer verdiklerini ve ona ne kadar önem verdiklerini gösterirler. Ebeveynlerin öğrencinin sivil katılımının önemine vurgu yapması, bu etkinliğin gencin gözündeki önemini artıracak ve ebeveynleriyle olan bağlarını daha da güçlendirecektir.

Gençler, sosyal aktivitelerini planlamayı öğrenmenin yanı sıra, pratik kararlar alma, bir planın veya kararın uygulanmasını organize etme, ilerlemeyi izleme ve genel olarak bir projeyi tamamlama konusunda da önemli zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Tüm bu süreçte, ister yaşlı Komsomol üyeleri, ister öğretmenler, isterse de ebeveynler olsun, büyükler son derece yardımcı olurlar. Çocukların sosyal aktivitelerinin eğitimsel değerini hatırlayan ebeveynler, gençlere her zaman tavsiye, hatırlatma ve diğer kaynaklarla yardımcı olabilirler.

Gençler, daha küçük sınıflardaki öğrencilere rehberlik ederken çoğu zaman onlara mentorluk yapmak zorunda kalırlar. Bu rolde bir genci sürekli ve dikkatli bir rehberlikten mahrum bırakmak, gelişimlerinin çok önemli bir yönünü kaçırmak anlamına gelir.

Her türlü sosyal aktivite, ergenlere bağımsız hareket etme fırsatı sunar.

Sosyal aktiviteler, diğer tüm sorumluluk gerektiren aktiviteler gibi, başarılar ve başarısızlıklarla birlikte gelebilir. Ebeveynlerin bu başarı ve başarısızlıklara karşı kayıtsızlığı kesinlikle kabul edilemez. Gençler tüm sevinçlerini ve üzüntülerini sevdikleriyle ve ebeveynleriyle paylaşmaya hazırdır; bu istek öncelikle desteklenmelidir: çocukla birlikte sevinin veya ona sempati duyun. Başarısızlıklar özellikle ciddiye alınmalı ve ergenin başarısızlığın nedenlerini dikkatlice incelemesine yardımcı olunmalıdır : irade eksikliği nerede vardı, beceri eksikliği nerede vardı, tüm koşulları ve

zorlukları neden hesaba katamadı, bir oyun veya başarısızlıkla sonuçlanan başka bir etkinlik için neden iyice düşünmedi ve hazırlanmadı, vb. Ergenlerin başarısızlıklarının nedenlerini belirlerken, bunları nesnel koşullarda aramamaları özellikle önemlidir. Önce hatalarını tanımaları ve gelecekte bunlardan kaçınmayı öğrenmeleri önemlidir. Ebeveynlerden gelen dostça destek, bir gencin hatasını düzeltmesine yardımcı olabilir. Ancak, gençler bu yardımı kendileri aramayabilir, bunun yerine içlerine kapanıp başarısızlıkları üzerinde durabilirler. Ebeveynler, çocuklarını sorunları hakkında açıkça konuşmaya teşvik etmelidir.

4. Ergenlerde İrade Gücünün Şekillenmesinde Grubun Rolü

Sosyalist bir toplumda bir kişi, dar anlamda kişisel hedefler belirlemekle kalmaz, aynı zamanda başarılması tüm Sovyet vatandaşlarının çıkarına olan hedefler koyar. Toplumumuzda insanlar arasındaki ilişkiler, karşılıklı değil, iş birliği ve karşılıklı yardımlaşma ile karakterize edilir.

Kolektivizm, Sovyet insanının karakteristik bir özelliğidir. Kolektivizm, önemli bir toplumsal amaç etrafında oluşan bir topluluk içinde yaşam ve çalışma yoluyla gelişir. Burada, toplulukta, insan kişiliği gerçekten çiçek açar: her birey, kendi örneğiyle diğerlerine ilham verir; kolektif eylemin başarıları ve diğer üyelerin en iyi davranışlarını takip ederek, her birey kişiliğini zenginleştirir ve yeteneklerini geliştirir.

Kolektif yapı, Sovyet vatandaşına kendi yeteneklerine olan güvenini verir. Çevresindekileri her zaman kendisine yardım edecek yoldaşlar olarak görmeye alışmıştır: niyetlerinin doğruluğunu teyit ederler veya adil eleştirilere tabi tutarlar; tavsiyelerde bulunurlar ve gerekirse pratik eylemlerle yardımcı olurlar.

Sovyet vatandaşı için onur çok kıymetlidir. Bir soylunun veya burjuvanın onurundan farklı olarak, onur eski soyda, sermayede veya mülkiyette değil, kişinin eylemlerinin, emeğinin ve yaptıklarının kamuoyu nezdindeki değerlendirmesinde yatar. Kendini topluma faydalı olarak görmek, ülkemiz için gerekli olanı yapmak, yani komünizmi inşa etmek, Sovyet vatandaşının onur duygusunun temel bir parçasıdır.

Kolektifin görüşüne göre hareket etmek, kamuoyunu kişinin eylemlerinin doğruluğunu veya yanlışlığını ölçüt olarak kabul etmek; bu, yalnızca sosyalist bir toplumdaki insanların özelliğidir.

Sovyet halkının itaat ettiği kamuoyu, bazen sevilen bir edebiyat kahramanıyla somutlaşır. Kaç Sovyet insanı zihnen Pavel Korçağın'a yönelmiş, şu ya da bu durumda ne yapacağını merak etmiştir? Gençlerimiz için Oleg Koshevoy ve Zoya Kosmodemyanskaya da böyle ideal figürlerdir.

Ahlaki bir kişilik özelliği olarak kolektivizm, aile gerçek bir kolektif olduğunda çocuklara aşılır. Ebeveynler, aile topluluğunu yok ederek çocuğun kişiliğine karşı bir suç işlerler, çünkü ahlaki eğitimin temelleri ailede atılır. Eğer ebeveynler herhangi bir nedenle çocuklarının okul hayatına olan ilgisini azaltır ve çocuklarının iş faaliyetlerine erişimini kısıtlarsa, aile bağları sadece birlikte yemek yemek ve eğlenmeyle sınırlı kalırsa, çocuk için aile bir topluluk olarak ortadan kalkar. Bu durumda, ailenin kolektif görüşü yoktur ve çocuğun davranışına yön vermez, çünkü ebeveynlerin manevi dünyası ile çocuğun manevi dünyası hiçbir şekilde birbirine bağlı değildir.

Ebeveynler, çocuklarının kötü arkadaşlardan kötü şeyler öğrenebileceği korkusuyla onları akranlarından izole etmeye çalışarak büyük bir hata yaparlar. Çocuklarını akran gruplarından izole ederek onlara zarar verirler. Cesaret, azim ve kolektivizm gibi özellikler ancak bir grup içinde gelişebilir. Ebeveynler çocuklarını akranlarından izole etmemeli, aksine onlarla daha fazla iletişim kurmaya çalışmalıdır. Bu, olumsuz etkileri ortadan kaldıracaktır. Gençlerin bir çocuk grubunun

parçası olmasını sağlamak çok önemlidir, ancak bu grubun faaliyetlerini sosyal açıdan faydalı hedeflere yönlendirmek de önemlidir.

Öğretmenler ve rehber öğretmenler okul ve sınıf topluluklarının faaliyetlerinden sorumludur. Ancak, oğullarının ve kızlarının hayatlarına derinden dahil olsalar da, ebeveynler sınıf veya okul topluluklarının hayatlarıyla da ilgilenmekten kaçınamazlar. Ebeveynler, bu topluluğu beslemede sınıf öğretmenine, öncü liderlere ve okul müdürüne büyük ölçüde yardımcı olabilirler.

Veliler, öğretmenlerle birlikte her sınıfın kolektif örgütlenmesi için mücadele ederler; çocuklarını bu kolektiften ayırmazlar, aksine öğretmenlerle birlikte çocuklarının kişiliklerinde kolektivist özelliklerin pekişmesine katkıda bulunurlar ve çocukları aracılığıyla kamuoyunun kolektif hakkındaki görüşünü doğru yöne yönlendirirler.

Ancak bazen okulların ve öğretmenlerin etki alanının dışında kalan çocuk grupları da vardır. Bunlar, bahçeden veya sokaktan kendiliğinden oluşan arkadaş gruplarıdır. Bu gruplar öğretmenler veya öncü liderler tarafından yönetilmez ve faaliyetlerinin sorumluluğu tamamen doğrudan liderliği üstlenmekle yükümlü olan ebeveynlere aittir.

Moskova'daki büyük binaların avlularında çocuk refahına ilişkin çeşitli uygulamalarla bizzat karşılaştık. Bazı durumlarda, binalarında yaşayan çocukları bir bela, bir felaket olarak gören bina yöneticileri ve kapıcılarla karşılaştık. Çocukların sadece yıkıcı olabileceğine, birer bela olduğuna, sakinlerin onlardan şikayet ettiğine ve çocuklarının yaramazlıklarının tartışmalara yol açtığına inanıyorlar.

Ancak başka konut yönetim ajansları da var. Moskova'daki bir konut yönetim ajansında, bina yöneticisi bize binadaki çocukların yaptığı kapsamlı işlerden detaylı bir şekilde bahsetti ve kapıcılardan biri de orada çalışmaya başladığı ilk yılda orada yaşayan çocukların ne kadar harika olduklarına hayran kaldığını söyledi: "Onlar bizim ilk yardımcılarımız."

Bu evde özellikle iyi çocuklar olduğu söylenemez; aksine, çocukların aktivitelerini organize edip kullanabilen, bu aktiviteleri çoğu zaman yaramazlık ve hatta zararsız şakalara harcayan insanlar vardı.

Her şey birkaç yıl önce, sakinlerin isteği üzerine bina yöneticisinin avluya küçük bir park dikmesiyle başladı. Bu çalışmaya binada yaşayan birkaç genci de dahil etmeyi başardı. Daha sonra, gençlerin isteği üzerine, gerekli malzemelerin bir kısmını sağlayarak bir spor alanı düzenlemelerine yardımcı oldu.

Parkın dikilmesi, çiçek tarhlarının ve ağaçların bakımı ve spor alanı—tüm bunlar, binada yaşayan tüm okul çağındaki çocukları tek bir takımda birleştirmek için bir katalizör görevi gördü. Daha büyük çocuklar—gençler—liderlik çekirdeğini oluşturdu ve binadaki diğer tüm çocuklar onların etrafında toplandı. Kar yağışı sırasında kapıcıya avluyu kardan temizlemede yardımcı oluyorlar. Yazın çim ve çiçeklerle ilgileniyorlar. Kışın, çocuk grubu küçükler için bir buz pisti ve spor alanına bir kar kaydırağı inşa ediyor. Yazın çocuklar bazen birlikte nehirde yüzmeye gidiyor ve anneler, büyüklerinin gözetimi altında oldukları için küçük çocuklarının güvenliği konusunda endişelenmiyorlar. Bu avlunun kendi futbol takımı var ve diğer binalardan takımlarla yarışıyor. Yarışmalar dışında sadece “topa vurmakla” kalmıyorlar; gelecekteki yarışmalar için antrenman yapıyorlar. Yıllar içinde takımın organizatörleri büyüdü; bazıları üniversitede okuyor, orduda görev yapıyor veya işletmelerde çalışıyor, ancak gelenekler devam ediyor—avludaki tüm çocuklar organize oluyor ve bu binadaki çocukların sergilediği örnek, diğer binalardaki çocukları etkiliyor.

Çocuk grubunun kurulması kesinlikle kendiliğinden olmadı. Bina yöneticisinin girişimi, ebeveynlerinin desteği ve çocukların okuldan edindikleri toplumsal hizmet deneyimi bunda rol oynadı. Şimdi bile, avludaki çocuk grubu zaten örgütlenmiş ve kendi geleneklerine sahip olsa da, bina yöneticisi ve bazı ebeveynler faaliyetlerini takip etmeye

devam ediyor. Yaz akşamlarında, avluda bir grup çocuğun, bir yetişkin eşliğinde, yakında gerçekleşecek etkinlikler için planlar yaptığını görebilirsiniz. Bu, şehir dışına bir grup gezisi veya yakındaki boş bir arsada muhteşem bir uçurtma uçurma projesi olabilir.

Bu bina, her ev gibi, yaramazlık yapan çocuklara da sahip. Ancak bu çocukların kaba, yaramaz veya holigan davranışları yok, çünkü onlar yerleşik geleneklere ve kamuoyuna sahip bir topluluğun parçası ve yaramaz çocuk buna saygı duymak zorunda. Toplu görüşe kulak vermezlerse, yalnız kalırlar.

Takım her zaman ortak bir amaç, belirli bir hedefe ulaşmak etrafında örgütlenir.

Gençlerle boş zaman aktiviteleri hakkında birçok kez konuştuk: “Sadece takılmak sıkıcı; bir şeyler yapmamız gerekiyor,” diyorlar. “Bize ne yapacağımızı söylesinler, biz de yapalım.” Bazıları yetişkinlerin müdahale etmemesini tercih ederken, diğerleri tam tersine yetişkinlerin tavsiye vermesinin iyi olduğunu söylüyor. Sovyet ülkemizdeki gençler ve okul çocukları her zaman iyi ve faydalı bir amaca katılmaya hazırdır.

Faydalı bir iş, öncelikle ahlaki yönü nedeniyle gençleri cezbeder, ancak gençler bunu akranlarıyla birlikte bir grup halinde yapmaya daha çok ilgi duyarlar; çünkü gençler için kolektif çalışma, rekabet fırsatı, becerilerini, el becerilerini, güçlerini ve dayanıklılıklarını gösterme fırsatıdır.

Grup çalışmalarına katılarak, gençler sosyalist emeğin ilkelerini ve yöntemlerini öğrenirler: bireysel ve takım yarışması, eleştiri ve öz eleştiri, yaratıcı girişim, faaliyet planlaması, karşılıklı yardımlaşma, yetenekliden yeteneksiz, büyükten gence fikir alışverişi ve deneyim paylaşma fırsatı. Okul topluluğu, okul bahçesindeki akran topluluğu, genel olarak öğrencinin, özellikle de bir gencin kişiliğinin gelişiminde hayati bir rol oynar. Bir genç sadece deneyimi özümsemek ve geleneklere bağlı kalmakla kalmaz, aynı zamanda daha genç bir öğrenciden önemli ölçüde daha proaktif ve aktiftir. Zaten bir örgütleyicidir, genellikle daha

genç öğrenciler arasında, hatta bazen akranları arasında bile liderdir. Toplulukta karakteri ve iradesi şekillenir. Güçlü yönlerini harekete geçirme yeteneği kazanır ve dürtülerini dizginlemeyi öğrenir. Bir takım, üyelerinden çalışkanlık, verimlilik, beceri, el becerisi, güç, dayanıklılık, kısıtlama, yaratıcı girişim ve dolayısıyla güçlü bir irade talep eder. Bir takım üyesinin iradesi, karşılıklı destek ve yardımlaşma yoluyla gelişir; Eleştiri ve öz eleştiri yoluyla, bir takım çalışması bireysel irade gücünün gelişimini sağlar; bunun yanı sıra birçok önemli karakter özelliğinin de gelişmesine katkıda bulunur.

Biz burada sadece iki tür çocuk grubuna odaklandık. Ancak, ebeveynler diğer çocuk gruplarının öneminin de farkında olmalıdır. Bunlar başlıca yazlık öncü kamp grupları, bölge öncü merkezleri, çocuk teknik istasyonları, spor derneklerinin çocuk bölümleri ve diğerlerini içerir. Çeşitli çocuk örgütlerinin eğitimsel değerini burada analiz edemeyiz; bu bizi konunuzdan uzaklaştırır. Sadece uzmanlar ve eğitimciler tarafından yönetilen bu örgütlerin çocukların komünist eğitimindeki muazzam önemini belirtmek istiyoruz. Ebeveynler, çocuklarının öncelikle öğretmenler tarafından organize edilen ve yönetilen bir çocuk grubunun aktif üyeleri olmalarıyla ilgilenirler. Akranlarından herhangi bir şekilde izole olmanın, çocuğun normal gelişiminde sapmalara yol açtığını unutmamalıdır.

Bu anlamda, bir bahçe veya sokak grubu, öğretmenlerin sürekli gözetimi ve etkisi altında olmadığı için genellikle böyle bir grup olmaktan uzaktır. Okullarda ve konut ofislerinde yaz kampı düzenleme deneyimi, olumlu sonuçlar veren ve giderek yaygınlaşan bir çocuk grubu düzenleme biçimidir. Bu bağlamda, çocukların boş zaman etkinliklerinin organize edilmesini ve öğretmenlerin sürekli etkisi altında olmasını sağlamak için okullardaki veli komitelerinin bağımsız çalışmaları çok önemlidir.

5. Ergenlerde İrade Gücünün Öz Gelişimine Rehberlik Etme

Ergenlerin özelliklerinden biri de ilk kez kendilerine karşı eleştirel bir tutum geliştirmeleri, kişilik özelliklerini analiz etmeleri ve kendilerine en önemli ve en iyi görünen özellikleri geliştirme arzusu duymalarıdır.

Gençlerin zaten kurgusal eserlerden favori karakterleri vardır; genellikle çevrelerinde benzemek istedikleri ve kişisel özelliklerini kendilerinde geliştirmek istedikleri insanlar bulunur.

Anne ve babalar ile çocukları arasında dostluk, güven ve karşılıklı saygıya dayalı bir ilişki varsa, anne ve babalar hem ideal bir ebeveyn seçmede hem de gençlerin öz eğitimleri konusunda onlara tavsiyelerde bulunmada çok önemli bir rol oynayabilirler.

Gençlerin bağımsız okumalarına rehberlik edilmesi ve yetişkinlerle edebi imgeler üzerine yapılan samimi sohbetler, ideal eseri seçmede büyük önem taşır.

Gençlerin sınırlı yaşam deneyimi, sınırlı bilgisi ve çocuksu hassasiyeti ve duygusallığı, bazen okuduklarını bağımsız olarak anlamalarını, hatta doğru sonuçlara varmalarını engeller. Bu nedenle, okudukları kitap, yazarın mesajı ve ana karakterlerin kişilikleri hakkında yakın yetişkinlerle yapılan samimi bir sohbet, okumaya çok önemli bir tamamlayıcıdır; gençlere kitapta kendilerinin göremeyebilecekleri şeyleri gösterir. İşte bu, çocukların okuma eğitimi için verilen rehberliğin özünü oluşturmaktadır.

Gençler en sevdikleri kahramanları taklit etmek isterler; kişilik özelliklerini geliştirmek isterler, ancak bu nitelikleri geliştirme sürecini her zaman anlamazlar. V. L. Krutetsky, “Lise Öğrencilerinde Ahlaki Kişilik Kavramlarının Özellikleri” başlıklı tezinde bir gencin şu ifadesini aktarıyor: “Ben ve birçok sınıf arkadaşım, yaptığımız bazı şakaları itiraf etmeyiz; bunun nedeni özellikle dürüst olmayan veya korkak olmamız değil, öğretmen, müdür veya gerçeği öğrenmek için can atan ebeveynlerin baskısına dayanıp dayanamayacağımızı merak

etmemizdir. Gücümüzü test ederiz; düşmanlar sırrı ortaya çıkarırsa saklayabilecek miyiz? Sınıfta kavga ettiğimizi ve bir masayı kırdığımızı hatırlıyorum. Uzun süre itiraf etmedik ve artık bizi rahatsız etmeyeceklerini görünce gidip onlara anlattık.”

İşte bu gençler “iradelerini” bu şekilde eğittiler. Gençlerin iradelerini geliştirmek için kullandıkları birçok ilginç ve bazen tehlikeli yöntem iyi bilinmektedir: kimileri belirli süreler boyunca yemek yemeyi bırakır, kimileri dayanıklılıklarını geliştirmek için kışın karda yalınayak yürür ve benzeri. Bazen, belirli özel kişilik özelliklerini geliştirmek için gençler hayatı tehdit eden eylemlere bile girişirler: korkusuzluklarını geliştirmek için dördüncü kattaki bir binanın kenarında yürürler; dayanıklılıklarını ve cesaretlerini geliştirmek için geniş ve hızlı akan bir nehri yüzerek geçmeye çalışırlar.

Bu örnekleri, ergenlerin büyüklerinden rehberlik almadan kendi kendilerine edindikleri eğitimin bazen ne kadar çirkin biçimler aldığını göstermek için veriyoruz.

Ergenlere, kişiliklerinin iradeye dayalı özelliklerinin sıradan, günlük işlerinde geliştirilebileceğini ve geliştirilmesi gerektiğini, bahsedilenlere benzer davranışların ise gereksiz ve hatta zararlı bir gösteriş olduğunu; kişiliklerinin iradeye dayalı özelliklerinin gerçek gelişimine hizmet etmediklerini açıklamak gereklidir.

Bir gence, iradenin gerekli ve önemli faaliyetlerle beslenmesi gerektiğini, günlük görevlerin kararlı ve vicdanlı bir şekilde yerine getirilmesinin veya kişinin hatalarını kamuoyu önünde kabul etmesinin bazen yüksek bir binanın kenarında yürüyüş yapmaktan daha fazla azim ve cesaret gerektirdiğini kanıtlamak kolaydır.

Ergenlerin yüksek ahlaki ve güçlü iradeli nitelikler geliştirmeye yönelik çabaları, ebeveynler ve bakıcılar tarafından güçlü bir şekilde desteklenmelidir. Şunu belirtmek gerekir ki, kural olarak, ergenler bu desteği kendileri aktif olarak ararlar. Ergenlerin belirli nitelikleri geliştirmeye yönelik çabalarını gizli tutmaları nadir durumlarda olur. Bu

durum genellikle ergenlerin yetişkinlerden alay edilmekten veya açıkça yasaklanmaktan korktukları zaman ortaya çıkar.

Ergenlik çağındaki çocuğun kişisel gelişimini yönlendirmek, ona tavsiyelerde bulunmak ve sürekli gözetim altında tutmak, ebeveynlerin doğrudan sorumluluğundadır. Eğer bir ergen katı bir günlük rutin oluşturmuşsa, ebeveynler sadece bunu onaylamakla kalmamalı (elbette gerekli ayarlamaları yaparak), aynı zamanda uygulanmasını izlemeli ve teşvik etmelidir. Eğer bir ergen, öğretmenlerinin tavsiyesi üzerine ödevini bir gün önce değil de, ödevin verildiği gün yapmaya karar vermişse, ebeveynler bu kuralın kalıcı bir alışkanlık haline gelene kadar dikkatle izlenmesini sağlamalıdır. Ebeveynler, ergenin kişisel gelişimine ilişkin iyi niyetlerini her türlü şekilde desteklemelidir; bu, çocukları ebeveynlerine daha da yaklaştırır ve ebeveynlerin çocuklar üzerindeki etkisini güçlendirir.

6. Ergenlerde Ebeveynlik Hataları ve İrade Eksikliği

Ergenlikte Olumsuzluk, Nedenleri ve Üstesinden Gelme Yolları

Ergenin yetiştirilmesinde yapılan büyük hataların, özellikle ergenin kendisi için çevresindekiler açısından en zorlu sonucu, olumsuzluk yani inatçılığın en nahos biçimlerinden biridir.

Ergenlik dönemindeki olumsuzluk genellikle aşırı isyankar davranışlarla, bazı uç durumlarda ise sevdiklerinin, özellikle de ebeveynlerinin ve bakıcılarının kendilerine yapmalarını söylediklerinin tam tersini yapma isteğiyle kendini gösterir. Bazı ergenler için bu, uzun bir süre boyunca karakteristik bir davranış özelliği haline gelebilir; diğerleri için ise olumsuzluk, bazen oldukça şiddetli olan, münferit patlamalar şeklinde ortaya çıkar.

Burjuva psikologlar, ergenlerin olumsuzluğunu evrensel, yaşa bağlı bir olgu olarak yorumlamaya çalışırlar; bu durumun ergenlerin ergenlik dönemiyle bağlantılı olarak yaşadıkları bir krizi karakterize ettiği varsayılır.

Burada, ergenlerde bazen gözlemlenebilen “ergenlik krizi” olgusunu ayrıntılı olarak incelemeyeceğiz. Burjuva toplumunda gözlemlenen ergenlik krizi, ergenlikle veya çocuğun vücudundaki diğer biyolojik olaylarla tamamen ilgisizdir. Burjuva toplumunun koşullarından, ergenin anlamaya başladığı ancak üstesinden gelemediği ve zorlukla uyum sağladığı derin sosyal çelişkilerden, burjuva toplumunun gösterişli ahlakı ile bu toplumdaki insanlar arasındaki gerçek ilişkiler arasındaki çelişkilerden kaynaklanır. Buna verilen tepki ise olumsuzluktur; bu da bir davranış biçimi haline gelir ve ergenin, kendisi için çözümsüz olan bu çelişkilere karşı protestosunu ifade eder.

Hatta bazı burjuva araştırmacılar, ergen işçiler arasında olumsuzluğun gözlemlenmediğini belirtmişlerdir. Bunu, burjuva sınıflarının ergenlerine kıyasla ergen işçilerin ruhsal yapısının daha kaba ve ilkel olmasıyla açıklamaya çalışmışlardır. Gerçekte, ergen işçiler arasında “kriz” ve tipik olumsuzluğun yokluğu, burjuva okullarının, kiliselerin ve burjuva ideolojisinin diğer etkilerinin yozlaştırıcı etkisine rağmen, burjuva toplumunda bile çalışma ortamının ahlaki bütünlüğü ve saflığıyla açıklanmaktadır.

Sosyalist bir toplumda, ergenlik “krizine” yol açan sosyal nedenler yoktur.

Sovyet çocuklarının öğrendiği komünist ahlak normları, sosyalist toplumumuzda var olan gerçek insan ilişkileriyle çelişmez, aksine onları yansıtır. Sovyet ergenlerinde olumsuzluğun ortaya çıkmasının temel nedeni, bazen kaba biçimler alabilen bireyselliklerine saygısızlık; hak ve sorumluluklarına karşı küçümseyici veya alaycı bir tutum—yani, eğitimcilerin pedagojik incelikten tamamen yoksun olmasıdır.

Okul çağındaki çocukların durumu her zaman öncelikle onları besleyen, giydiren ve eğlence için para veren ebeveynlerine bağlı bir durumdur.

Bazı ebeveynler bu bağımlılığı, bazen aşağılayıcı bir şekilde vurgularlar. A. P. Çehov'un "Zor İnsanlar" öyküsündeki Şiryaev gibi kişiler ülkenizde hâlâ ara sıra karşımıza çıkıyor. Sosyalist gerçekliğimizin arka planında, bu tür davranışlar çevrelerindeki ve özellikle sevdiklerini her zaman rahatsız eder. Elbette, bu durumda çocuklar ve ebeveynler arasında herhangi bir iletişim söz konusu bile olamaz. Aşağılayıcı bağımlılık, bir gençte minnettarlık duygusunu uyandırmamakla kalmaz, aynı zamanda içsel isyana yol açarak genel isyankarlığa ve hatta çoğu zaman davranışlarda olumsuzluğa neden olur.

Sovyet ailelerinde, her üyenin ilgi, saygı ve güven gördüğü ortamlarda, kimse kendini aşağılanmış, bağımlı veya bağımsızlığından mahrum hissetmez. Okulda ve evde sorumluluklarını yerine getiren bir genç, davranışları büyükler tarafından yönlendirilse ve bu durum bazen bağımsızlığını sınırlasa da, ailenin eşit bir üyesi gibi hisseder. Bu tür ailelerde, çocuklar ve yetişkinler arasındaki bağ manevi yakınlığa dayanır. Bir genç, en yakın, en deneyimli ve en saygın kişiler olan ebeveynlerinin otoritesine boyun eğ; bu nedenle onlara olan bağımlılığı ne bir yük ne de bir isyankar davranıştır.

Bazen ergenler, sevdiklerinden gelen aşırı ilgi ve sevgi gösterileriyle zorbalığa, isyana ve hatta olumsuzluğa sürüklenirler. Bu, ebeveynlerin, çoğunlukla annelerin ve büyükannelerin, ergenliğin psikolojik özelliklerini yanlış anlamalarının bir sonucudur. Ergenler genellikle sevgilerini daha çekingен bir şekilde ifade ederler. Anneler ise, büyüyen oğullarına veya kızlarına karşı duygularını ifade etme biçimlerini değiştirmek konusunda isteksizdirler.

Bir anne bazen on beş yaşındaki oğlunu öpmeyi çok ister. Oğlu, uykuya dalarken annesinin elinin onu yatağına örtmesini, hatta bir öpücüğünü hissetmekten mutluluk duyar. Ancak yabancıların, özellikle de okul arkadaşlarının yanında,

anne şefkati bazen tamamen dayanılmazdır. Arkadaşlarıyla voleybol oynarken büyükannesinin aşırı koruyucu davranışını, yani ona yağmur çizmelerini ve ceketini bahçeye getirmesini, bir aşığılama olarak görür.

Ergen, bu sevgi dolu jestleri ve ilgiyi bağımsızlığına bir sınırlama, yetişkinliğinin reddi olarak görür. Olgunluğunu ve bağımsızlığını göstermek isteyerek annesine ve büyükannesine, hatta daha sık olarak yabancıların önünde kaba davranmaya başlar. Bazen bu cehalet açık bir olumsuzluk biçimini alır: Annesi veya büyükannesi hatırlattığı için yatağını toplamaz (her gün toplamasına rağmen). Arkadaşlarından biri büyükannesinin onu “küçük bir çocuk” gibi sarıp sarmaladığını söylediği için soğuk havada palto giymez.

Bu durum ergen ile aile üyeleri arasında çatışmalara yol açabilir, ancak bu çatışmaların nedeni ergenin kendisinde değildir. Sevdiklerinden gelen sevgi ve ilgi ifadeleri çocuğun yaşına göre değişmelidir. Ergenler, kural olarak, bağımsızlıklarına değer verirler ve bu dikkate alınmalıdır.

Anneler ve büyükanneler, ergenlik çağındaki oğulları veya torunları tarafından reddedilen aynı sevgi ve ilgi ifadelerinin, ergenlik döneminin etkileri geride bırakıldıktan sonra, daha büyük yaşlarda onlar tarafından minnetle kabul edilmesine şaşırmasınlar.

Aile içi anlaşmazlıklar bağlamında ortaya çıkan ergenlik dönemi olumsuzluğu, çok ciddi boyutlara ulaşabilir. Aile ilişkilerindeki uyum eksikliğinin, sık sık yaşanan tartışmaların ve büyük çocuklar arasındaki kavgaların her yaştan çocuk üzerinde acı verici bir etkisi olduğunu hatırlamak önemlidir. Okul öncesi çağındaki bir çocuğun önünde herhangi bir konuda tartışırken, ebeveynler çocuğun çok küçük olduğunu ve “anlamayacağını” varsayarlar; küçük bir okul çocuğunun önünde tartışırken ise tartışmanın “onları ilgilendirmedikğini” varsayarlar. Çocuklar gerçekten de bu tartışmaların nedenlerini çoğu zaman anlamakta zorlanırlar, ancak bu tartışmalar onları “ilgilendirmez” olamaz. Çocuklar her zaman sevdikleri arasında tartışmalar yaşarlar; fiziksel ve

duygusal olarak acı çekerler ve bu tartışmalar onları derinden rahatsız eder. Bir çocuğun kişiliğinin, etrafındaki insanlar tarafından, aralarındaki gerçek hayattaki ilişkiler aracılığıyla şekillendiğini hatırlamak önemlidir.

Çoğu zaman bunların sebeplerini kendisi de anlayamaz; alışılmış, normal aile hayatının dağılmasına tanık olur. İstemedi de olsa, ihtilaflı taraflardan birine katılarak hakim konumuna düşer ve buna tamamen hazırlıksızdır.

Ebeveynler, sadece hararetli tartışmaların ve kavgaların değil, aile içindeki basit anlaşmazlıkların bile, ister ilköğrencisi ister okul öncesi çağındaki bir çocuk olsun, her zaman çocuklar tarafından hissedildiğini unutmamalıdır.

A. S. Makarenko, iyi ve sağlıklı çocukların mutlu ailelerde büyüdüğü fikrini kesinlikle doğru bir şekilde dile getirmiştir. Bu fikir derin ve doğrudur, çünkü sık sık aile kavgaları ve akrabalar arasında anlaşmazlıkların yaşandığı bir ortamda büyüyen bir çocuk, sinir sistemi hasar görmüş olarak büyür ve bu durum, gelecekteki tüm gelişimini ve karakterinin oluşumunu kaçınılmaz olarak etkiler. Çocuklarının geleceğini önemseyen ve onları seven ebeveynler, aile içinde iyi ilişkiler kurmalı ve mutlu bir Sovyet ailesinin yıkılmasına neden olabilecek her şeyi kesin bir şekilde ortadan kaldırmalıdır.

Ergenler ise, yetişkinler onları ne kadar uzaklaştırmaya çalışsalar da, aile içi anlaşmazlık ve kavgalara aktif olarak katılma eğilimindedirler. Ergenler sıklıkla taraf tutarlar. Yaşam tecrübesi ve bilgi eksikliği, düz ve biçimsel düşünme yaklaşımı ve genel duygusal istikrarsızlık nedeniyle kabul edilemez davranışlarda bulunabilirler.

Bir ebeveynin aileden ayrılması, özellikle ergenler üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir.

Okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocuklar, yaşananları henüz tam olarak kavrayamayabilirler, ancak bir ebeveynin ayrılması kişilikleri üzerinde derin bir olumsuz etki yaratabilir. Bir genç için bu, hem biyolojik yapısı hem de düşünce biçimiyle daha da ağırlaşan gerçek bir felakettir. Bu gibi durumlarda, bazen tüm sonuçlarıyla birlikte gerçek bir ergenlik krizi ortaya çıkar. Bu, genel bir olumsuzluğa, saygı

duydukları ve inandıkları her şeyin inkarına yol açabilir. Bir genç, babasına veya annesine ne kadar çok saygı duyduysa ve onları ne kadar çok sevdiyse, davranışları o kadar şiddetli bir şekilde deneyimlenir. Verilen yara, uzun süre, belki de tüm yaşamları boyunca onlarla yankılanacaktır.

Ergenlerin olumsuz davranışlarına yol açan nedenlerden biri de aile içindeki yanlış ve tutarsız yetiştirme yöntemleridir.

Ergenlerde belirli bir kişiye karşı isyankar veya olumsuz davranışların kökenleri bazen açık kavgaların ve anlaşmazlıkların ötesine uzanır. Ebeveynlikte birlik eksikliği kolayca isyankarlığa ve olumsuzluğa yol açabilir. Bir ailenin büyüğünün çocuğundan çok şey beklediğini, diğerinin ise çocuğun zayıf yönlerini hoş gördüğünü düşünün. Çocuk doğal olarak kendisini şımartanların tarafını tutar ve katı taleplerde bulunanlardan uzak durur.

Sertlik ve talepkarlığın, çocuğun kişiliğine, aktivitelerine ve ilgi alanlarına saygıyla birleştiği, katı bir anne veya babanın çocuğun manevi gelişimine büyük katkıda bulunduğu, okul ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olduğu durumlarda bu iyidir. Bir genç, bu tür ebeveynlerle yakınlığın değerini açıkça anlayacaktır. Bir genç, bu katı ebeveynlere saygı duyacak ve onları şımartan ve sevgi dolu bir büyükanneden daha çok önemseyecektir.

Ancak katılık ve titizlik, çocuğun kişiliğine, ilgi alanlarına ve manevi ihtiyaçlarına saygıyla birleşmediğinde, ergenler kendilerini tamamen şımarık aile üyelerinin tarafında bulurlar. Bir ergen, özellikle davranışlarında diğer akrabalarından belki de gizlice ama yine de oldukça güçlü bir destek hissettiği için, katı bir baba veya anneye karşı olumsuz bir tutum benimseyebilir. Ergenlik dönemindeki olumsuzluk, ergenin çocukluktan çıkıp aile üyeleri arasında bağımsız bir birey statüsü kazanma arzusu ile, onları çocuk konumuna yerleştirerek bağımsızlıklarını sınırlayan, onlara güvenmeyen ve böylece ergenin kendilerine bağımlılığını vurgulayan yetişkinlerin tutumu arasındaki çatışmadan da

kaynaklanabilir. Bu durumda, olumsuzluk, ergenin bağımsızlığını kanıtlama ve gösterme arzusunun bir biçimidir.

Bütün bunlar, ebeveynlerin kendi davranışlarını dikkatle izlemeleri gerektiğini gösteriyor. Ergenlik dönemindeki olumsuzluğun nedenlerinin her zaman kendi davranışlarında, eylemlerinde ve büyüyen çocuklarıyla aralarında gelişen ilişkilerde yattığını hatırlamaları gerekiyor.

Ergenlerde Ebeveynlikte İrade Eksikliği Olarak Batıl İnançlar ve Önyargılar

Ergenler henüz bilimsel bilginin temellerini öğrenme aşamasındadır ve soyut kavramları kullanmaya yeni başlamışlardır. Soyut kavramlarla işlem yapma düzeyindeki zihinsel süreçlerin ilk adımları elbette henüz çok kusurludur. Ergen düşüncesi genellikle biçimsel ve şematiktir ve bu nedenle hatalı sonuçlara yol açabilir. Çevredeki gerçekliğe dair sınırlı bilimsel bilgi ve yetiştirme biçimindeki eksiklikler nedeniyle, bazı ergenler çeşitli batıl inançlar ve önyargılar geliştirir.

Ergenlerde batıl inançların ve önyargıların ortaya çıkmasının ardındaki suçlu, ergenin kendisi değil, bazen bunların ortaya çıkmasına katkıda bulunan çevresindeki yetişkinlerdir. Batıl inançlar ve önyargılar bireyde uyusukluğa yol açar; burjuva pedagojisi ve psikolojisi tarafından çeşitli batıl inançların yoğun bir şekilde beslenmesi şaşırtıcı değildir. Öncelikle, batıl inancın temel biçimi olan ve sosyalist toplumumuzda yavaş yavaş yok olmaya başlayan din hakkında birkaç söz söylenmelidir.

Dini eğitim, komünist eğitimin tam tersidir. Eğer bir çocuğa, tüm kişisel başarılarını belirleyen yüce bir varlığa—bir tanrıya—bağımlı olduğu fikri aşılırsa, bu elbette çocuğun iradesi üzerinde en yıkıcı etkiye sahip olur.

Sovyet okullarında bir çocuğun aldığı eğitim, orada edindiği bilgi, iradesini geliştirir.

Çocuklar, insan toplumunun tarihini ve sosyalist devletimizin ortaya çıkışını inceleyerek, insan emeğinin muazzam potansiyeline ikna olurlar. Sosyalist devletimizin kahramanlarının ve önemli şahsiyetlerinin biyografilerini inceleyerek, insan yaratıcı emeğinin muazzam önemine ikna olurlar.

İnsanoğlunun doğanın kanunlarına nasıl hakim olup, onu kendi amaçları doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi öğrendiğini inceleyerek, çocuk doğayı değiştirme sürecine kendisinin de katılma arzusuna kapılır.

Çocuk, Michurin'in canlı doğanın yönetimi ve insanın ona boyun eğmesi hakkındaki öğretilerini özümseyerek, bir insanın çok çalışırsa ne kadar çok şey başarabileceğine dair bir ders alır.

Ancak irade üzerinde yıkıcı etkisi olan sadece dini yetiştirme tarzı değildir. Diğer batıl inançların kalıntıları da aynı derecede zararlıdır. Hatta bazen dindar olmayan insanlar arasında bile varlığını sürdüren ve okul çocuklarına nüfuz eden çeşitli batıl inançlardan bahsediyoruz.

Çocuklar kehanetleri kolayca algırlar çünkü materyalist düşünme yetenekleri yeterince gelişmemiştir; bazen, bilimsel gerçekleri doğru bir şekilde özümseyebilirler bile, diyalektik-materyalist düşünme yöntemine sahip değildirler, öğrendikleri yasaları nasıl uygulayacaklarını henüz bilmezler ve bir olayın gerçek nedenlerini her zaman ortaya koymazlar, çoğu zaman nedensel ilişkiyi tamamen farklı gerçeklerin yan yana getirilmesiyle değiştirirler .

Bir örnek verelim. Birkaç yıl önce, sekizinci sınıfta okuyan bir öğrenciyle birkaç kez tramvay beklemek zorunda kaldım. O zamanlar bizim güzergâhımızda tramvaylar çok sık sefer yapmıyordu.

Bir gün arkadaşımız, “Sigara yakar mısınız?” diye sordu. “Neden?” diye sordu. “Fark ettim ki, sigara yakar yakmaz tramvay geliyor.” Böylece, tramvayı sıkıcı bir şekilde beklemek bir batıl inanca yol açtı.

İşaretler herhangi bir nedenden dolayı ortaya çıkabilir: öğrenilmemiş derslerle bağlantılı olarak, bir tür hediye alma

arzusuna bağlı olarak ve genel olarak hoş olayların hızlandırılması veya öne alınması isteği olduğunda.

Kehanetlere ve bunların gerçekleşmesine olan inanç, ahlaki çöküşün tezahürleriymiş gibi kararlılıkla mücadele edilmelidir. Sigara ile tramvay arasında bir bağlantı olduğuna inanan sekizinci sınıf öğrencisi, bu inancında sabırsızlığına bir çıkış yolu buldu. Olayı hızlandırmaya çalışarak, sabırla bekleme ihtiyacından kurtuluyor. Bir başka kız öğrenci ise, yolda Klava Teyze ile karşılaştığı için cebir sınavından kesinlikle D alacağını iddia etti. “Okula giderken yolda onunla karşılaştığım her seferinde D aldığımı uzun zamandır fark ediyorum.” Gençler, gerekli çabayı göstermek yerine, bazen eylemlerini kontrolleri dışındaki dış faktörlerle açıklıyor ve haklı çıkartıyorlar.

Kehanetlere karşı mücadele, gerçek olayların bilimsel olarak açıklanması ve aralarındaki nedensel ilişkinin ortaya çıkarılması yoluyla gerçekleştirilmelidir.

Dindarlık, batıl inanç ve kehanetlere inanma, “mutluluk”, “iyi şans” veya “kötü şans” inancıyla yakından bağlantılıdır. Bunlar şüphesiz, insanların tamamen doğanın bilinmeyen ve anlaşılmaz güçlerine bağımlı olduğu dönemlerin kalıntılarıdır. Kapitalist dönem ise, insanların piyasa ilişkilerinin güçlerine bağımlılığını doğurmuştur. Sebepleri bilinmeyen olaylara olan insan bağımlılığı, “şans” veya “kötü şans”, “talih” veya “mutsuzluk” inancına yol açar.

Başarı ve başarısızlık hakkındaki konuşmalar, okul çocukları arasında sıklıkla duyulabilir:

Bir öğrenci sınavdan sonra üzęün bir şekilde, “Hiç şanslı değilim,” diyor. “11. sorunun en kötü olduğunu biliyordum, bu yüzden o soru ıktı.”

“Ben de şanssızım, özellikle tarih konusunda: Bir ders almazsam, Maria Stepanovna mutlaka bana soracaktır.”

“Sergeev her zaman şanslıdır, şanslı bir adamdır. Sınıfta ‘Puşkin üzerine Herzen’ cevabını verdi ve aynı notu aldı, bu yüzden A aldı.”

Tüm bu konuşmalar, bu gençlerde ve erkeklerde kendilerine karşı eleştirel bir tutumun gelişmemiş olmasının bir sonucudur. Batıl inanç, genç bir insanın bilincinde en zararlı kalınlardan biridir; onları zayıflatır, özgüvenlerinden mahrum bırakır, faaliyetlerini ve öz denetimlerini -yani kendilerine ve kendi eylemlerine karşı eleştirel tutumlarını- köreltir.

Toplumumuzun genç nesline, bireyin yaratıcı gücüne olan inanç aşılmalı ve mutluluğun insanların kendileri tarafından yaratıldığı inancı aşılmalıdır. Bugünün çocukları sosyalist bir toplumda yaşamak ve eğitim görmekle gerçekten şanslılar, ancak bu mutluluk kendiliğinden gelmedi. Bu mutluluk, önceki nesiller tarafından kahramanca mücadeleleri ve sıkı çalışmalarıyla elde edildi. Gerçek mutluluk, yaratıcı çalışmalarda, engellerin ve zorlukların üstesinden gelmede ve yüce hedeflere ulaşmada bulunur.

Bahsettiğimiz önyargıya benzer bir başka önyargı da, ne yazık ki sadece çocuklar arasında değil, ebeveynler ve eğitimciler arasında da bazen gözlemlenmektedir. Bahsettiğimiz şey, öğrencinin “yeteneklerinin” keyfi olarak değerlendirilmesidir ve bu da onlar üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir.

“Vanya iyi bir öğrenci, ama Petya daha kötü. Doğru, çok çalışkan, ama yetenekleri zayıf,” der öğretmenler bazen ve ebeveynler de bunu tekrarlar. Vanya ile Petya arasındaki farkın, Vanya’nın her şeyi Petya’dan daha hızlı kavraması ve bu nedenle Petya’nın materyali daha yavaş özümsemesi ve problemleri çözmesi olması da mümkün. Belki de aralarındaki fark, Vanya’nın okul ödevlerini tamamlamak için doğru teknikleri bulmuş olması, Petya’nın ise bu teknikleri bilmemesi; kimsenin ona rasyonel çalışma yöntemleri bulmasında yardımcı olmaması gerçeğinde yatmaktadır. Ancak Vanya’nın ebeveynleri yetenekli bir oğul dünyaya getirdikleri için gurur duyarken, Petya’nın ebeveynleri oğullarının yeteneksiz doğduğu için üzgündür. Bu görüşler çocukların çevresine nüfuz eder.

Petya'ya, "Vanya'yı örnek alma, onun yolunu izleme. O senden daha yetenekli. Ondan daha çok çalışmalısın" denir. Ancak Petya, tüm çabalarına rağmen Vanya'dan daha kötü durumda olduğunu görür ve doğuştan gelen yeteneklerinin yetersiz olduğuna inanarak, her zaman kötü bir öğrenci olmaya mahkum olduğunu düşünür. Sürekli yetenekli olduğu söylenen Vanya ise, her şeyin fazla çaba harcamadan kendisine geleceğine kesin olarak inanmıştır.

Öğretmenler ve veliler, görüşlerinin doğruluğuna kesin olarak inanmış olsalar da, bu tür yargıların çocuklar üzerinde yozlaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu, öğretmen ve velilerin kendilerini de demoralize ettiğini ve burjuva psikolojisi ve pedagojisinin bilim karşısı görüşlerine kapıldıklarını anlamıyorlar.

Eğitimciler, Sovyet ortaokullarında verilen bilgi yelpazesinin her çocuk için tamamen erişilebilir olduğunu bilmelidir. Normal zekaya sahip her çocuk iyi çalışabilir ve başarılı olabilir.

Ancak her çocuğun kendine özgü, yani kişisel özellikleri vardır ve bilgi ve beceri edinme süreci her çocuk için farklılık gösterir. Bazı bilgi ve becerileri diğerlerinden daha hızlı özümserler. Bir çocuk için bilgi edinme süreci, bir başkası için tamamen kabul edilemez olabilecek öğretim yöntemleri gerektirebilir.

Sovyet öğrencileri genellikle çok çalışkandır; okulda başarılı olmak isterler ve bunu başarmak için çok zaman ve çaba harcarlar, ancak çoğu zaman belirli bir konuyu çalışmanın doğru tekniklerini bilmezler. Bu durum bazen, çalışmayı boşa harcanan bir çaba olarak görme gibi olumsuz bir tutuma yol açabilir.

Öğretmenler ve veliler, her çocukla ayrı ayrı çalışarak ve onların bireysel özelliklerini keşfederek, her ders üzerinde çalışmanın en mantıklı yollarını bulacaklardır.

Bazen bir çocuğu mantıklı bir çalışma biçimine yönlendirmek yeterlidir. Bazen ise ona yeni bir çalışma biçimi öğretmek gerekir.

Eğer Petya'nın kendi yeteneksizliği hakkındaki konuşmalar onu umutsuzluğa düşürüp iradesini zayıflatıysa, Vanya'nın iyi yetenekleri hakkındaki konuşmalar da aynı derecede yıpratıcı bir etkiye sahiptir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, sözde “yetenekli tembeller”in kaderi, bu çocukların sahip olduğu ve sistematik çalışma yoluyla geliştirilmesi gereken bazı yeteneklerin tembellik ve işe karşı umursamaz bir tavır sonucu yavaş yavaş kaybolmasıyla, giderek oldukça şüpheli “yeteneklere” sahip tembellere dönüşmeleridir. Öğrencilerin ilkökulda akademik bilgiyi kolayca öğrenmeleri, her şeyi aynı kolaylıkla öğrenecekleri anlamına gelmez. Bir öğrenci, öğrenmenin kolay olup olmamasına bakılmaksızın, sistematik ve azimli bir şekilde çalışmalıdır.

Yetenekler, kişiyi iş stresinden muaf tutmaz; aksine, bu stresin bir sonucu olarak gelişirler. Öğretmenlerin ve eğitimcilerin sorumluluğu, bir çocuğun belirli bir konuyu kolaylıkla kavradığını fark ettiklerinde, tam potansiyellerini kullanabilmeleri için onlara ek, bireyselleştirilmiş zorluklar sunmaktır.

Bölüm VII. ERGENLİKTE İRADE GELİŞTİRME

Birçok genç erkek ve kadın için eğitim hayatı okulda sona ermez; üniversiteye gitmeleri gerekir ve bu da önemli bir hazırlık, yüksek entelektüel ve sosyal olgunluk gerektirir.

Gençlerin temel faaliyetleri doğası gereği tek tip değildir. Evrensel, zorunlu yedi yıllık eğitim, tüm çocuklar ve ergenler için okulu temel faaliyet haline getirir. Yedi yılı tamamladıktan sonra, bazı mezunlar sanayide çalışmaya gönderilir ve iş başında eğitim yoluyla uzmanlık ve nitelik kazanırlar; diğerleri seçtikleri uzmanlık alanında çalışmaya hazırlanmak için uzmanlaşmış ortaokullara (teknik okullara) gönderilir; ve yine diğerleri, yüksek öğrenime kabul edilmek üzere genel eğitim okullarının üst sınıflarında kalırlar.

19. Parti Kongresi, cumhuriyet başkentlerinde, cumhuriyet yetki alanındaki şehirlerde ve bölgesel, bölgesel ve büyük sanayi merkezlerinde yedi yıllık eğitimden evrensel ortaöğretime (on yıllık plan) geçişin beş yıllık planın sonuna kadar tamamlanması yönünde bir direktif yayınladı. Geri kalan şehirlerde ve kırsal alanlarda evrensel ortaöğretimin (on yıllık plan) bir sonraki beş yıllık plan içinde tam olarak uygulanması için gerekli koşulların hazırlanması da bu direktifin kapsamındadır.

Genç erkek ve kadınların pratik faaliyetlerinde hâlâ var olan farklılıklara rağmen, kişisel gelişimleri ve iradeleri, sosyalist toplumumuzun gençliğine özgü ortak özellikler taşımaktadır. Bu dönemde gençler, yaşam yollarını planlar, komünist bir toplum inşa etmedeki gelecek yerlerini belirler, bir meslek seçer; başka bir deyişle, geniş bir yaşam rotası çizerler.

Genellikle ergenliğin hayaller çağı olduğu söylenir. Ancak tüm hayaller eşit değildir.

Sadece sosyalist bir toplum, gençlerin yaşam planlarının gerçekleşmesini sağlayabilir.

Burjuva toplumunda hayata atılmaya hazırlanan genç bir erkek için geleceğini planlamak, genellikle gerçek geleceğiyle hiçbir ilgisi olmayan bir hayalden ibarettir. Kapitalist bir toplumda genç erkeklerin hayalleri, kişinin kaderinin piyasa ilişkilerinin güçlerine ve mülk sahiplerinin keyfi eylemlerine bağlı olduğu kapitalizm altında yok olur.

Sosyalist toplum, insanları yalnızca sömürden kurtarmakla kalmadı, aynı zamanda onlara sevdikleri işi yapma hakkını, eğitim alma hakkını ve belirli bir iş türü için gerekli becerileri edinme hakkını da garanti altına aldı. Bizim toplumumuzda, gençlik hayalleri somut yaşam planlarına dönüşüyor. Ancak bu yaşam planlarının gerçekliği, gencin davranışına, kişisel kararlılığına, yani iradesine de bağlıdır.

Gelecekteki yaşam ve faaliyetlere yönelik planlama, ergenlik döneminden çok daha önce başlar.

Hatta küçük yaşta okul çocukları bile bazen gelecekteki yaşamlarının ve faaliyetlerinin kapsamını açıkça belirlerler ve çocuklar ne kadar küçükse, gelecekteki mesleklerini o kadar güvenle adlandırırlar, ancak bunu hızla da değiştirebilirler. Tersine, birçok genç, özellikle ergenliğin eşiğindeki, gelecekteki mesleklerini en genel terimlerle bile belirtmeyi reddederler. Ergenliğin eşiğinde ve ilk yıllarında, gelecekteki uzmanlık alanı, gelecekteki iş faaliyeti yakın ve gerçek hale gelir ve bu nedenle düşünmeye ve şüpheyeye yol açar. Ancak daha küçük çocuklar için bu, uzak bir gelecekte bir yerdedir. Gelecekteki mesleğini adlandıran küçük bir okul çocuğu, kendisini hiçbir şekilde onunla bağlantılı olarak görmez. Şu anda, mevcut davranışlarını etkilemeyebilir veya düzenlemeyebilir ve eğer etkiliyorsa, bu öncelikle oyun faaliyetlerinde olur.

Gençlerin yaşam beklentileri, sınıflarının, öncü gruplarının yakın geleceğiyle bağlantılıdır; bu gruplarda yaklaşan önemli olaylar, gençlerin hayal güçlerini harekete geçirmekle kalmaz, aynı zamanda tüm faaliyetlerini doğrudan düzenler ve tüm çabalarını seferber eder.

Genç bir erkek bir grup içinde büyürken, sosyal deneyim ve bilgi edinirken, grubun geleceği için verdiği mücadele, sosyalist grubunun bağlamında kendi yaşam planının gelişimiyle daha da bütünleşir. Genç erkekler, toplumun daha geniş yaşamına, sosyal emeğe girişlerinin yaklaştığını zaten fark ederler. Bu elbette, genç erkeklerin gruplarının yaşamına derinden dahil olmaktan vazgeçtikleri anlamına gelmez; bir ergenden daha olgun bir birey olarak, grubun beklentilerini kendi gelecek yaşamlarının beklentileriyle birleştirirler.

Yaşam perspektifine sahip olmak, yani yakın veya uzak geleceği planlamak, ergen veya genç bir yetişkinin genel gelişimini karakterize eder. Sadece ergenler değil, hatta gençler bile geleceklerini planlamaz, bunun için çaba göstermez ve sadece bugünün nimetlerinden yararlanırsa, bu, yetiştirmede önemli hataların sonucu olan düşük bir gelişim düzeyini gösterir. Açıkça, bu gençler toplumumuzun yaşamından, Sovyet halkının mutlu bir gelecek için verdiği evrensel mücadeleden kopuktur. Bir genç veya genç yetişkin henüz gelecekteki mesleğini seçmemiş olsa bile (daha sonra seçeceklerdir), geleceğini düşünmesi, toplumumuzun yaşamıyla ilgili bir yaşam perspektifi oluşturmaya çalışması ve sadece hayal kurmakla kalmayıp, bir ölçüde davranışlarını bu öngörülen yaşam perspektifine dayandırması önemlidir.

Sosyalist bir toplumda ergenlerin ve gençlerin sevinç ve mutluluğu sadece eğlenceden ibaret değildir. Çocuklar, öncelikle aile üyelerine karşı, daha sonra (okula girdikten sonra) sınıfa, öğretmene ve topluma karşı öğrenci sorumluluklarını yerine getirmekten sevinç ve mutluluk duyarlar. Sevinç ve mutluluk, sıkı çalışma, başarı ve öğrenim hayatlarındaki kazanımlardan gelir.

Zevk ve eğlence arayan bir genç veya genç yetişkinle karşılaştığımızda, yetiştirilme tarzlarının yanlış yolda olduğu açıkça ortaya çıkar. Ancak bazen gençlerde ve genç yetişkinlerde gözlemlenen başka umutsuzluk vakaları da vardır. Araştırmamız sırasında, net bir yaşam planı olan iki gençle, neredeyse genç adamlarla karşılaştık. Bunlardan biri

spor koçu olmaya kararlıydı ve okulu bitirdikten sonra Beden Eğitimi Enstitüsü'ne gitmeyi planlıyordu. Diğeri ise müzisyenlik yolunu seçmişti ve mezun olduktan sonra konservatuvara kaydolup orkestra şefi olmak istiyordu. Bu gençlerin yaşam tarzlarını ve mevcut faaliyetlerini dikkatlice inceleyerek, belirttikleri kariyerlerin hiçbir şekilde yaşam planları olmadığını tespit ettik.

Gelecekteki mesleklerini açıklayarak, en sevdikleri hobilerini başkalarının gözünde haklı çıkardılar. Bunlardan ilki—geleceğin “antrenörü”—tamamen futbola dalmış durumda. Bütün gün top oynuyor, tek bir maçı bile kaçırmıyor; futbol için derslerini bırakmış—derslere girmiyor ve annesine hiç yardım etmiyor. Tüm ilgisi futbol etrafında dönüyor.

İkinci kişi—”orkestra şefi”—amatör bir performans kulübüne üyedir ve akordeon çalmaktan, melodileri kulaktan duyarak çıkarmaktan hoşlanır. Orta derecede bir öğrencidir; “meşgul” olduğu bahanesiyle ev işi yapmaz. Gerçekten müzik eğitimi almaz, ciddi müzik bilgisine sahip değildir ve öğrenmeye yönelik özel bir isteği de yoktur. İlgili alanları dardır ve yalnızca amatör konserlerdeki performanslarıyla ilgili konular etrafında döner. Bize göre, hayata, topluma ve ailelerine karşı tutumlarında temel bir değişiklik olmadığı sürece, ikisi de koç veya orkestra şefi olamayacaklardır.

Birkaç düzine gencin yaşam beklentilerini incelerken, bunlara benzer kimseye rastlamadık. Sovyet okullarındaki ve ailelerindeki yetiştirme koşulları, “hayatını boşa harcayan” bireylerin yetişmesine elverişli değildi.

Tamamen zıt örneklerden de sayısızca verilebilir.

Geleceğin sanatçısı boş zamanlarında resim ve heykel yapar, ancak asıl odak noktası okulda ders çalışmaktır; çünkü gerekli bilgiye sahip olmadan sanat okuluna gidemeyeceğini bilir. Geleceğin tasarım mühendisi ise matematik, teknik çizim ve fizik derslerini özenle çalışır; çünkü bunların gelecekteki kariyerinde tam olarak ihtiyaç duyacağı şeyler olduğunu bilir. Sadece boş zamanlarını resim, heykel veya

model yapımına ayırır; çünkü seçtiği uzmanlık alanına gerçek hazırlığın bilgi edinme yoluyla gerçekleştiğini anlar. Ayrıca gelecekteki mesleklerine henüz karar vermemiş başka gençlerle de karşılaştık. Ancak onlar için de kişisel gelecekleri, özellikle de gelecekteki iş hayatları, şimdiden bir düşünme konusu haline geliyor. Bir öncü birliğinde, okul organizasyonlarında ve çeşitli okul dışı kulüplerde topluma hizmet etmek, gelecekteki uzmanlık alanlarını seçmelerine yardımcı oluyor.

Genç bir erkek için gelecekteki hayatı, işi ve mesleği, büyük ölçüde mevcut tüm faaliyetlerini belirleyen ve hazırlık yapmaya başladığı şey haline gelir. Genç bir erkek, sağlam bir yaşam planı ve net bir bakış açısıyla yetişkinliğe adım atmalıdır. Aslında, psikolojik olgunluk, bir yaşam planının tanımlanması ve genç erkeğin bu plana uygun amaçlı davranışıyla başlar.

Genç bir adam, gelişmekte olan dünya görüşünün bir parçası olan bir yaşam planı geliştirir; bu dünya görüşü de öncelikle okulda edindiği bilimsel bilgiler ve sosyal ve iş deneyimleri yoluyla gelişir. Genç bir adamın yaşam planı, kendisi için tanımladığı toplumdaki yeri, toplumumuzun büyük görevi olan komünizmin inşasında yer alacağı faaliyet alanıdır.

Yetişkinler, özellikle ebeveynler, sosyal ve iş deneyimlerini çocuklarıyla paylaşmalıdır. Babalar ve anneler, hikayeleri aracılığıyla ergenleri ve özellikle genç erkekleri, çalıştıkları işletme veya kurumun faaliyetlerine ve yaşamına ilgi duymaya teşvik etmelidir. Bu, bir oğul veya kızın daha sonra mesleklerini miras alması için değil, ergenin veya gencin bir kariyer seçmesine yardımcı olmak için yapılmalıdır. Bütün bunlar, genç adamın hedef odaklı davranışını sağlayacaktır. Genç bir adamın kararlılığı, öncelikle okuldaki çalışmalarını onu hedefine yaklaştıran en önemli aşama olarak görmesinde ifade bulacaktır. Tipik bir Sovyet genci, lise eğitimini kendi başına bir amaç olarak değil, yaşam planını gerçekleştirme yolunda bir adım olarak görür. İşte bu noktada gençler ve ergenler birbirinden

ayrılıyor: Ergenler, gelecekteki meslekleri için eğitim almanın önemini anlasalar da, mevcut akademik faaliyetlerini hayatlarının yolu olarak görüyor ve büyük ölçüde bunlardan memnundurlar.

Belirli bir mesleği seçtikten sonra, genç bir adam o meslekle ilgili konulara farklı bir şekilde yaklaşmaya başlar. Kendini okul müfredatı ve ders kitaplarıyla sınırlamaz; daha geniş ve derin bir bilgi arayışına girer. Birçok genç adam boş zamanlarını bu tür faaliyetlere ayırır; uzmanlık literatürü okur, popüler konferanslara, müzelere ve sergilere katılır. Ergenlik döneminde net bir amaç duygusu, gelişmekte olan bir kişinin son derece gelişmiş iradesinin en karakteristik özelliğidir. Bu, akademik faaliyetlere ve boş zamanına karşı tutumunda ifade bulur. Böyle bir genç adam gelecekteki mesleğini seçmekte tereddüt etmez. Belki de yetersiz bilgi nedeniyle dar bir uzmanlık alanı seçerken tereddüt edebilir, ancak gelecekteki faaliyetlerinin genel yönü tamamen açıktır.

Bazı gençler, bu dönemde bile belirli bir meslekte karar kılamazlar ve yükseköğretim kurumuna başvururken, fakülte veya enstitü seçiminde rastgele ilgi alanlarına göre hareket ederler. Ancak sosyalist ülkemizde her meslek, kişiye sosyalist toplumun yararına yaratıcı bir yaşam sürme fırsatı sunar; her uzmanlık alanı, kişinin onu sevmesini ve yaratıcı enerjilerini uygulamasını sağlayan her şeyi içerir.

A. S. Makarenko şöyle yazmıştı: “Kişisel yollar her zaman belirsizdir. Peki, net bir kişisel yol nedir? Kolektiften kopuş, yoğunlaşmış bağınazlıktır: Gelecekteki bir kırıntı ekmek için, o çok övülen nitelik için bu kadar erken, bu kadar sıkıcı bir kaygı... Hayır, Sovyet yaşamımızda on altı yaşında bir çocuk için en değerli niteliğin bir savaşçı ve bir insan olma niteliği olduğuna kesinlikle inanıyorum.”

A. S. Makarenko, bazı yetimhane çalışanlarının çocuk kurumlarındaki iş eğitimini zanaatkarlık eğitimiyle değiştirme girişimlerine karşı protesto amacıyla bunu yazdı. Net bir yaşam vizyonu—komünist bir toplumun inşası için aktif bir savaşçı olmak, genç bir adamın bu inşanın önde gelen

katılımcılarından biri olmak için gerekli güce sahip olduğuna dair bir güven duygusu—olgunluğun başlangıcını karakterize etmesi gereken en önemli şey budur. Ve ister doktor olarak çalışsın, ister üretime girip tornacılık mesleğini öğrensin—komünist bir toplum inşa edecek ve çalışmaları bu büyük davaya katkıda bulunacaktır.

Ergenlik, komünist dünya görüşünün aktif olarak şekillendiği dönemdir. Komsomol, gençlerimizin komünist dünya görüşünü şekillendirmede büyük rol oynar. Komsomol örgütünde siyasi cesaret kazanırlar ve enerjilerini parti ve hükümetin yönlendirdiği yerlerde ve şekilde kullanmaya hazırlanırlar.

Çocuklarının Komsomol'a katılıp katılmamasına önem vermeyen ebeveynler de var. Bazı ebeveynler, çocuklarının Komsomol örgütünde nasıl çalıştıkları ve Komsomol görevlerini nasıl yerine getirdikleri konusunda tamamen kayıtsızdırlar. Bu ebeveynler, V. I. Lenin'in Komsomol'un Üçüncü Kongresi'nde söylediği şu dikkat çekici sözleri unutuyorlar: “Genç nesil, ancak eğitimlerinin, yetiştirilmelerinin ve öğretimlerinin her adımını, proleterlerin ve çalışan halkın eski sömürücü topluma karşı sürekli mücadelesiyle ilişkilendirerek komünizmi öğrenebilir.” Ebeveynler, çocuklarının Komsomol'a girişine hazırlanmalarına katılmalı; oğullarının veya kızlarının Komsomol kartını aldığı günü olabildiğince büyük bir ciddiyetle kutlamalı ve Komsomol görevlerini aktif ve sorumlu bir şekilde yerine getirmelerini sağlamalıdır.

Ebeveynlerin büyük bir kısmı, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde Komsomol tarafından eğitilmiştir. Ebeveynler, Komsomol'un en iyi geleneklerini genç nesillere, yani Komsomol üyelerine aktarmada rol almalıdır. Sovyet ülkemizdeki tüm genç erkekler—ister ortaokulun son sınıflarında okuyor olsunlar, ister ortaöğretimlerini tamamlıyor olsunlar, ister yedi yıllık lise eğitiminden sonra sanayiye giriyor olsunlar, ister uzmanlık eğitimi almak için teknik okula kaydoluyor olsunlar- en iyi karakter özelliklerini ve yeteneklerini geliştirme fırsatına sahiptirler. Bununla

birlikte, teknik okula giren veya sanayide çalışmaya başlayan genç erkeklerin eğitimi kendine özgü özelliklere sahiptir ve eğitimciler için benzersiz zorluklar sunar. Gerçek şu ki, bu gençler mesleklerini en azından önemli bir süre için zaten seçmişlerdir. 14 veya 15 yaşında bir gencin teknik okula, meslek okuluna veya fabrika eğitim okuluna girerken gelecekteki mesleği hakkında genellikle çok belirsiz bir fikre sahip olduğu akılda tutulmalıdır. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin en büyük endişesi, öncelikle gençlerin ve genç erkeklerin seçtikleri mesleğin sosyal değerini anlamalarıdır.

Eğitimciler, öğrencilerine sosyalist ülkemizdeki Loban mesleğinin bir kişinin yeteneklerini sınırlamadığını, aksine sınırsız gelişim alanı sağladığını açıkça göstermelidirler.

Teknik okulda geçirdikleri üç ila dört yıl boyunca, genç erkekler genellikle seçtikleri mesleğin sunduğu olanaklardan etkilenirler ve gelecekteki işlerini sarsılmaz bir netlikle hayal ederler. Bu net bakış açısıyla genç erkekler hayata atılırlar. Bir kişinin amaç duygusu, akademik faaliyetleriyle günlük olarak sınanır. Mesleğini sevmeyen ve derslerine karşı kayıtsız olan bir genç, o eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin ve eğitimcilerin yetersiz eğitim çalışmalarının bir göstergesidir.

Ortaokulu bitirip üretime başlayan bir genç de, tıpkı okulda veya teknik kolejde eğitimine devam eden akranları gibi, hayata dair bir bakış açısı arayışında ve rehberliğe ihtiyaç duyduğu bir gençlik evresinden geçer. Ancak, bu eğitim artık öğretmenlerden ziyade üretim ekibi, işletmenin veya kolektif çiftliğin kamu kuruluşları ve öncelikle Komsomol örgütü tarafından yürütülmektedir.

Başlıca görevleri, gençleri ve genç erkekleri üretim ekibinin yaşamına dahil etmek, onlara sosyalist bir çalışma anlayışı aşılamak, sosyalist emek yöntemlerini öğretmek ve onları sosyalist rekabete katmaktır. Her işçiye iletilen üretim planı, onların yaşam planı, yaşam beklentileri haline gelir ve sosyalist rekabet, yoldaşça eleştiri ve öz eleştiri, genç işçiler de dahil olmak üzere her işçinin davranış ve faaliyetlerinde komünist bir amaç duygusunu sağlar.

Hasat ustaları olan Stakhanovcular, gençlere rol model teşkil ederler; iş yerinde veya kolektif çiftlikte evrensel onur ve saygıyla çevrilidirler ve sosyalist vatan hükümeti tarafından onurlandırılırlar.

Bir üretim ekibi içinde bireyin gelişimi sorunu bu makalenin kapsamı dışındadır. Biz sadece, genç bir insanın gelişiminde ve özellikle iradesinin gelişiminde en önemli şeyin, net bir yaşam vizyonu ve bu vizyonla tutarlı, sağlam, hedef odaklı bir davranış geliştirmek olduğunu göstermek için bu konuya odaklandık.

Komsomol'un Sovyet gençliği, ergenleri ve genç erkekleri arasında hem sanayide hem de okullarda yürüttüğü muazzam eğitim çalışmalarını analiz etmek de bizim görevimiz değildir. Ülkemizin tüm deneyimi gösteriyor ki, sosyalist toplumumuzun en iyi insanların, seçkin şahsiyetlerimizin büyük çoğunluğu eğitimlerini Komsomol'da almıştır ve Komsomol, eğitim çalışmalarında tamamen Komünist Parti'nin talimatları doğrultusunda hareket etmektedir.

Ancak, çocukların eğitimini okula, Komsomol'a veya kamu kuruluşlarına emanet etmek, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sorumluluğundan vazgeçmeleri anlamına gelmez. Ebeveynler, ergenlik döneminde bile çocuklarına en yakın kişiler olmaya devam ederler. Daha geniş sosyal ve profesyonel hayata adım atan genç bir birey, tavsiye ve rehberliğe ihtiyaç duyar. Düşüncelerini paylaşabileceği, başarılarını ve başarısızlıklarını konuşabileceği, onlardan öğrenebileceği ve deneyimlerinden faydalanabileceği insanları arar. Elbette, ebeveynler bu kişilerin başında gelebilir ve gelmelidir.

Bu dönemde ebeveynlerin eğitimdeki rolü bir miktar değişir. Ebeveynler büyüyen çocukları için büyükler haline gelir, deneyimlerini ve geleneklerini aktarır ve rol model olurlar.

Günümüzde çocukların yaşam tarzlarına ve faaliyetlerine müdahale etmek her zaman mümkün olmasa da, dostane iletişim, iş bağlantıları, zamanında verilen tavsiyeler, toplumsal hizmet deneyimlerinin zamanında paylaşılması ve

kişisel çatışmaların çözümünde yardım; bunların hepsi muazzam bir eğitimsel etkiye sahip olabilir. Ebeveynler ve çocuklar arasında karşılıklı yardımlaşmaya dayalı dostane ilişkilerle, ebeveynler genç bir bireyin karakter gelişimine rehberlik etmeye ve onu komünist bir toplumda olması gereken niteliklere sahip bir kişi olarak şekillendirmeye devam edebilirler.

* * *

Kitabımızın önceki bölümlerinde, okulun ve ailenin çocuk üzerindeki pedagojik etkisinin bütünleştirilmesinin önemini defalarca vurguladık. Çocuk okula başladığı anda, öğrenme onun birincil faaliyeti haline gelir. Ebeveynler artık tüm eğitim faaliyetlerini okulun gereksinimleriyle uyumlu hale getirmelidir; bu gereksinimler sadece çocuklar için değil, ebeveynleri için de temel önem taşır.

Belirli bir öğretmenin taleplerine katılmayan veliler, elbette, itirazlarını dile getirmek ve hatta uygunsuz talep veya kararın geri alınmasını istemek için öğretmenle, sınıf öğretmeniyle veya okul müdürüyle iletişime geçmelidirler. Ancak, veliler ve okul, çocuklarına birleşik talepler ve görüşler sunmalıdır.

Çocuklarımızın doğru bir şekilde yetiştirilmesi için, ebeveynler ve okul arasında sürekli iletişim şarttır. Ebeveynlerin çocuklarının ve okullarının çıkarlarına odaklanmasının önemini zaten ele aldık. Ancak okulun ebeveynlerle olan bağlantısı sadece çocuklarıyla sınırlı değildir. Okul ve ebeveynler arasında yakın bir ilişki şarttır ve bu ilişki çocuğun tüm eğitim hayatı boyunca devam etmelidir.

Sovyet ailelerinden hiçbirinin, oğullarının veya kızlarının öğretmeni, sınıf öğretmeni veya okul müdürünü memnuniyetle karşılamayacağını ve onurlandıracağını düşünemeyiz. Benzer şekilde, öğrencilerinin aileleriyle yakınlaşmak istemeyen bir Sovyet öğretmeni de düşünemeyiz.

Ancak bu kişisel temas her zaman mümkün olmayabilir. Başlıca iletişim biçimleri, okulda velilerle veya veliler için

düzenlenen etkinliklerdir. Bunlar öncelikle velilerin birbirleriyle, öğretmenlerle, müdürle ve her şeyden önemlisi sınıf öğretmeniyle bir araya geldiği düzenli sınıf toplantılarını içerir. Bu toplantılarda veliler, çocuklarının yetiştirilmesiyle ilgili endişelerini ve zorluklarını dile getirmelidirler. Burada, okulun eğitim planları ve Pioneer ve Komsomol örgütlerinin çalışmaları hakkında bilgi edinirler. Bu planlara aşina olmanın yanı sıra, görüşlerini ifade edebilir, deneyimlerini paylaşabilir, tavsiyelerde bulunabilir ve hatta pratik yardım sağlayabilirler. Bu toplantılarda veliler, çocuklarının okul hayatı ve okulun eğitim ve gelişim çalışmalarına nasıl destek olabilecekleri hakkında çok şey öğrenirler.

Veliler, sınıfları ve tüm okul için Pioneer ve Komsomol etkinliklerinin düzenlenmesinde büyük rol oynarlar. Deneyimler, okulun Pioneer ve Komsomol örgütünün çalışmalarının, sadece öğretmenler değil, aynı zamanda aktif topluluk üyeleri olan veliler de katıldığında nasıl canlandığını göstermektedir.

Sınıf veli-öğretmen toplantılarında veliler, sınıfın yaşamı, oğullarının veya kızlarının bu gruptaki konumu, kişisel başarıları ve başarısızlıkları hakkında bilgi edinirler.

Daha sonra, sınıf öğretmeniyle yapılan bireysel görüşme sırasında, veliler oğulları veya kızları için bireysel eğitim önlemlerine yönelik bir plan geliştirirler.

Ebeveynler, öğretmenler gibi, bazen çocuklarını yeterince tanımadıklarını ve sadece tek taraflı olarak değerlendirebildiklerini unutmamalıdır. Öğretmenler bir öğrencinin kişiliğini okuldaki davranışlarına göre değerlendirirken, ebeveynler çocuklarının kişiliğini evdeki aktivitelerine göre değerlendirir. Eğitim konularında öğretmenle profesyonel bir ilişki kurarak, ebeveynler çocuklarının kişiliğini ve birçok davranışını daha derinlemesine anlayabilirler.

Öğretmenler özel pedagojik eğitim almışlardır ve çocukların yaşları ilerledikçe genel psikolojik özelliklerine aşinadırlar. Birçok ebeveyn bu bilgiye sahip değildir, bu

nedenle öğretmenlerin tavsiyeleri ebeveynler için özellikle değerlidir.

Ülkemizdeki birçok okul ebeveynler için özel dersler düzenlemekte veya düzenli olarak çocuk yetiştirme dersleri vermektedir. Bu ebeveynler için çok değerli bir bilgi kaynağıdır. Ülkemizdeki birçok okul ebeveynler için özel dersler düzenlemekte veya düzenli olarak çocuk yetiştirme dersleri vermektedir. Bu için çok değerli bir bilgi kaynağıdır. Sovyetler Birliği'nde, çocuk yetiştirme—pedagoji ve psikolojiyi incelemek için tasarlanan alanlar da dahil ülkemizdeki birçok okul ebeveynler için özel dersler düzenlemekte veya düzenli olarak çocuk yetiştirme dersleri vermektedir. Bu ebeveynler için çok değerli bir bilgi kaynağıdır. Sovyetler Birliği'nde, çocuk yetiştirme—pedagoji ve psikolojiyi incelemek için tasarlanan alanlar da dahil olmak üzere bilimin gelişimine muazzam kaynaklar tahsis edilmiştir. Sovyet bilim adamları, kişilik gelişimi yasalarını ortaya çıkarmada şimdiden önemli başarılar elde ettiler. IP'ye dayalı yeniden yapılanmalarıyla bağlantılı olarak şimdi pedagoji ve psikoloji için muazzam beklentiler açıldı. Pavlov'un daha yüksek sinir aktivitesi teorisi ve J. V. Stalin'in dilbilim ve sosyalizmin ekonomik sorunları üzerine çalışmaları. A. S. Makarenko'nun eserlerinin incelenmesi, eğitim bilimine değerli bir katkı sağlar.

Ebeveynler Sovyet pedagojisindeki son gelişmelerden haberdar olmalıdır. Okul dersleri veya hatta düzenli olarak verilen ebeveynlik konularına ilişkin dersler, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi edinmelerinin temel kaynağı olmalıdır.

Bu nedenle, ebeveynler için okul, çocuklarının büyüdüğü ve eğitim gördüğü bir yer olmaktan çok daha fazlası haline gelir. Aynı zamanda, çocuklarını yetiştirmek için ihtiyaç duydukları bilgiyi edinebilecekleri bir yer olur.

